

Ontwerp

Omgevingsvisie

Maastricht

2040

Inhoudsopgave

Voorwoord – 7

Samenvatting – 8

Gebiedsaanduiding – 10

1. Inleiding:

van Structuurvisie naar Omgevingsvisie – 13

2. Context en analyse:

waar staan we & wat komt er op ons af? – 21

2.1 Identiteit van Maastricht – 22

2.2 Terugblik ruimtelijk beleid afgelopen jaren – 24

2.3 Analyse, trends en ontwikkelingen – 26

2.4 Vijf grote algemene opgaven – 40

3. Visie:

waar gaan we voor? – 43

3.1 Visie – 44

3.2 Drie verbindende thema's waaraan we gaan werken – 44

3.3 Filosofie: hoe we aan de thema's gaan werken – 45

4. Drie verbindende thema's:

wat zijn de nieuwe accenten voor toekomstig beleid? – 49

4.1 Thema 1: (Eu)regionale netwerkfunctie – 50

4.2 Thema 2: gezond en leefbaar – 54

4.3 Thema 3: beleving en ontmoeting – 58

5. Streefbeeld en agenda:

hoe ziet de fysieke leefomgeving van Maastricht er in 2040 uit? – 63

5.1 Inleiding: ruimtelijk streefbeeld en drie instrumenten – 64

5.2 Ruimtelijk streefbeeld: ontmoetingsplekken, minder barrières en meer verbinding met de Maas – 65

5.3 Raamwerk – 66

5.4 Gebiedsprofielen – 77

5.5 Ladder voor locatiekeuze – 108

6. Realisatiestrategie:

hoe en wanneer gaan we dat realiseren? – 110

6.1 Uitgangspunten en werkwijze – 112

6.2 Integrale gebiedsontwikkelingen – 115

6.3 Fasering van opgaven en maatregelen: een agenda – 116

6.4 Investeringsagenda – 118

Voorwoord

Hoe zorgen we er voor dat Maastricht een prachtige stad blijft om in te wonen, werken en verblijven? Hoe kunnen we de kwaliteit van leven voor haar burgers (nog) verder verbeteren? En hoe versterken we de functie van Maastricht als motor voor de (Eu)regionale economie? Op deze en andere vragen geeft de gemeente Maastricht in deze Ontwerp Omgevingsvisie 2040 een antwoord. De visie geeft op hoofdlijnen de gewenste ontwikkeling op langere termijn weer van de fysieke leefomgeving; dat wil zeggen van het geheel van ruimte (inclusief gebouwen), water, milieu (lucht en bodem), natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed in Maastricht.

Deze Ontwerp Omgevingsvisie is opgesteld in de geest van de Omgevingswet en is de eerste stap in de implementatie van de wet in Maastricht. Binnen het huidige wettelijke kader van de Wro (art. 2.1) kiezen we ervoor om de Omgevingsvisie feitelijk de Structuurvisie voor Maastricht te laten zijn. Een actualisatie van deze Omgevingsvisie vindt plaats vóór 1 januari 2024 en krijgt dan de daarbij behorende juridische status van Omgevingsvisie.

Dit document is tot stand gekomen na een intensief en interactief participatieproces, waarvoor diverse stadsronden, open dialoogbijeenkomsten en aparte sessies met specifieke doelgroepen zijn georganiseerd. We beschouwen dit proces als een essentieel onderdeel van deze Omgevingsvisie. Niet alleen inhoudelijk is het document hierdoor verrijkt. De dialoog over de toekomst van de fysieke leefomgeving is op zichzelf waardevol en toont de betrokkenheid van vele bewoners en organisaties bij de stad Maastricht.

Wij nodigen u uit om te reageren op dit document. De eerste mogelijkheid hiertoe heeft u tijdens een informatie- en stadsronde die plaatsvinden na het zomerreces van 2019. In de informatieronde wordt u geïnformeerd over het instrument Omgevingsvisie en de inhoudelijke keuzes die gemaakt zijn in de Ontwerp Omgevingsvisie. In de stadsronde krijgt u de kans om uw visie en reactie te toetsen bij de aanwezige inwoners en hen daarop te bevragen. De Ontwerp Omgevingsvisie wordt niet aangepast naar aanleiding van de stadsronde.

Vervolgens heeft u de mogelijkheid om schriftelijk te reageren op de inhoud van dit document. De Ontwerp Omgevingsvisie Maastricht 2040 wordt namelijk na de informatie- en stadsronde in september 2019 ter inzage gelegd. U heeft daarmee de mogelijkheid om te reageren op dit document door formeel een zienswijze in te dienen. Na deze terinzagelegging periode worden de zienswijzen verwerkt in de definitieve Omgevingsvisie Maastricht 2040. Deze wordt vervolgens ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad van Maastricht, naar verwachting in december 2019/januari 2020. Meer informatie over dit proces vindt u op www.gemeentemaastricht.nl/Omgevingsvisie.

Wij nodigen u uit om de informatieronde te bezoeken en tijdens de stadsronde in gesprek te gaan over dit document. Maar ook daarna hopen wij het gesprek met u voort te zetten, om zo samen vorm te geven aan onze prachtige stad.

Gert-Jan Krabbendam

Wethouder Klimaat & Energie, Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit

Wat is de Omgevingsvisie?

In deze Omgevingsvisie 2040 presenteert de gemeente Maastricht een strategische visie op de fysieke leefomgeving van de stad voor de langere termijn. Dit gebeurt vanuit een integraal perspectief: sociale, economische en fysieke vraagstukken en ontwikkelingen worden in samenhang bekeken en vertaald naar de fysieke leefomgeving van de toekomst. We verstaan hieronder het geheel van ruimte (inclusief gebouwen), water, milieu (lucht en bodem), natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. De fysieke leefomgeving wordt in deze Omgevingsvisie vooral gezien als instrument om sociale, economische en culturele dynamiek te faciliteren. Geen doel op zich dus, maar een middel om de juiste condities te creëren in Maastricht om goed te leven, werken, wonen, recreëren, studeren en meer.

Samen werken aan de toekomst

De Omgevingsvisie biedt een ‘wenkend perspectief’ op de toekomst van Maastricht. Deze Omgevingsvisie is daarmee geen eindpunt, maar vooral een startpunt en dynamisch instrument om samen vorm te geven aan de toekomst van Maastricht. Ze is vooral een uitnodiging aan bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere partners om samen tot oplossingen en maatregelen in de fysieke leefomgeving te komen, variërend van kleine ingrepen in buurten tot grote infrastructurele veranderingen. Daarom beperkt de Omgevingsvisie zich tot ambities en de gewenste ontwikkelingen op hoofdlijnen. De nadere invulling en concrete uitwerking gebeurt samen met de partners in de stad.

Visie

Maastricht heeft de ambitie om haar positie als **motor voor de (Eu)regionale economie te versterken en de lokale kwaliteit van leven te verbeteren**. Door te investeren in een duurzame ontwikkeling is en blijft Maastricht een prachtige stad om in te wonen, werken en verblijven. Daarmee draagt deze visie op de fysieke leefomgeving bij aan een aantrekkelijke

‘work-life balance’ in stad en regio. Het is juist deze ‘work-life balance’ waarmee Maastricht en de (Eu)regio zich in de toekomst kunnen blijven onderscheiden van andere stedelijke regio’s in Nederland en Noordwest Europa.

Vijf grote opgaven voor de stad...

De Omgevingsvisie start vanuit een analyse van de trends en ontwikkelingen in Maastricht op het gebied van de bevolkingsomvang en –samenstelling (demografie), economie en werkgelegenheid, het (samen)leven van burgers, energie, klimaat en mobiliteit, het functioneren van het openbaar bestuur en de technologie. Vandaaruit wordt een aantal opgaven geformuleerd waar de stad Maastricht in de periode tot 2040 voor staat. De belangrijkste vijf zijn:

1. het versterken van de agglomeratiekracht van de (Eu)regio;
2. werken aan een inclusieve samenleving, waarin iedereen mee kan doen;
3. anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering;
4. vormgeven van de transitie naar een CO₂-neutrale samenleving; en
5. verbeteren van de relatie tussen de overheid en samenleving.

... en drie thema’s voor de fysieke leefomgeving

Deze vijf opgaven zijn complex en vragen om een aanpak waar diverse beleidsterreinen gelijktijdig aan werken. Als antwoord op de ontwikkelingen en algemene opgaven die op Maastricht af komen, kiest de gemeente ervoor om in de fysieke leefomgeving gericht te werken aan drie thema’s:

1. Het versterken van de (Eu)regionale netwerkfunctie van Maastricht, ten behoeve van de sociale en economische vitaliteit van de stad en (Eu)regio.

Om de (Eu)regio te onderscheiden als sterke kennisregio met een hoge kwaliteit van leven, is het nodig om te werken aan onder meer de multimodale bereikbaarheid van regionale centra in Maastricht, grensoverschrijdende verbindingen met onder meer binnensteden, campussen en werklocaties in de (Eu)regio, hoogwaardige werkgelegenheid ter versterking van de kenniseconomie, de Regionale Energiestrategie (RES) en een (Eu)regionaal netwerk van natuurgebieden.

2. Het investeren in een toekomstbestendige leefomgeving die gezond en leefbaar is voor alle gebruikers van de stad: bewoners, werkers en bezoekers.

Dit gebeurt door samen- en zelfredzaamheid te faciliteren, bewoners en gebruikers te beschermen tegen schadelijke ontwikkelingen en effecten en een gezonde leefstijl te bevorderen. Dat doen we onder meer door te werken aan veilige en aantrekkelijke routes en openbare ruimten voor voetgangers en fietsers, de vergroening van Maastricht en een spreiding van voorzieningen en ontmoetingsplekken over de stad.

3. Het in stand houden en uitbreiden van plekken waar beleving en ontmoeting en een bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van Maastricht.

Zaken die hieraan bijdragen, zijn onder meer het bewaken van de balans tussen stedelijke dynamiek en (relatieve) rust, de concentratie van publieksaantrekkelijke functies en activiteiten in dynamische centra, levendige gebieden en routes en ontmoetingsplekken in buurten, het benutten van het aanwezige culturele erfgoed en het stimuleren van cultuurparticipatie en ontmoeting van mensen in en met de natuur.

Waar in de stad moet dit vorm krijgen?

Aan de hand van de drie centrale thema’s krijgt de duurzame ontwikkeling van Maastricht de komende decennia vorm. De Omgevingsvisie gaat ook in op de vraag waar in Maastricht de bovengenoemde ontwikkelingen in de periode tot 2040 zouden kunnen of moeten landen. Het gaat hierbij om een schets in hoofdlijnen; de toekomst is immers onzeker en veel ontwikkelingen worden pas concreet bij de nadere uitwerking samen met de partners in de stad.

Het ruimtelijk streefbeeld van Maastricht richting 2040 bestaat uit drie onderdelen.

- Ten eerste investeren we in het behouden en verder versterken van een fijnmazig netwerk van ontmoetingsplekken, dynamische centra en levendige gebieden over de stad. Het streven is voor alle bewoners een ontmoetingsplek met dagelijkse voorzieningen op loop- of fietsafstand te hebben.
- Ten tweede willen we de oost – west verbindingen verbeteren door barrières te verminderen of verzachten. Het gaat hierbij onder meer om het spoor, de singelstructuur aan de westkant van Maastricht en de Maas.

- Ten derde willen we de noord – zuid relatie versterken door de verbinding met de Maas te intensiveren en natuur- en groengebieden toe te voegen. De opgave die Maastricht heeft om de hoogwaterveiligheid te verbeteren, biedt kansen om niet alleen de rivier meer ruimte te geven maar ook recreatieve routes aan te leggen en natuurgebieden te ontwikkelen.

Dit streefbeeld krijgt vervolgens vorm door ten eerste te werken aan het raamwerk met de grote fysieke structuren in de stad. Ten tweede gebruiken we gebiedsprofielen om richting te geven aan de gewenste ontwikkelingen in twaalf verschillende gebiedstypen. Ten derde hanteren we een Ladder voor locatiekeuze met algemene principes voor waar in de stad bepaalde functies het best hun plek zouden kunnen krijgen.

Hoe en wanneer wordt dit uitgevoerd?

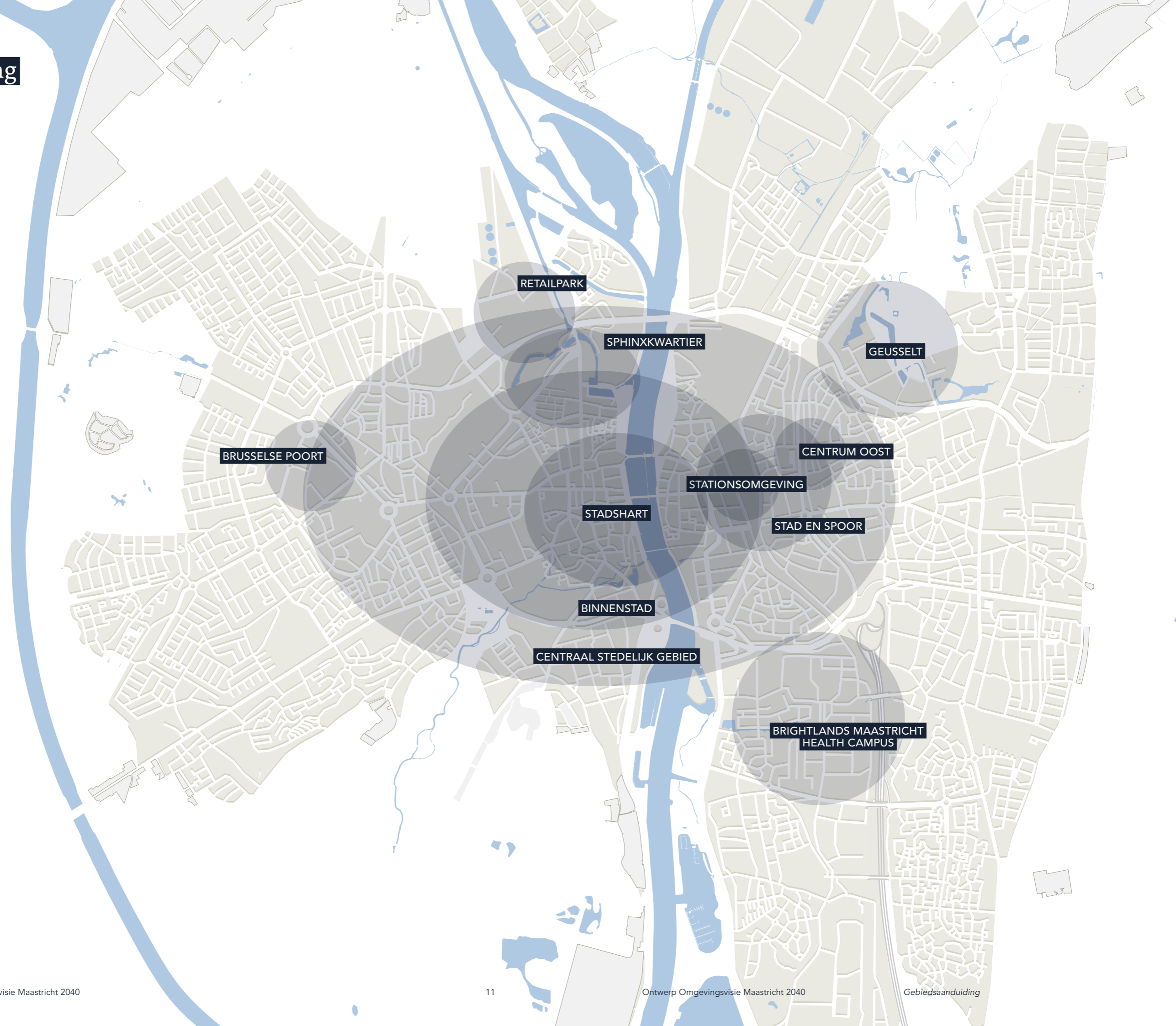
De Omgevingsvisie beschrijft op hoofdlijnen op welke manier de gewenste ontwikkelingen voor de fysieke leefomgeving zouden moeten worden uitgevoerd. Belangrijke uitgangspunten zijn onder meer de noodzaak van samenwerking met andere (semi-)overheidspartners, herbestemming, flexibiliteit en tijdelijk gebruik, een gebiedsgerichte aanpak en het werken via geleidelijke transformaties. Daarnaast is een regionale agenda geformuleerd waarbij een aantal grootschalige integrale gebiedsontwikkelingen, de aanpak van hoogwaterveiligheid, het (Eu)regionale mobiliteitssysteem en de Regionale Energiestrategie (RES) prioriteit krijgen.

Van meer grootschalige stedelijke transformatie is minder sprake dan in het verleden. De Omgevingsvisie benoemt vier gebieden waar dit nog wel aan de orde is: de omgeving van het Sphinxkwartier en de Oostelijke Maasoever, Stad en Spoor, de Brightlands Maastricht Health Campus en het gebied rond de Maas ten zuiden van de binnenstad.

Voor deze vier grotere, maar ook voor andere ontwikkelingen, schetst de Omgevingsvisie tot slot een globale fasering voor twee periodes: Maastricht in 2025 en in 2030-2040. De laatste is uiteraard met meer onzekerheid omgeven. De daadwerkelijke uitwerking van de ontwikkelingen vindt gefaseerd plaats samen met de partners in de stad.

Gebiedsaanduiding

In deze Omgevingsvisie worden in de tekst diverse gebieden benoemd met aandacht voor onder meer bestaande opgaven en gewenste ontwikkelrichtingen. In deze kaart willen we deze gebieden nader duiden en laten zien hoe deze aan elkaar gerelateerd zijn. De gebieden zijn daarom geen exacte plangrenzen en dienen ook niet als toetsingskader. De kaart toont enkel een schematische weergave van verschillende gebieden in de stad en de benaming die we hiervoor gebruiken in de tekst van deze Omgevingsvisie.

A landscape photograph showing a modern bridge with a red metal railing in the foreground. In the background, there is a historic stone building with a green roof, surrounded by trees and a clear blue sky. The bridge has a white concrete deck and is supported by white concrete pillars. A person is riding a bicycle on the bridge.

1. INLEIDING

Van Structuurvisie

naar

Omgevingsvisie

Maastricht: een prachtige stad om in te wonen, werken en verblijven

Maastricht is een unieke stad in Limburg, Nederland en de Euregio, met een bijzondere aantrekkingskracht op mensen. Een stad met een hoge kwaliteit van leven en een herkenbare eigen identiteit; met een rijke **monumentale kwaliteit en internationale sfeer** - vooral in de historische Binnenstad - en een eigen stedenbouwkundige geschiedenis. Een **compacte stad in een weids landschap**, gelegen in het groene heuvels van Zuid-Limburg, vlak tegen de Belgische grens en op een steenworp afstand van steden als Luik, Hasselt en Aken. Een stad met een prettige 'maat' met diverse voorzieningen en landschappen in de directe nabijheid.

De kwaliteit van leven in Maastricht is hoog. Dit is mede te danken aan de **hoogwaardige en authentieke fysieke leefomgeving**, met een beschermd stadsgezicht, mooie openbare ruimten en monumentale gebouwen waarvan vele een nieuwe bestemming hebben gekregen. Het cultureel erfgoed van de stad vormt daarmee een belangrijke drager van stedelijke ontwikkelingen in Maastricht. Daarnaast kunnen

mensen in Maastricht **prettig stedelijk wonen in diverse woonmilieus**, variërend van stedelijk wonen midden in de dynamiek tot wonen in het groen met de dynamiek om de hoek. Ook heeft de stad een hoog voorzieningenniveau met een rijk aanbod van horeca, winkels en cultuur. Met al deze zaken biedt Maastricht in de (Eu)regio een onderscheidend en aantrekkelijk stedelijk woon- en leefklimaat aan huidige en toekomstige bewoners.

Verbinden van bestaande waarden aan de toekomst

Maastricht koestert deze waarden en bouwt hierop voort. De uitdaging voor de komende decennia is het verbinden van deze bestaande waarden aan de opgaven van nu en van de toekomst. Daarbij doen we een beroep op de trots en energie in de Maastrichtse samenleving. Want bewoners van Maastricht zijn trots op hun stad en zeer betrokken bij de ontwikkeling en inrichting van hun buurt, openbare ruimten en grote projecten in de stad.

Omgevingswet en Omgevingsvisie

Maastricht werkt aan de implementatie van de Omgevingswet, die ingaat op 1 januari 2021. De Omgevingswet staat aan de basis van een nieuw stelsel van regelgeving voor de fysieke leefomgeving. Doel is te komen tot een vereenvoudiging van wetgeving en integratie van regelgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de fysieke leefomgeving, met aandacht voor meer samenhang tussen sociaal, economisch en ruimtelijk beleid. Onder de Omgevingswet worden alle regelingen en wetten op het gebied van ruimte (inclusief gebouwen), water, milieu (lucht en bodem), natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed in elkaar geschoven, waardoor een enorme reductie ontstaat van het aantal wetten, Algemene Maatregelen van Bestuur en ministeriële regelingen.

Lange termijn visie op de fysieke leefomgeving

Volgens de Omgevingswet stellen Rijk, provincies en gemeenten een Omgevingsvisie op. Dit is een strategische visie op de fysieke leefomgeving op de lange termijn. De toekomst van de fysieke leefomgeving wordt daarbij vanuit een integraal perspectief benaderd. Dat wil zeggen dat sociale, economische en fysieke vraagstukken in samenhang worden beschouwd en vervolgens vertaald naar de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie is daarmee een brede visie op een groot aantal onderwerpen. Belangrijk voor een gemeente zijn dan vooral zaken als mobiliteit, groen, natuur, water, infrastructuur, werklocaties, veiligheid, cultureel erfgoed, cultuur, gezondheid, milieu, gemeentelijk vastgoed en ontwikkellocaties. De Omgevingsvisie beschrijft de samenhang tussen deze onderwerpen. Vertrekpunt daarbij zijn de maatschappelijke opgaven. De Omgevingswet neemt hierbij het motto 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen van kwaliteit' als uitgangspunt.

Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen van kwaliteit

De gemeente Maastricht gebruikt de invoering van de Omgevingswet om initiatiefnemers sneller en integraler te bedienen en tegelijk de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen. Hiervoor kiest ze voor een flexibele rol, benadert zij de leefomgeving integraal en hanteert zij een gebiedsgerichte aanpak en meer interactieve werkwijze gebaseerd op samenwerking.

De gemeente Maastricht zet in op het vinden van de juiste balans tussen de twee ambities 'ruimte voor ontwikkeling' en 'waarborgen van kwaliteit', om haar onderscheidende en aantrekkelijke karakter te behouden. In de Omgevingsvisie wordt de fysieke leefomgeving gezien als een middel om sociale, economische en culturele dynamiek te faciliteren; als plek om te leven, te wonen, te werken, te studeren, te recreëren en meer. De fysieke leefomgeving staat ten dienste aan het gebruik ervan en concrete maatregelen dragen bij aan de maatschappelijke opgaven van Maastricht. Daarbij ligt de nadruk op het creëren van de juiste condities en het benutten van potenties in verschillende gebieden van de stad, samen met bewoners en partners van Maastricht.

Vervangt de oude Structuurvisie Maastricht

De Omgevingsvisie vervangt de oude *Structuurvisie Maastricht 2030* en is de strategische visie voor de fysieke leefomgeving van Maastricht richting 2040. Het betreft een visie op nieuwe ontwikkelingen én het behoud en beheer van bestaande kwaliteiten in de stad. De thema's duurzaamheid, gezondheid en veiligheid krijgen hierbij bijzondere aandacht.

Waarom nu een Omgevingsvisie?

Er zijn twee redenen om nu een Omgevingsvisie vast te stellen.

→ Actualiseren

Ten eerste moet de huidige Structuurvisie *geactualiseerd* worden. Deze dateert uit 2012 en is opgesteld in een andere sociaaleconomische context: in tijden van economische en financiële crisis, meer leegstand, zonder kwantitatieve groei in aantal inwoners, met economische activiteiten in transitie. De tijden zijn veranderd: nieuwe opgaven en initiatieven komen op ons af, waar we als stad op moeten anticiperen. Er is daarom behoefte aan een nieuwe kapstok voor strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving.

→ Verplichting

Ten tweede is de gemeente *verplicht* om in het kader van de implementatie van de Omgevingswet een Omgevingsvisie vast te stellen vóór 1 januari 2024. De stad heeft ervoor gekozen al in 2019 een eerste Omgevingsvisie vast te stellen. Deze visie is nodig als kapstok voor het opstellen van de verdere uitwerkingen in onder andere het Omgevingsplan (met de regels voor de fysieke leefomgeving in de gemeente) en eventuele Omgevingsprogramma's (met de concrete acties in de fysieke leefomgeving).

Opbouw van deze Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie Maastricht 2040 bestaat uit twee delen.

→ Deel 1: Integrale visie

In deel 1 wordt de integrale visie voor de fysieke leefomgeving beschreven, waarin drie thema's centraal staan.

→ Deel 2: Beleidsdoelen per beleidsveld

In deel 2 staan de beleidsdoelen per beleidsveld beschreven en wordt ingegaan op hoe deze samenhangen met de integrale visie zoals beschreven in deel 1.

Uitnodiging voor verdere uitwerking

Deze Omgevingsvisie is tot stand gekomen na een intensieve dialoog met bewoners, strategische partners, belangengroepen en specifieke doelgroepen. Er zijn diverse bijeenkomsten en workshops georganiseerd en bilaterale gesprekken gevoerd om een gezamenlijk beeld te vormen over de gewenste toekomst van Maastricht. Dit proces beschouwen we als essentieel onderdeel van deze Omgevingsvisie. Daarnaast zijn de resultaten van de Buurtmonitor 2018 verwerkt als bouwstenen. Uiteindelijk biedt de Omgevingsvisie een 'wenkend perspectief' waarbij belangen zijn afgewogen en dilemma's besproken.

Dat neemt niet weg dat vanuit uw perspectief of belang, het gewenste toekomstbeeld er anders uit kan zien. Deze Omgevingsvisie is daarmee geen eindpunt, maar vooral een startpunt en dynamisch instrument om samen vorm te geven aan de toekomst van Maastricht. We introduceren hiermee een andere werkwijze van de gemeente die meer is gericht op 'uitnodigingsplanologie'. De Omgevingsvisie timmert niet alles dicht, maar nodigt bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere partners nadrukkelijk uit om samen de benoemde ambities en gewenste ontwikkelrichting uit te werken in oplossingen en maatregelen, variërend van kleine ingrepen in buurten tot grote investeringen in de infrastructuur.

De Omgevingsvisie wordt periodiek getoetst aan nieuwe ontwikkelingen. De opgaven en ambities worden uitgewerkt in Omgevingsprogramma's, projecten en het Omgevingsplan.

Juridische status van deze Omgevingsvisie

Deze Omgevingsvisie is opgesteld in de geest van de Omgevingswet en is de eerste stap in de implementatie van de wet in Maastricht. Binnen het huidige wettelijke kader van de Wro (art. 2.1) kiezen we ervoor om de Omgevingsvisie feitelijk de Structuurvisie voor Maastricht te laten zijn. Een actualisatie van deze Omgevingsvisie vindt plaats vóór 1 januari 2024 en krijgt dan de daarbij behorende juridische status van Omgevingsvisie.

We respecteren bestaand beleid. Regionale visies waaronder de *Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg* en de *Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg* worden niet ter discussie gesteld en zijn verwerkt in deze Omgevingsvisie. Daarnaast blijven bestaande beleidsvisies van de gemeente Maastricht zoals de *Economische visie Maastricht 2020: Made in Maastricht* en de *Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht Heuvelland 2022* over-eind, net als de uitwerkingen hiervan. Bij de actualisatie van deze visies kunnen mogelijk nieuwe accenten worden gekozen, die ook bij de toekomstige actualisatie van de Omgevingsvisie worden meegenomen (en vice versa).

Het vervolg van deel 1 van de Omgevingsvisie is als volgt opgebouwd:

HOOFDSTUK 2: HOE MAASTRICHT ER VOOR STAAT EN WELKE OPGAVEN ER OP ONS AF KOMEN

Hierin beschrijven we hoe Maastricht er momenteel voor staat en welke opgaven er op ons af komen. Aan bod komen de trends en ontwikkelingen op het gebied van de bevolking, de economie, de samenleving, de fysieke ruimte, het openbaar bestuur en technologie. Daaruit worden vijf grote vraagstukken afgeleid: de 'algemene opgaven' die doorwerken in alle beleidsvelden van de gemeente en dus ook richtinggevend zijn voor het beleid voor de fysieke leefomgeving.

HOOFDSTUK 3: WAAR WE VOOR GAAN AAN DE HAND VAN DRIE THEMA'S

Hierin leggen we uit hoe de grote algemene opgaven van Maastricht worden vertaald in het beleid voor de fysieke leefomgeving. Dat gebeurt aan de hand van drie integrale thema's: de '(Eu)-regionale netwerkfunctie', 'gezond en leefbaar' en 'beleving en ontmoeting'. Beschreven wordt ook hoe de gemeente aan deze thema's wil werken. Het gaat daarbij om sturingsprincipes als het benutten van motoren voor stedelijke ontwikkelingen en het benaderen van de leefomgeving als katalysator voor sociale en economische dynamiek.

HOOFDSTUK 4: UITWERKING VAN DE DRIE THEMA'S

Hierin worden de drie thema's uit hoofdstuk 3 verder uitgewerkt. Tot welke (nieuwe) accenten leiden ze in het beleid voor de fysieke leefomgeving? Voor elk thema wordt benoemd aan welke concrete principes en maatregelen Maastricht samen met haar partners richting 2040 wil gaan werken. Zo wordt een volgende stap gezet in de vertaling van de grote algemene opgaven van Maastricht naar wat de gemeente concreet voor ogen heeft voor de fysieke leefomgeving.

HOOFDSTUK 5: VERTALING VAN DE DRIE THEMA'S NAAR DE FYSIEKE LEEFOMGEVING

Hoe en waar de thema's en daaruit afgeleide principes en maatregelen precies landen in de verschillende gebieden van Maastricht komt aan de orde in hoofdstuk 5. Dat gebeurt aan de hand van een ruimtelijk streefbeeld dat verder is uitgewerkt in drie instrumenten. Het raamwerk beschrijft de grote fysieke structuren in de stad, het 'geraamte' waarbinnen de toekomstige ontwikkelingen een plek krijgen. In de gebiedsprofilen worden de bestaande gebieden onderverdeeld aan de hand van hun karakter en functie in en voor de stad. Bij elk gebiedsprofiel past een eigen toekomstbeeld en gewenste ontwikkelrichting. De Ladder voor locatiekeuze is het derde instrument dat bijdraagt aan de realisatie van het ruimtelijk streefbeeld. Deze bevat de richtinggevende principes bij de locatiekeuze voor (nieuwe) functies in de stad. Raamwerk, gebiedsprofilen en ladder vormen samen de onderlegger voor de concrete gebiedsgerichte aanpak in de Maastrichtse buurten en projecten richting 2040.

HOOFDSTUK 6: HOE DE GEMEENTE DE OPGAVEN EN AMBITIES WIL GAAN REALISEREN

Dit hoofdstuk gaat tot slot in op hoe de gemeente de opgaven en ambities uit deze Omgevingsvisie wil gaan realiseren. Centraal daarin staat een gebiedsgerichte aanpak en een vernieuwde relatie met de samenleving (bewoners, ondernemers en andere partners). De gemeente en Maastrichtse samenleving gaan in de toekomst op basis van een meer gelijkwaardige relatie samen werken aan het realiseren van de opgaven voor de fysieke leefomgeving, waarbij de buurt en niet het betreffende beleidsveld centraal staat. In dit hoofdstuk schetsen we ook de vier grote integrale gebiedsontwikkelingen van de toekomst en presenteren we een agenda voor de middellange en lange termijn.

A person is lying on their back on a grassy field, sunbathing. In the background, there is a city skyline with various buildings, including a prominent church with a tall spire. The sky is blue with some clouds. The text is overlaid on the right side of the image.

2. CONTEXT EN ANALYSE

Waar staan we
& wat komt er
op ons af?

2.1 Identiteit van Maastricht

Maastricht heeft een herkenbare identiteit die bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van de stad. De identiteit van Maastricht heeft vijf lagen.

Sociale en saamhorige stad

Maastricht is een sociale en saamhorige stad, waarin alle inwoners zich thuis voelen. Een stad waarin iedereen welkom is en waar niemand wordt buitengesloten. Dat vraagt van bewoners, ondernemers en bestuur om met wederzijds respect naar elkaar te luisteren en krachten te bundelen om Maastricht samen beter te maken. Maastrichtenaren die het nodig hebben, krijgen de aandacht en ondersteuning die nodig is om zoveel mogelijk de regie over het eigen leven te houden. Maatwerk en het versterken van zelf- en samenredzaamheid staan daarbij voorop. Kwetsbare doelgroepen verdienen daarbij onze extra aandacht, zoals ouderen, kinderen, mensen die in armoede leven en mensen met een beperking. Maastricht als sociale en saamhorige stad is de basis voor onze inclusieve samenleving, waarin iedere inwoner telt en diversiteit wordt gerespecteerd.

Bourgondische stad

Maastricht is een bourgondische stad: mooi, gezellig, culinair en gastvrij, met een rijk horeca- en winkelaanbod. Het rijke cultureel erfgoed levert een belangrijke bijdrage aan het gezicht van Maastricht. Deze kwaliteit herkennen we het meest in de historische monumentale Binnenstad. Maastricht heeft hiermee een ijzersterk imago en al jarenlang een grote aantrekkingskracht op mensen. Deze bourgondische waarden blijven we koesteren.

Cultuurstad

Maastricht is een echte cultuurstad, volgens de Atlas voor Gemeenten (2018) zelfs de tweede monumenten- en cultuurstad van Nederland, na Amsterdam. Maastricht is rijk aan culturele instellingen en het cultureel ondernemerschap groeit. Er is ook een breed aanbod aan kunst- en cultuuropleidingen en verenigingen en maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de cultuurparticipatie van bewoners en andere gebruikers van Maastricht. Als één van de negen culturele brandpunten van Nederland heeft Maastricht niet alleen een grote aantrekkingskracht op kunstenaars, studenten en creatieve professionals, maar ook op toekomstige bewoners, werkers en bezoekers. Juist de uitwisseling tussen cultuur, economie, onderwijs, maatschappelijke participatie en gebiedsontwikkeling maakt van Maastricht een cultuurstad. Cultuur is daarmee van grote betekenis voor de sociaal-economische vitaliteit van Maastricht.

Internationale stad

Maastricht heeft zich ontwikkeld als een internationale stad. Dat heeft een historische grondslag die ver terug gaat in de tijd. Meer recent werd in 1992 in onze stad het Verdrag van Maastricht ondertekend. Daarmee werd niet alleen het fundament van de huidige Europese Unie gelegd, maar werd Maastricht ook internationaal op de kaart gezet. Met het programma 'Working on Europe' is Maastricht gestart met de dialoog over de toekomst van Europa. Als bezoekstad wordt Maastricht veelal geroemd als 'een stukje buitenland in Nederland', centraal gelegen in Europa met een monumentaal karakter. Jaarlijks vindt er de Tefaf plaats, de grootste kunstbeurs ter wereld. De jaarlijkse concertenreeks van André Rieu op het Vrijthof trekt tienduizenden internationale bezoekers. En de Universiteit Maastricht is uitgegroeid tot één van de meest internationale universiteiten van Nederland, met een bovengemiddeld hoog aandeel internationale studenten en werknemers. Daarnaast is de stad rijk aan diverse internationale instituten en bedrijven die internationaal opereren.

Carrièrestad

Als motor voor de (Eu)regionale economie functioneert Maastricht ook als carrièrestad: een stad waar het niet alleen prettig wonen en verblijven is, maar waar de huidige en toekomstige bewoner een carrière kan opbouwen in een dynamische (Eu)regio. Maastricht is als hoofdstad van Limburg één van de centra waar de regionale economie op draait en waar de meeste arbeidsplaatsen zijn gevestigd. Met de vele regionale voorzieningen onderscheidt Maastricht zich van andere steden in de regio. Er is echter nog veel winst te behalen. Nationaal en internationaal staat Maastricht nog onvoldoende bekend als een stad met een sterke kenniseconomie en carrièrekansen. De verwachte groei van de universiteit en hogeschool en de voorgenomen gebiedsontwikkelingen bieden potentie om Maastricht meer als zodanig te positioneren.

2.2 Terugblik ruimtelijk beleid afgelopen jaren

De laatste Structuurvisie dateert uit 2012, een andere tijd dan nu. Maastricht zat midden in een financiële en economische crisis. Na decennia van groei stond de stad aan de vooravond van een periode zonder kwantitatieve groei: het aantal inwoners stabiliseerde; aan grote nieuwbouwprojecten was minder behoefte dan eerder gedacht. Ook werden grote demografische transitieën zichtbaar: ontgroening, vergrijzing en een toename van het aantal studenten.

Structuurvisie Maastricht 2030

Het thema van de *Structuurvisie Maastricht 2030* is 'Ruimte voor ontmoeting'. Doel was het aantrekkelijk houden van de stad door te investeren in Maastricht als ontmoetingsplek voor bewoners, bezoekers en kenniswerkers. Bereikbaarheid en mobiliteit zijn hierin benoemd als thema's van levensbelang voor Maastricht. Daarom startte Maastricht met grote infrastructurele projecten, ondanks de crisis. Daarnaast volgde de stad een strategie van geleidelijke transformatie van het bestaand stedelijk gebied, met bijzondere aandacht voor de openbare ruimten in en om de Binnenstad en 'ontmoetingsplekken in buurten': gebieden waar veel publiekstreckende functies samenkomen zoals scholen, supermarkten, huisartsenposten, winkels en maatschappelijke voorzieningen. Ook zijn in de Structuurvisie een aantal brandpunten in de stad benoemd, waar de grote ontwikkelingen en nieuwbouw zich concentreren.

Duurzaam raamwerk voor Maastricht

Zo richt de Structuurvisie zich op het tot stand brengen van een duurzaam raamwerk voor Maastricht, op basis van concrete keuzes voor de lange termijn op het gebied van infrastructuur, landschap en de voorzieningenstructuur. Met meer ruimte voor initiatieven uit de samenleving, tijdelijk gebruik van gebouwen en experimenten in het fysieke domein. De experimenteeruimte werd vergroot door de oprichting van het Maastricht-LAB als aanjager voor nieuwe stadsontwikkeling. De werkwijze van de gemeente Maastricht richt zich sindsdien nog meer op samenwerking met partners en bewoners van de stad, met verschillende rollen en verantwoordelijkheden voor de gemeente in diverse coalities.

2.3 Analyse, trends en ontwikkelingen

Anno 2019 is de context in Maastricht veranderd. De recessie is op dit moment voorbij, de economische motor draait weer. Er wordt weer gebouwd: woningen worden gerealiseerd op verschillende plekken in de stad, met name in het Sphinxkwartier en langs de Groene Loper. En er zijn groeiambities bij onder andere de Universiteit Maastricht, op de Brightlands Maastricht Health Campus en bij ondernemers in de stad. In deze paragraaf zoomen we in op trends en ontwikkelingen op het gebied van bevolking, economie, samenleving, ruimtelijke ontwikkelingen, openbaar bestuur en technologie.

Bevolking

Het aantal inwoners van Maastricht is de afgelopen jaren redelijk stabiel gebleven. Volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) schommelen de aantallen sinds 2000 tussen de 118.000 en 123.000 inwoners. De laatste meting laat zien dat het inwoneraantal tussen 1 januari 2018 en 2019 met 1.100 is gedaald naar 121.623.

Veranderende bevolkingssamenstelling

De bevolkingssamenstelling is in de afgelopen tien jaar (2008 – 2018) veranderd. Cijfers van het CBS tonen aan dat de leeftijdscategorieën 15–25 jaar (+28%), 65–80 (+22%) en 80+ (+19%) sterk zijn toegenomen, terwijl met name de categorie 0–15 jaar (-15%) sterk is afgenomen en de categorieën 25–45 (-3%) en 45–65 jaar (-4%) licht zijn afgenomen. Opvallend is dat Maastricht jaarlijks per saldo ongeveer duizend inwoners aan de rest van Nederland verliest, met name aan de Randstad. Ruim 6.000 mensen vertrekken, ruim 5.000 komen ervoor terug. Dat de stad tot 2018 in absolute zin niet kromp en geen *braindrain* kende (in plaats daarvan zelfs een *braingain*) kwam door de toestroom van expats en buitenlandse studenten. Dat is goed voor ons internationale profiel, maar deze groepen zijn nauwelijks vrij beschikbaar voor de arbeidsmarkt.

Verwachting ontwikkeling

Of het aantal inwoners van Maastricht in de toekomst gaat groeien of niet, is erg onzeker. Vele factoren spelen een rol, waaronder migratie, werkgelegenheid, grensbarrières en keuzes in beleid (Europees, landelijk, lokaal). De prognoses lopen dan ook uiteen. Regionale prognoses van het CBS (2016) laten een verwachte groei zien van Maastricht naar 133.800 inwoners in 2040, ervan uitgaande dat Maastricht als universiteitsstad in de toekomst in staat is om afgestudeerden aan de stad te binden door middel van werkgelegenheid en aantrekkelijk beleid ('beleidsrijk'). Prognoses van ABF Research (2016) tonen een ander plaatje: in 2040 zal het aantal inwoners met 5,3% zijn gedaald naar 116.200. Dit is gebaseerd op demografische ontwikkelingen, waarbij maar beperkt rekening is gehouden met de effecten van beleid ('beleidsarm'). Prognoses van Etil gaan meer uit van een toekomstscenario gebaseerd op stabilisatie richting 2040, waarbij het inwoneraantal rond de 120.000 blijft. Met deze uiteenlopende prognoses is ook de toekomstige samenstelling van de Maastrichtse bevolking onzeker.

Uitgaan van stabilisatie, flexibiliteit en voor mogelijke groei

In deze Omgevingsvisie gaan we uit van minimaal een stabilisatie van het aantal inwoners richting 2040. Bij groei is het van belang dat de stad voldoende flexibiliteit en aanpassingsvermogen heeft om een toename van het aantal bewoners en bijbehorende sociaaleconomische activiteiten op te vangen. Groei is daarmee geen doel op zich, maar wel een toekomstscenario waar we rekening mee houden. Bij de bevolkingssamenstelling gaan we in ieder geval uit van een voortgaande ontgroening, vergrijzing en toename van het aantal studenten. Daarnaast heeft Maastricht de ambitie om ook een aantrekkelijk woon- en werkklimaat te bieden voor jong volwassenen (20 – 35 jaar).

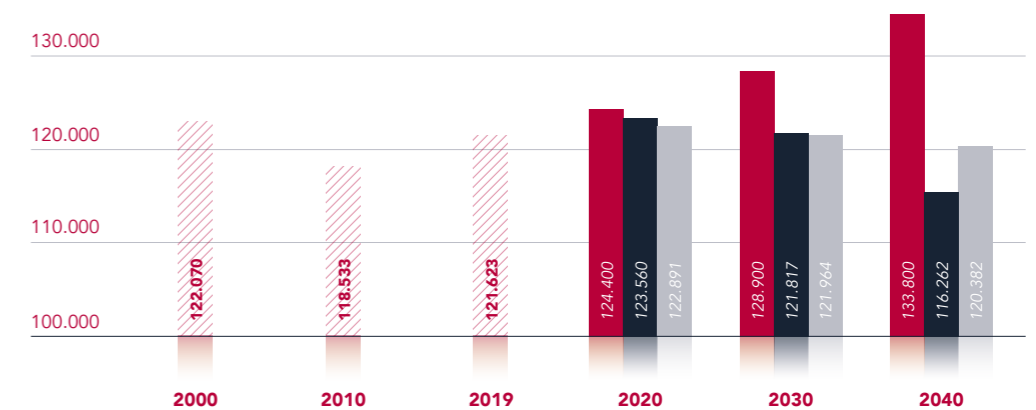
ALGEMENE OPGAVEN

- Voldoende flexibiliteit en adaptief vermogen behouden, om een mogelijke toekomstige groei van het aantal inwoners te faciliteren in de stad.
- In de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving rekening houden met de veranderende samenstelling van de Maastrichtse bevolking.
- Maastricht doorontwikkelen als aantrekkelijke stad voor jong volwassenen (20 – 35 jaar).

Inwonersaantal Maastricht

- ▨ Cijfers CBS
- Prognose CBS (2016)
- Prognose ABF Research (2016)
- Prognose Etil (2018)

Economisch profiel en beleid

Internationale kennisstad, complete cultuurstad en internationale ontmoetingsstad

Maastricht heeft zich ontwikkeld als internationale kennisstad, complete cultuurstad en internationale ontmoetingsstad (werken, winkelen, bezoeken). Dat brede portfolio, met aandacht voor vele sectoren van de economie, blijkt de afgelopen decennia een bufferende werking te hebben gehad in tijden van crisis. Maastricht heeft zich op basis hiervan ontwikkeld tot een economisch weerbare en vitale stad. Daarbij richt de stad zich steeds meer in als een kennis-economie met de Brightlands Maastricht Health Campus als basis, aangevuld met een krachtig midden- en kleinbedrijf (MKB), de (creatieve) maakindustrie en internationale dienstverlening. Het kernwinkelgebied in het stadshart van Maastricht biedt bovendien een gevarieerd winkel-, horeca- en cultuuraanbod en levert daarmee een grote bijdrage aan de aantrekkingskracht van de stad. Deze functies leveren samen met de diverse bedrijvenparken, stedelijke werklocaties en kantoren in Maastricht een grote bijdrage aan de regionale werkgelegenheid. Met de ontwikkeling van de Brightlands Maastricht Health Campus en in het bijzonder de investeringen in het MECC wordt ook ingezet op het zakelijk toerisme en de regionale kenniseconomie.

Eén van de negen culturele brandpunten in Nederland

Maastricht onderscheidt zich als één van de negen culturele brandpunten in Nederland, met als enige niet-G4 stad een volledige en professionele cultuurproductie. De basis wordt gevormd door top kunstvakopleidingen, goed voor zo'n 1.000 arbeidsplaatsen. Daarmee zorgt de culturele sector niet alleen voor een 'interessant vestigingsklimaat', maar is ze ook in zichzelf een stevig verankerde en diep gewortelde economische factor. Daarnaast levert ook de historische Binnenstad met haar rijke monumentale en esthetische kwaliteit een belangrijke bijdrage aan dit vestigingsklimaat. De Binnenstad bevordert tevens toerisme en recreatie. Cultuur en cultureel erfgoed dragen daarmee bij aan het visitekaartje van de stad.

De juiste randvoorwaarden

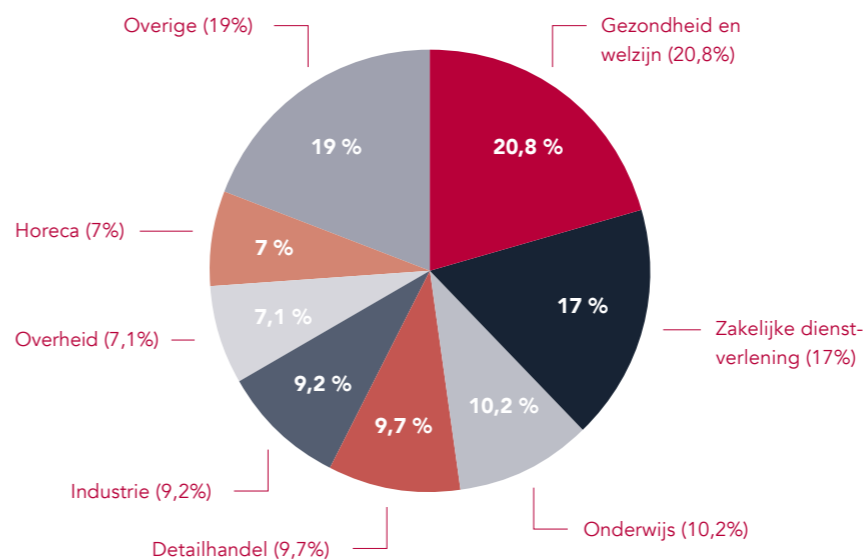
Het economisch beleid van Maastricht is gericht op het creëren van de juiste randvoorwaarden: een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers, instellingen en werknemers om in Maastricht (te komen) werken. Belangrijke randvoorwaarden hierbij zijn de (internationale) bereikbaarheid van Maastricht, een aantrekkelijk woonklimaat voor professionals, aantrekkelijke werklocaties en een hoog voorzieningenniveau.

Economische centra

Binnenstad en Randwyck-Noord

Binnen Maastricht zijn er twee gebieden die de meeste werkgelegenheid bieden: de Binnenstad en Randwyck-Noord met onder meer de Brightlands Maastricht Health Campus (MHC). Het economisch belang voor de stad van de MHC is de afgelopen tien jaar toegenomen, door het creëren van meer dan 1.500 nieuwe banen. Volgens cijfers van het CBS (2017) heeft Randwyck-Noord met ruim 22.500 banen inmiddels meer arbeidsplaatsen dan de Binnenstad met 20.700 banen. Met de toekomstige gebiedsontwikkeling en investeringen van diverse partijen verwachten we dat de economische positie van de MHC voor de stad én regio verder gaat toenemen. De economische betekenis van de historische en monumentale Binnenstad blijft intussen onomstreden groot, met een rijke diversiteit aan voorzieningen, culturele instellingen en bedrijvigheid en een aantrekkelijke stedelijke uitstraling voor bewoners, werkers en bezoekers.

Werkgelegenheidssectoren (ETIL, 2018)

Werkgelegenheid

Grootste werkgelegenheidssectoren

De grootste werkgelegenheidssectoren van Maastricht zijn gezondheid en welzijn (20,8%), zakelijke dienstverlening (17%), onderwijs (10,2%), detailhandel (9,7%), industrie (9,2%), overheid (7,1%) en horeca (7%) (ETIL, 2018). Verwacht wordt dat de werkgelegenheid gaat afnemen in de sectoren overheid, onderwijs, financiële dienstverlening en detailhandel. Groei wordt verwacht in en door innovatief ondernemerschap, vernieuwende vormen van zorg en bouw, slimme maakindustrie, ambacht, persoonlijke dienstverlening, toerisme, recreatie, sociaal ondernemerschap, ruil- en deeleconomie en duurzaamheidstransities.

Veranderende economische dynamiek

De economische dynamiek is de afgelopen jaren veranderd. Zo groeit het aantal bedrijven sterker dan het aantal arbeidsplaatsen. Het aantal zzp-ers in Maastricht is hoog. De meeste starters zitten in de categorieën organisatie en advies, paramedische praktijken, thuiszorg en creatieve industrie. Bovendien wordt het onderscheid tussen sectoren of functies steeds 'diffuser'. Nieuwe initiatieven uit de markt combineren steeds vaker functies en zijn daardoor steeds vaker niet meer in één hokje te plaatsen. Dit wordt ook wel 'menging' of *blurring* genoemd.

Flexibiliteit is nodig om op de lange termijn te kunnen blijven inspelen op deze veranderende economische dynamiek en de vertaling hiervan naar de fysieke leefomgeving.

Toerisme en bezoekers

1,7 miljoen bezoekers en 1,3 miljoen overnachtingen

Maastricht staat ook bekend als een aantrekkelijke stad om te bezoeken. In 2018 waren er circa 1,3 miljoen toeristische en zakelijke overnachtingen in Maastricht (voornamelijk uit Duitsland, België, Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten) en circa 1,7 miljoen dagbezoeken (voornamelijk uit Nederland). Volgens het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC) gaat het aantal inkomende bezoeken in Nederland stijgen met minimaal 50% richting 2030. De grootste groei van het aantal bezoekers vindt plaats aan de kust en in Amsterdam, vooral afkomstig uit Nederland, Duitsland, België en Groot-Brittannië. Landen als de Verenigde Staten en China leveren een heel beperkt aandeel in de groei van het aantal bezoekers in Nederland. Ook Maastricht verwacht dat het aantal toeristen gaat toenemen, maar de omvang hiervan is zeer onzeker. In lijn met de aanbevelingen uit het rapport van NBTC voert de gemeente daarom gericht beleid met aandacht voor integrale gebiedsontwikkelingen ('welk aanbod op welke plek'), selectieve spreiding ('andere bezoekers op andere plekken'), langdurig verblijf (meer dan alleen dagtoerisme en meer focus op 'dalperiodes') en zakelijk verblijfstoerisme. Dit alles met behoud van de leefbaarheid en woonkwaliteit in de diverse woonmilieus van Maastricht.

Belang voor de lokale economie

Uit het Bewonersonderzoek Toerisme Zuid-Limburg (2019) blijkt dat een meerderheid van de inwoners van Maastricht een grote betekenis geeft aan het toerisme in Maastricht. Inwoners erkennen dat toerisme belangrijk is voor de lokale economie en bijdraagt aan een hoger voorzieningenaanbod voor lokale bewoners en het behoud en de versterking van het culturele en internationale karakter van Maastricht. Kritische geluiden zijn er met name over de toename van verkeersproblemen en afval. 26% van de ondervraagden vindt dat het (toenemend) aantal toeristen de leefbaarheid in de gemeente vermindert en 19% vindt dat toeristen zorgen voor overlast.

Arbeidsmarkt

Dreigend tekort aan arbeidskrachten

Een andere opgave is de doorontwikkeling van de regionale arbeidsmarkt. Limburg heeft in 2025 behoefte aan 20.000 extra arbeidskrachten, terwijl de beroepsbevolking in dezelfde periode met 50.000 mensen daalt. Ofwel er dreigt een tekort van 70.000 mensen in Limburg en 24.000 in Zuid-Limburg om de economie draaiende te houden. De structurele trek van talent naar de Randstad is daarom extra zorgwekkend. Behalve een tekort aan arbeidskrachten is er ook een mismatch op de arbeidsmarkt omdat het tekort zich manifesteert in sommige sectoren. Ook is er een lagere arbeidsparticipatie in Zuid-Limburg en in Maastricht. Cijfers uit 2018 tonen aan dat Maastricht met 62,4% nadrukkelijk lager scoort, ten opzichte van het gemiddelde in Nederland: 70,1%¹. Bovendien is de arbeidsmobiliteit in de (Eu)regio gering. De grensbarrières spelen hier een belangrijke rol op het gebied van taal en cultuur, fiscaliteit en wet- en regelgeving. Al deze factoren samen vormen een bedreiging voor de toekomstbestendigheid van de regio, inclusief Maastricht. De regio heeft behoefte aan extra arbeiderspotentieel om het tekort op de arbeidsmarkt op te vangen.

Maastricht en de regio

Ontwikkelen als sterke kennisregio

De ambitie is om Zuid-Limburg door te ontwikkelen als een sterke kennisregio, die in verbinding staat met de kennisregio's om ons heen². Alleen in een sterk stedelijk netwerk kan Maastricht meedoen in een internationale concurrentiestrijd tussen stedelijke regio's. Om dat te bereiken, is het noodzakelijk om de agglomeratiekracht van Zuid-Limburg en de Euregio te vergroten, door het dagelijkse werk- en leefpatroon van inwoners op regionale schaal aantrekkelijker te maken. Maastricht staat sterker binnen een krachtige regio en de regio is aantrekkelijker door een succesvol Maastricht.

Investeren in een aantrekkelijk vestigingsklimaat

Maastricht moet daarom blijven investeren in een aantrekkelijk vestigingsklimaat om afgestudeerden, startende bedrijven, jong volwassenen en kenniswerkers aan de regio te binden. Daarbij is het van belang om grensbarrières (zowel in fysieke zin, in regelgeving als mindset) te verzachten zodat mensen zich eenvoudiger kunnen verplaatsen binnen de Euregio, waarin onder meer de bereikbaarheid van banen, het aanbod van diverse woonomgevingen, een gevarieerd cultuuraanbod en de mogelijkheden voor diverse duurzame vervoersmiddelen (openbaar vervoer, auto, fiets) beter op elkaar aansluiten. Ook het Expat Center en andere adviescentra voor werken en leven zonder grenzen zijn cruciaal om mensen hierin te faciliteren.

ALGEMENE OPGAVEN

- Versterken van de agglomeratiekracht van de (Eu)regio, met bijzondere aandacht voor optimale verbondenheid, een breed economisch profiel en versterking van de kenniseconomie in samenwerking met andere steden.
- Voldoende flexibiliteit voor veranderende economische dynamiek, met behoud van leefbaarheid en andere functies in de stad.
- Doorontwikkeling van de (Eu)regionale arbeidsmarkt.

1 / Bron: Etil (december 2018), Maastricht aan het werk
2 / Provinciaal Omgevingsplan Limburg (Provincie Limburg, december 2014, pagina 54 - 79).

Samenleving

Samen- en zelfredzaam

Ontspannen en open stad

Maastricht bruijt van de sociale activiteiten en zeer diverse initiatieven van en voor Maastrichtenaars. Maastrichtenaars zetten zich in om hun stadgenoten een helpende hand te bieden. De ambitie is om Maastricht door te ontwikkelen als een ontspannen en open stad, waar bewoners, ondernemers, instellingen en bestuur met wederzijds respect voor elkaars belang samen vorm en inhoud geven aan de stad.

Gezond en veilig

Essentieel is dat mensen naar eigen behoefte en mogelijkheden aan de samenleving kunnen deelnemen: samen- en zelfredzaamheid. In de *Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland* is als ambitie opgenomen dat in 2022 de inwoners van Maastricht-Heuvelland gezond en veilig kunnen opgroeien en oud worden, hun talenten blijvend kunnen ontwikkelen en naar vermogen kunnen meedoen in een samenleving waarin ze zich thuis voelen. Ze zijn zo veel mogelijk zelfredzaam en voelen zich bij elkaar betrokken. En als ze hulp nodig hebben, wordt die geboden. Onze regio biedt de mogelijkheden aan haar inwoners om collectief en individueel tot ontplooiing te komen, zodat zij het leven kunnen leiden dat ze willen en volwassenen naar vermogen in hun eigen onderhoud en inkomen kunnen voorzien.

Stad van twee gezichten

Relatief veel armoede

Maastricht is een stad van twee gezichten. Met het overgrote deel van de Maastrichtse bevolking gaat het goed, zij heeft geen ondersteuning nodig van de gemeente. Een deel van de Maastrichtenaars profiteert echter niet van de positieve maatschappelijke ontwikkelingen. Relatief veel mensen leven in armoede. Uit het 'Regionaal Armoedeonderzoek Maastricht-Heuvelland' (2016) blijkt dat 11% van het totaal aantal huishoudens op bijstandsniveau leeft. Dat ligt boven het landelijke en provinciale gemiddelde. Uit het GGD-onderzoek 'Jeugd en Armoede in Maastricht' (2016) blijkt dat in 2014 bijna 10% van alle kinderen in Maastricht in een bijstandsgezin opgroeide. Buurten waar veel kinderen in armoede opgroeien, zijn Pottenberg, Mariaberg, Malpertuis, Caberg, Wittevrouwenveld, Nazareth en Limmel.

1 / Een nieuwe kijk op gezondheid in Maastricht (GGD Zuid-Limburg, 2014)

2 / De Stad als Gezonde Habitat: Gezondheidswinst door Omgevingsbeleid (Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, april 2018).

3 / Integrale veiligheidsanalyse 2019 – 2022, gemeente Maastricht (juni 2018).

Gezondheid en welzijn

Relatief ongezond

Volgens cijfers van de GGD¹ is Maastricht ook een relatief ongezonde stad. De grootste gezondheidsopgaven zijn eenzaamheid, overgewicht, bewegingsarmoede, psychologische gezondheid en de gezondheidsbeleving. Maastricht hanteert het concept van Positieve Gezondheid als vertrekpunt voor haar beleid. Daarbij wordt gezondheid niet meer alleen gezien als de afwezigheid van ziekte. In plaats daarvan gaat het om het bredere vermogen van een individu om de fysieke, sociale en emotionele uitdagingen in het leven aan te kunnen.

Ontmoeting stimuleren

Werk en sociale netwerken zijn cruciaal voor het welzijn van mensen. Ook de fysieke leefomgeving speelt hierin een rol. Uit onderzoek blijkt namelijk dat de fysieke leefomgeving een belangrijke invloed heeft op de gezondheid van mensen². Het stimuleren van ontmoeting in buurten en een leefomgeving die uitnodigt om gezond te leven en meer te bewegen, dragen positief bij aan de gezondheid van mensen.

Aandacht voor kwetsbare doelgroepen

Ook blijven kwetsbare doelgroepen langer en vaker onderdeel uitmaken van de woonbuurten van Maastricht. Ouderen moeten langer thuis blijven wonen, migranten zoeken een woning en personen met verward gedrag kunnen steeds minder terecht in centrale instellingen. In de praktijk leidt dit tot een concentratie van kwetsbare doelgroepen in specifieke buurten in Maastricht, met name in buurten met een hoog percentage sociale huurwoningen. Deze doelgroepen zijn kwetsbaar, waardoor de verbinding tussen deze mensen en de rest van de samenleving extra aandacht vraagt.

Veiligheid en leefbaarheid verdienen aandacht

Behalve de gezondheid is ook de veiligheid van Maastricht een belangrijk thema. Uit de gemeentelijke veiligheidsanalyse³ blijkt dat er buurten in Maastricht zijn waar de sociale kwaliteit onder druk staat, ondanks zichtbare verbeteringen van de veiligheid in de stad sinds 2015. Vooral in sociaal kwetsbare buurten is de leefbaarheid soms in het geding. Denk daarbij aan overlast door de aanwezigheid van drugshandelaren, ondermijning, hangjongeren en asociaal gedrag door buurtbewoners, maar ook aan fysieke overlast als vernieling, achterstallig onderhoud en verloering van plekken en gebouwen. Het gebrek aan sociale contacten met mensen uit de buurt in combinatie met een slechte fysieke kwaliteit in buurten geldt mede als voedingsbodem voor criminaliteit en een lagere sociale weerbaarheid. De Binnenstad en de sociaal kwetsbare buurten verdienen daarbij extra aandacht. Het verbeteren van de veiligheidsbeleving van onze inwoners vereist een gebiedsgerichte aanpak, waarbij sociale, economische en fysieke aspecten in samenhang worden aangepakt conform het *Meerjarenprogramma Veiligheid Maastricht*.

Toenemende maatschappelijke tegenstellingen

Uit het rapport 'Burgerperspectieven 2019|1' van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) blijkt dat Nederlanders de manier van samenleven het grootste probleem vinden in ons land. Zij noemen daarbij met name de groeiende maatschappelijke tegenstellingen en een gebrek aan saamhorigheid. Uit de gesprekken met diverse organisaties en bewoners blijkt dat hier ook zorgen over zijn in Maastricht. Er vallen termen als 'tweedeling', 'kloofvorming' en 'tegenstellingen'. Dit is een lastig te doorgronden thema, omdat het veel onderwerpen raakt. Uit de Buurtmonitor (2018) blijkt dat sommige buurten aanzienlijk slechter scoren op vragen over de leefbaarheid. Met name Pottenberg, Caberg, Nazareth, Malpertuis, Mariaberg, Limmel, Malberg en De Heeg scoren relatief laag op vragen over onder andere veiligheid, sfeer en voorzieningen. Ook de sociaaleconomische status van de verschillende buurten in Maastricht duidt op verschillen in de stad.

On- en offline

Maar het gaat verder. De samenleving is veranderd en nieuwe ontwikkelingen gaan steeds sneller. We organiseren steeds meer digitaal, de kenniseconomie vraagt vooral om hoogopgeleide

kenniswerkers en de individualisering neemt verder toe. Daar komt bovenop dat een deel van de sociale structuren die we in het verleden hebben opgebouwd, steeds minder dominant in het leven van mensen terugkomen. We zien het aantal leden van verenigingen en de invloed van religie op het dagelijks leven afnemen. Sociale netwerken in buurten veranderen mee maar staan ook onder druk. Maastricht is daarbij een nog internationa- lere stad geworden, waar vele nationaliteiten en culturen met en langs elkaar leven. Tegelijkertijd maakt het gebruik van sociale media en internet het makkelijk om 'online' verbinding te vertalen naar meer 'offline' ontmoeting. Het gebruik van de stad is daarmee veranderd. We leven op een andere manier met elkaar samen dan decennia geleden.

Afstanden tussen mensen verkleinen

Maastricht wil een sociale en saamhorige stad zijn, met gemengde buurten waarin iedereen zich thuis voelt en niemand door het ijs zakt. Een inclusieve samenleving waar iedere inwoner telt, diversiteit wordt gerespecteerd en extra aandacht gaat naar kwetsbare doelgroepen. Waarin afstanden tussen mensen worden verkleind. Daar is een open houding voor nodig, maar ook een fysieke leefomgeving die uitnodigt om andere mensen te ontmoeten en waarin gebieden in de stad toegankelijk zijn voor iedereen. Hiervoor is het onder meer nodig tastbare (fysieke) en ontastbare (mentale) barrières in de stad op te ruimen.

ALGEMENE OPGAVEN

- **Werken aan een inclusieve samenleving, met respect voor diversiteit en bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen.**
 - Een integrale aanpak voor sociaal kwetsbare buurten, waarbij de fysieke leefomgeving één van de factoren is waaraan aandacht wordt besteed.
 - Investeren in een gezonde en veilige leefomgeving.
 - Stimuleren van samen- en zelfredzaamheid, door onder andere het mogelijk maken van meer laagdrempelige ontmoeting en verbinding in Maastricht tussen verschillende doelgroepen.
-

Fysiek

Klimaat

Aanpassen op het veranderende klimaat

Een grote opgave voor de stad zijn de veranderingen in het klimaat. Het weer in Nederland wordt steeds extremer, met meer heftige hoosbuien en extreem hete dagen, soms over langere perioden. Dit leidt tot waterproblematiek en hittestress, ook in Maastricht. Ons aanpassen aan het klimaat is daarmee letterlijk van levensbelang. Onderzoek¹ toont aan dat sterfte tijdens een hittegolf stijgt met circa 12% (in Nederland ongeveer 40 doden per dag), waarbij de meeste slachtoffers ouder zijn dan 75 jaar. Ook de luchtkwaliteit is een prominent thema en vraagt richting 2040 aandacht, vooral rond en langs de hoofdwegen van Maastricht.

Hoogwaterveiligheid

In Maastricht speelt nog een extra klimaatopgave: de hoogwaterveiligheid van de Maas. Enerzijds moet rekening worden gehouden met structureel hogere waterafvoeren in de Maas en dus hogere waterstanden. Anderzijds moet de kans op overstromingen worden verkleind. We willen daarom ruimte maken voor de Maas en in de openbare ruimte beter anticiperen op meer extreme weersomstandigheden.

Energie

Duurzame maatregelen

Een andere grote opgave is de energietransitie. In 2050 moet Nederland volledig 'gasloos' zijn. Dat is een enorme opgave die vraagt om veranderingen in de manier van energieopwekking, energieopslag, energie-infrastructuur en energiegebruik. De energietransitie heeft een belangrijke ruimtelijke dimensie, bijvoorbeeld door nieuwe ruimteclaims voor energieopwekking, -opslag en -infrastructuur. Leidend concept voor duurzame maatregelen is het 'trias energetica' principe: eerst inzetten op energiebesparing, daarnaast inzetten op duurzame energieopwekking en tot slot de fossiele brandstoffen voor de resterende energiebehoefte zo efficiënt mogelijk gebruiken.

Samenwerken is cruciaal

Naast een technische is de energietransitie ook een maatschappelijke opgave, om samen met bewoners en partijen tot realistische en gedragen oplossingen te komen. Samenwerken is hierbij cruciaal, want goede plannen worden

in de toekomst samen met en (deels) door andere partijen vormgegeven en uitgevoerd. In de afgelopen jaren is hier al fors in geïnvesteerd met het uitvoeringsprogramma Maastrichts Energieakkoord (MEA). Daarbij is ingezet op coalitievorming, commitment en communicatie, aan de hand van vijf actielijnen: wonen, industrie, gemeentelijke organisatie, elektrische mobiliteit en gebiedsontwikkeling. Dat heeft geleid tot achttien akkoorden met grote organisaties in de stad die bijdragen aan de ambitie om Maastricht in 2030 energieneutraal te krijgen.

Mobiliteit

Visie op mobiliteit actualiseren

Een andere opgave ligt in de toekomst van de mobiliteit. Volgens de Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA) uit 2017 gaat de mobiliteit in en naar de stad toenemen. Het grootste gedeelte van die toename in mobiliteit leidt tot meer autoverkeer op het wegennet en een grotere behoefte aan parkeerplaatsen. Een kleiner deel van de mobiliteitsgroei wordt opgevangen door het treinverkeer. Op dit moment zijn er al knelpunten in het Maastrichtse mobiliteitssysteem. Deze worden alleen maar erger als we bij de toenemende mobiliteit niks doen. Met het afronden van twee grote infrastructurele projecten, de ondertunneling van de A2 en het verplaatsen van de aanlanding van de Noorderburg, is het noodzakelijk om de visie op mobiliteit te actualiseren.

ALGEMENE OPGAVEN

- Anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering, voornamelijk op het gebied van luchtkwaliteit, hittestress, hevige regenval en overstromingsrisico's van de Maas.
- Vormgeven van de energietransitie richting een CO2-neutrale samenleving, met bijzondere aandacht voor gebiedsgerichte maatregelen en een integrale aanpak gericht op energiebesparing en -opwekking.
- Actualiseren van de visie op mobiliteit in de stad en (Eu)regio.
- Bestaande kwaliteiten van de fysieke leefomgeving koppelen aan nieuwe opgaven voor de stad.

1 / Bron: Kennismontage – Hitte en Klimaat in de Stad (TNO, mei 2011)

Openbaar bestuur

Goede relatie overheid en samenleving

De rol en werkwijze van de gemeente Maastricht is aan verandering onderhevig. Een goede relatie tussen overheid en samenleving is van cruciaal belang voor het vertrouwen in het openbaar bestuur en het draagvlak voor noodzakelijke maatregelen. Met de introductie van het begrip 'participatiesamenleving' in 2015 is de nadruk komen te liggen op 'burgerparticipatie': burgers participeren mee om beleid vorm te geven en beleidsdoelen te realiseren. Inmiddels is ook de term 'overheids-participatie' gemeengoed geworden: de overheid participeert in initiatieven vanuit de markt of samenleving, vaak in een faciliterende rol.

Flexibel en wendbaar

Steeds meer functioneert de gemeente als een partner in gezamenlijke projecten met bewoners of organisaties. In andere projecten volstaat een faciliterende rol of is juist een regisserende rol noodzakelijk. Dat vraagt om een werkwijze die voldoende flexibel en wendbaar is, om per opgave en door de tijd heen te kunnen schakelen in afstemming met anderen. Daarbij bestaat bij de gemeente de wens om meer integraal te werken: een plek of gebied staat centraal in plaats van een sector of discipline.

Samenwerken

Naast de beweging 'naar beneden' (meer burgerparticipatie) is er een beweging 'naar boven'. Veel opgaven overstijgen het stedelijk niveau. Alleen een gezamenlijke aanpak met (Eu)regionale partners leidt tot een toekomstbestendige (Eu) regio, die duurzaam en economisch sterk is. De samenwerking met diverse overheden en partners in Zuid-Limburg én over de landsgrenzen heen is daarom cruciaal.

ALGEMENE OPGAVEN

- Verbeteren van de relatie tussen overheid en samenleving, met bijzondere aandacht voor de werkwijze van de gemeente.
- Samenwerking met omliggende gemeenten in Zuid-Limburg en Euregio.

Technologische ontwikkeling

Technologie omarmen

Met het grootschalig gebruik van internet, sociale media en smartphones is technologie onlosmakelijk verbonden met het dagelijks leven in de stad. Online verbindingen en toepassingen maken het mogelijk om ons leven aangenamer te maken, door eenvoudig en snel informatie binnen te halen, met elkaar te communiceren, aankopen te doen en dagelijkse zaken te regelen. Tegelijkertijd kan verdere digitalisering ook negatieve effecten hebben zoals verdere individualisering en vereenzaming, kinderen die minder buiten spelen en ethische dilemma's op het gebied van privacy. De digitale beweging leidt op sommige plekken ook tot een 'tegenbeweging', doordat mensen bijvoorbeeld meer contact zoeken met de natuur.

Toekomstbestendig inzetten

De opgave is om technologie zodanig in te zetten dat de stad aantrekkelijk en toekomstbestendig blijft. Als instrument biedt technologie kansen om specifieke beleidsdoelen te realiseren. Zo kan online communicatie leiden tot meer offline of fysieke ontmoetingen in de stad, omdat het makkelijker is afspraken te maken. *Virtual reality* biedt ons de mogelijkheid om de rijke historie van de stad weer zichtbaar en beleefbaar te maken, wat kan bijdragen aan de binding van mensen aan plekken in de stad. Met de juiste technologische toepassingen wordt het ook mogelijk om slimme en schone mobiliteit te stimuleren, door bijvoorbeeld vooraf een parkeerlocatie te reserveren (wat zoekverkeer vermindert) of door stadsdistributie schoner en efficiënter te organiseren. Technologische ontwikkeling speelt daarnaast een grote rol in de vormgeving van de energietransitie op het gebied van energiebesparing, -opwekking en -infrastructuur. In de zorg kan technologie oplossingen bieden om mensen langer thuis te laten wonen, gezond ouder te laten worden en een gezondere leefstijl na te streven.

ALGEMENE OPGAVEN

- Technologie als middel omarmen om de stad aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden.
- Bijzondere aandacht voor (nieuwe) technologische oplossingen ten behoeve van mobiliteitsoplossingen, vormgeven van de energietransitie en stimuleren van beleving, ontmoeting en een gezonde leefstijl.

2.4 Vijf grote algemene opgaven

Uit de analyse van trends en ontwikkelingen concluderen we dat de stad Maastricht voor *vijf grote algemene opgaven* staat die op alle beleidsvelden doorwerken en dus ook een richtinggevende rol spelen in het behoud en de doorontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Het aanpakken van deze opgaven is van belang om Maastricht aantrekkelijker en toekomstbestendig te maken.

1. Versterken van de **agglomeratiekracht** van de (Eu)regio, met bijzondere aandacht voor optimale verbondenheid, een breed economisch profiel en versterking van de kenniseconomie in samenwerking met andere steden.
2. Werken aan een **inclusieve samenleving**, met respect voor diversiteit en bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen en kwetsbare buurten.
3. Anticiperen op de gevolgen van **klimaatverandering**, voornamelijk op het gebied van luchtkwaliteit, hittestress, hevige regenval en overstromingsrisico's van de Maas.
4. Vormgeven van de **energietransitie** richting een CO₂-neutrale samenleving, met bijzondere aandacht voor gebiedsgerichte maatregelen en een integrale aanpak gericht op energiebesparing en -opwekking.
5. Verbeteren van de **relatie tussen overheid en samenleving**, met bijzondere aandacht voor de werkwijze van de gemeente.

Samenhang zorgt voor hoogste toegevoegde waarde

De eerste vier opgaven zijn inhoudelijk van aard. Ze hebben een sterk integraal karakter, waarbij de samenwerking tussen het sociale, economische en fysieke domein noodzakelijk is. De complexiteit van de opgaven is hoog en de onzekerheid over toekomstige ontwikkelingen neemt toe. Daarom kiezen we ervoor om deze opgaven in samenhang te benaderen, om de toegevoegde waarde voor de stad zo groot mogelijk te laten zijn. Daarbij ligt de nadruk op maatregelen die op dit moment als het meest kansrijk worden beschouwd doordat ze bijdragen aan meerdere beleidsdoelen, zonder daarbij onze flexibiliteit naar de toekomst te verliezen. Om deze samenhangende benadering en het integrale karakter van toekomstige werkwijzen vorm te geven, kiezen we ervoor om drie integrale thema's centraal te stellen die samen antwoord geven op de algemene opgaven. Zo slaan we de brug naar het beleid voor de fysieke leefomgeving. Door vanuit deze drie thema's te werken, denken we dat het beheer en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving het best gaan bijdragen aan de grote algemene vraagstukken waar Maastricht richting 2040 voor staat.

De vijfde hierboven genoemde opgave is meer procesmatig van aard. Dit komt verder terug in hoofdstuk 6. De overige benoemde 'algemene opgaven' per onderwerp uit dit hoofdstuk zijn verwerkt in de thema's (hoofdstuk 4), het ruimtelijke streefbeeld (hoofdstuk 5) en/of de uitwerkingen van de verschillende beleidsvelden (deel 2 van de Omgevingsvisie).

3. VISIE

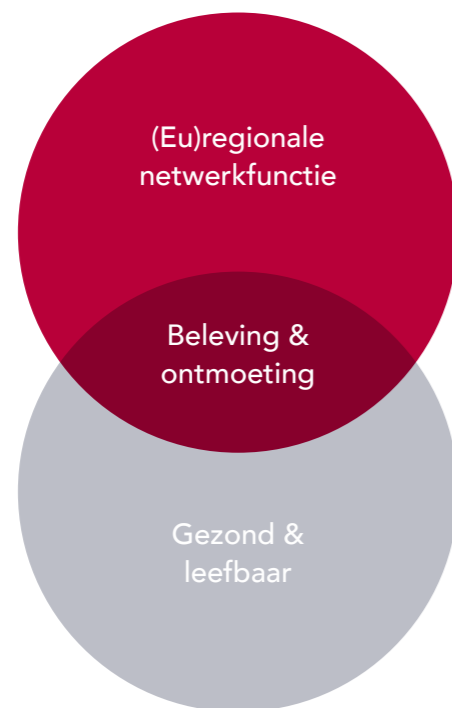
Waar gaan we
voor?

3.1 Visie

Maastricht heeft de ambitie om haar positie als **motor voor de (Eu)regionale economie te versterken en de lokale kwaliteit van leven te verbeteren**. Door te investeren in een duurzame ontwikkeling is en blijft Maastricht een prachtige stad om in te wonen, werken en verblijven. Daarmee draagt deze visie op de fysieke leefomgeving bij aan een aantrekkelijke 'work-life balance' in stad en regio. Het is juist deze 'work-life balance' waarmee Maastricht en de (Eu) regio zich in de toekomst kunnen blijven onderscheiden van andere stedelijke regio's in Nederland en Noordwest Europa.

3.2 Drie verbindende thema's waaraan we gaan werken

Als antwoord op de ontwikkelingen en algemene opgaven die op Maastricht af komen, kiest de gemeente ervoor om in de fysieke leefomgeving gericht te werken aan drie thema's:

Figuur 1
Drie verbindende thema's
schematisch gepositioneerd

- **1. (Eu)regionale netwerkfunctie**
het versterken van de (Eu)regionale netwerkfunctie van Maastricht, ten behoeve van de sociale en economische vitaliteit van de stad en (Eu)regio;
- **2. Gezond & leefbaar**
het investeren in een toekomstbestendige leefomgeving die gezond en leefbaar is voor alle gebruikers van de stad: bewoners, werkers en bezoekers; en
- **3. Beleving & ontmoeting**
Het in stand houden en uitbreiden van plekken waar beleving en ontmoeting een bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van Maastricht.

In hoofdstuk vier worden de drie verbindende thema's nader uitgewerkt. Deze thema's tonen de belangrijkste nieuwe accenten voor het toekomstige beleid van de stad voor de fysieke leefomgeving. De thema's zijn integraal van aard en bieden een handelingsperspectief voor bewoners, organisaties en diverse beleidssectoren om hier aan bij te dragen.

3.3 Filosofie: hoe we aan de thema's gaan werken

De wijze waarop Maastricht aan de drie verbindende thema's gaat werken, sluit aan op bestaand beleid en succesvolle voorbeelden uit het verleden. Als fundament voor de denk- en werkwijze richting 2040 hanteert Maastricht de volgende principes.

Voor nu en toekomstige generaties

Om een echte duurzame ontwikkeling door te maken, is het noodzakelijk om ons de vraag te stellen hoe we Maastricht doorgeven aan de kinderen van nu en de bewoners van morgen. Wat laten we achter en hoe groeit de nieuwe generatie op? Met deze Omgevingsvisie verbinden we de verantwoordelijkheid van de huidige generatie aan de levenskwaliteit van toekomstige generaties.

Vernieuwing met behoud van kwaliteit

De fysieke leefomgeving van Maastricht kenmerkt zich door de monumentale kwaliteit en internationale sfeer, de compacte stad in een weids landschap, de kwaliteit en authenticiteit van de fysieke leefomgeving en prettig wonen

in diverse woonmilieus. De ambitie is om deze waarden als uitgangspunt te nemen in de zoektocht naar oplossingsrichtingen voor de grote opgaven van nu. Ofwel: vernieuwing in de fysieke leefomgeving met behoud van bestaande kwaliteiten door actief te zoeken naar 'koppelkansen'.

Conditie creëren en potenties benutten

Er is veel onzekerheid over hoe de bevolkingsamenstelling, het economisch klimaat en de samenleving zich in de toekomst gaan ontwikkelen. Het is daarom noodzakelijk om voldoende aanpassingsvermogen te houden om goed in te spelen op de steeds sneller veranderende vraag van bewoners, ondernemers en organisaties. Maastricht kiest er daarom voor om in deze Omgevingsvisie de juiste condities te creëren voor een duurzame stadsontwikkeling en bestaande potenties in de stad te benutten.

De fysieke leefomgeving als katalysator

De fysieke leefomgeving is geen doel op zich, maar staat ten dienste van diverse activiteiten in de stad. Dat is geheel in de geest van de Omgevingswet: een Omgevingsvisie schept ruimte voor de juiste dynamiek en (nieuwe) initiatieven in de stad. In de fysieke leefomgeving worden condities aangeboden om mensen met elkaar in verbinding te brengen en sociale en economische dynamiek te laten plaatsvinden en ontstaan.

Motoren voor stedelijke ontwikkelingen

Grote financieringsstromen vanuit het Rijk en andere partners zijn anno 2019 niet meer vanzelfsprekend om ambities te realiseren. Dat wil niet zeggen dat er niks meer zou kunnen. De stad kan kiezen hoe ze omgaat met de ontwikkelingen en opgaven die op haar af komen. Deze kunnen worden benut als 'motoren voor stedelijke ontwikkelingen' en financiële drager voor ingrepen in de fysieke leefomgeving. Kansen liggen in het vormgeven van de energietransitie, maatregelen voor klimaatadaptatie (met name wateropgaven), de programmatische ruimte in (nieuwe) gebiedsontwikkelingen, de digitalisering van de samenleving (met de combinatie van online verbinding en offline ontmoeting), de groei van kennis- en onderwijsinstellingen (die kenniswerkers en studenten aantrekken), de vergrijzing in de samenleving (die vraagt om aanpassing van de woningvoorraad en het huidig voorzieningenaanbod) en de veranderende economische dynamiek (flexibilisering en nieuwe ruimtevragen).

3D-benadering: ondergrond en bovengrond met elkaar verbonden

De ondergrond is letterlijk de basis waar we op staan, waar alle inrichtingsvraagstukken boven de grond rekening mee dienen te houden of grotendeels door worden bepaald. De ondergrond is vaak onzichtbaar voor de mens maar wel een continu aandachtspunt voor ontwikkelingen, omdat deze onlosmakelijk met de bovengrond zijn verbonden. Het is daarom van belang om een 3D (driedimensionale) benadering toe te passen: een weergave van de beschikbare ruimte in drie dimensies (breedte, lengte, diepte).

Dit vraagt om een aanpak waarbij bovengrond en ondergrond van planvorming tot en met uitvoering in samenhang worden benaderd (zie figuur 2). De meest urgente opgaven van de fysieke leefomgeving zitten in de inrichting van de bovengrond, maar zijn onlosmakelijk verbonden met de ondergrond. Door een toenemende druk op het gebruik van ruimte in de stad moet er een evenwicht worden gezocht tussen benutten en beschermen. Een duurzame, integrale benadering is hiervoor noodzakelijk om werk met werk te maken.

Figuur 2
Schematische weergave
3D-benadering voor duurzaam
raamwerk Maastricht

In het volgende hoofdstuk gaan we in op hoe de thema's inhoudelijk worden ingevuld: welke (nieuwe) accenten komen er in het beleid voor de fysieke leefomgeving? Aan het eind van elk thema staat aan welke concrete principes en maatregelen Maastricht samen met haar bewoners en partners richting 2040 wil gaan werken.

4. DRIE VERBINDENDE THEMA'S

Wat zijn de
nieuwe accenten
voor
toekomstig beleid?

4.1 Thema 1: (Eu)regionale netwerkfunctie

Sterke (Eu)regio

Om als stad economisch en sociaal vitaal te blijven, is het van belang om de agglomeratiekracht van de (Eu)regio te versterken. Maastricht als internationale stad en tevens hoofdstad van Limburg heeft met de aanwezigheid van de Universiteit, een academisch ziekenhuis en een breed economisch profiel de (Eu)regio veel te bieden. Met de ontwikkeling van onder andere de Brightlands Maastricht Health Campus (MHC) en het Sphinxkwartier liggen er bovendien nieuwe kansen. De samenwerking met gemeenten en partners in de (Eu)regio is daarbij cruciaal en een noodzakelijke randvoorwaarde voor succes. Kleine tot middelgrote steden presteren sociaal en economisch beter als zij binnen hun stedelijke regio's samenwerken aan diverse beleidsthema's. Maastricht is als stad alleen te klein om mee te doen aan de internationale concurrentiestrijd tussen stedelijke regio's. Maastricht heeft de regio nodig en de regio heeft Maastricht nodig. Dit thema draagt bij aan de volgende drie van de vijf grote algemene opgaven: het versterken van de agglomeratiekracht in de (Eu)regio, klimaatverandering en de energietransitie.

Naar een (Eu)regionaal stedelijk netwerk

Doel is om de (Eu)regio door te ontwikkelen als een sterk stedelijk netwerk met Maastricht als één van de centra. Zuid-Limburg kan zich onderscheiden als een sterke kennisregio met een hoge kwaliteit van leven, die goed verbonden is met de omliggende kennisregio's Eindhoven, Aken, Luik, Leuven en Hasselt. Een stedelijke regio met de agglomeratievoordelen (profiteren van elkaars mensen, bedrijven en voorzieningen), maar zonder de agglomeratienadelen (files, vervuiling, weinig natuur). De ruimtelijke visie voor Zuid-Limburg zoals omschreven in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) uit 2014 vormt hiervoor een solide basis.

Magneten voor de kenniseconomie

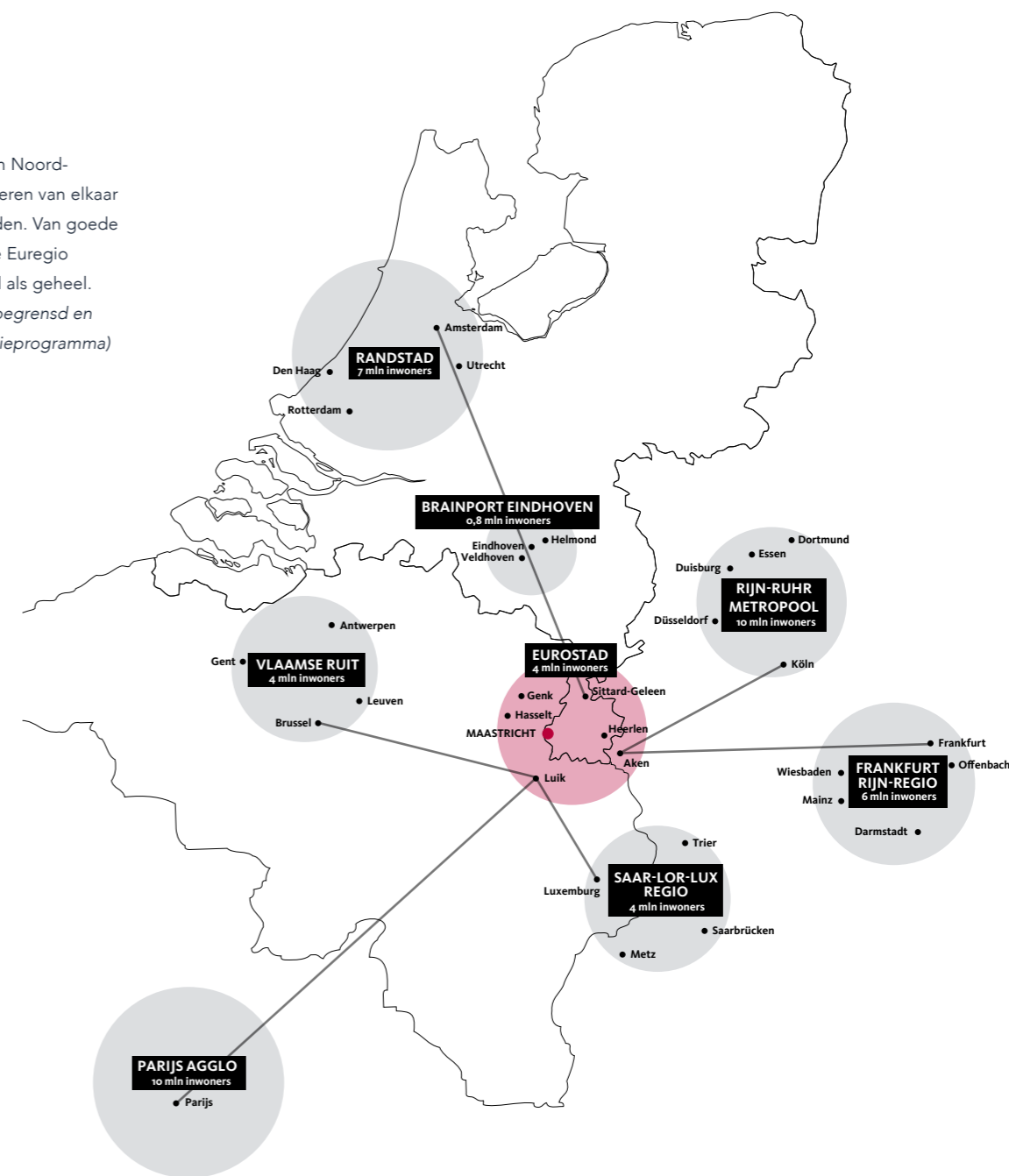
Het (Eu)regionale netwerk kenmerkt zich in 2040 door krachtige economische campussen en werklocaties, die als magneten werken voor de kenniseconomie. Voor Maastricht zijn de belangrijkste regionale centra het stadshart, het Sphinxkwartier, de stationsomgeving, Geusselt, het retailpark Belvédère en de Brightlands Maastricht Health Campus. Met name in het Sphinxkwartier, retailpark Belvédère en de stationsomgeving liggen veel nog niet benutte mogelijkheden voor ontwikkelingen. In het Sphinxkwartier zijn deze momenteel in volle gang. De stationsomgeving is een locatie die voor meerdere vervoersmiddelen goed ontsloten is en leent zich met het Centraal Station als OV-knooppunt bij uitstek voor functies met een regionale aantrekkingskracht.

Verbindingen

De verbindingen tussen de regionale centra binnen de (Eu)regio zijn cruciaal voor een aantrekkelijke stedelijke regio, om de bereikbaarheid te garanderen en onderlinge uitwisseling tussen (kennis)werkers te stimuleren. Dit leidt tot een grotere onderlinge dynamiek en een versterking van het daily urban system. De bereikbaarheid van banen in de stedelijke (Eu) regionale agglomeratie is van cruciaal belang om Maastricht als carrièrestad verder uit te bouwen en voor jong volwassenen aantrekkelijk te maken.

Als de onderlinge verbondenheid wordt versterkt, gaat de mobiliteit tussen steden in de regio toenemen. In een duurzame regio is een hoogwaardig grensoverschrijdend systeem van openbaar vervoer tussen steden een randvoorwaarde om te kunnen werken aan CO₂-neutraliteit en klimaatadaptatie. Het moet eenvoudiger worden voor mensen om zich (snel) te verplaatsen binnen de (Eu)regio, over de grenzen heen, waarbij de bereikbaarheid van banen, het aanbod van diverse woonomgevingen en het regionale voorzieningenaanbod beter op elkaar aansluiten.

Figuur 3
Stedelijke regio's in Noordwest-Europa profiteren van elkaar mits goed verbonden. Van goede verbindingen in de Euregio profiteert Eurostad als geheel.
Uit: Maastricht onbegrensd en ontspannen (coalitieprogramma)

Bereikbaar en leefbaar

Ook de mobiliteit in de stad gaat toenemen, als Maastricht investeert in haar (Eu)regionale netwerkfunctie. Maatregelen zijn nodig om de bereikbaarheid van de regionale centra in Maastricht en de leefbaarheid in de stad te garanderen. Daarbij is bijzondere aandacht nodig voor het stimuleren van duurzame vervoerswijzen (meer gebruik maken van openbaar vervoer en de fiets) en het stimuleren van parkeren op afstand. Daarmee dient direct ook de leefbaarheid in het centraal stedelijk gebied te verbeteren, aangezien hier de grootste knelpunten ontstaan op het gebied van lucht- en geluidshinder.

Stedelijk wonen met dynamiek om de hoek

In Zuid-Limburg onderscheidt Maastricht zich met een gewild stedelijk woonmilieu. Er is met name behoefte aan 'stedelijk wonen met dynamiek om de hoek'; dat wil zeggen prettig wonen met de stedelijke voorzieningen op loop- of fietsafstand. Maastricht heeft mogelijkheden om van deze onderscheidende kwaliteit meer gebruik te maken door selectief te verdichten in het centraal stedelijk gebied. Met de ontwikkelingen in het Sphinxkwartier en aan de Groene Loper wordt hier al vol op ingezet. Mede in het licht van de toekomstige woonprogrammering van Maastricht wordt verkend waar nog verdere kwalitatieve en kwantitatieve mogelijkheden liggen.

Energietransitie

De energietransitie krijgt op regionale schaal vorm, met als eerste stap de ontwikkeling van de Regionale Energiestrategie (RES). Daarbij wordt aandacht besteed aan energiebesparing en –opwekking. In Maastricht kiezen we ervoor om vol met deze besparingsopgave aan de slag te gaan, door onder andere te investeren in het verduurzamen van de bebouwde omgeving, het stimuleren van duurzame mobiliteit (lopen, fietsen, elektrisch autoverkeer) en bij nieuwe gebiedsontwikkelingen bij voorkeur energie-neutraal of zelfs energieopwekkend te bouwen. Nieuwe locaties voor energieopwekking komen mede voort uit de RES.

Landschap en klimaat

Het unieke weidse landschap om Maastricht heen wordt gekoesterd. Dit natuurlandschap draagt bij aan de aantrekkelijkheid en het groene en duurzame karakter van onze stad en regio. Het versterken van het recreatief en utilitair fietsnetwerk in dit landschap is een aandachtspunt.

Klimaatopgaven die op regionaal niveau worden opgepakt, liggen vooral op het gebied van hoogwaterveiligheid (Maas) en luchtkwaliteit in combinatie met mobiliteit (Maastricht West).

Geschiedenis

De huidige landsgrenzen bestaan nog maar relatief kort. De Euregio Maas-Rijn kent een lange gezamenlijke geschiedenis die wordt weerspiegeld in ons erfgoed. Ondanks alle huidige verschillen en taalbarrières zorgt erfgoed voor een sterke onderlinge verbinding. Zo zijn er duidelijke overeenkomsten in de architectuur van de historische gebouwen en de bewaarde museale objecten. Je kunt de geschiedenis van Maastricht alleen begrijpen als je ook de geschiedenis van steden als Heerlen, Tongeren, Aken en Luik laat zien.

Samen werken aan de volgende principes en maatregelen voor het thema '(Eu)regionale netwerkfunctie'

1. Investeer in een Regionale Energiestrategie (RES) met aandacht voor een integrale en gebiedsgerichte aanpak voor energiebesparing en –opwekking.
2. Investeer in multimodale bereikbaarheid (OV, auto, fiets) van regionale centra, met bijzondere aandacht voor (grensoverschrijdende) OV-verbindingen met en tussen campussen, onderwijsinstellingen, ziekenhuizen, economische centra en binnensteden.
3. Investeer in goede (inter)nationale OV-verbindingen binnen de (Eu)regio en met grote steden als Amsterdam, Brussel en Keulen.
4. Faciliteer functies met een regionale aantrekkingskracht bij voorkeur in de hoogdynamische centra van Maastricht: het stadshart, het Sphinxkwartier, de stationsomgeving, het retailpark Belvédère, de Geusselt en de Brightlands Maastricht Health Campus. Specifieke onderwijsfuncties passen ook in de levendige gebieden zoals het Jekerkwartier (inclusief Tapijn).
5. Ontwikkel Maastricht door als woonstad met voldoende betaalbare woningen voor alle inkomensgroepen, met bijzondere aandacht voor mensen met middeninkomens, studenten, starters op de woningmarkt en expats.
6. Benut het onderscheidende hoogstedelijk woonmilieu van Maastricht als unieke kwaliteit van Zuid-Limburg.
7. Investeer in Maastricht als werkstad door grote en kleine ondernemers te faciliteren op specifieke locaties in de stad.
8. Investeer in een (Eu)regionaal netwerk van natuurgebieden, inclusief wandel- en (snel)fietspaden en recreatiemogelijkheden.
9. Maak de geschiedenis van Maastricht als onderdeel van de Euregio zichtbaar en investeer in (cultureel erfgoed)projecten die de onderlinge verbondenheid tussen steden weerspiegelen.

4.2 Thema 2: Gezond en leefbaar

Investeren in gezond en leefbaar

Om een antwoord te geven op opgaven ten aanzien van klimaat, energie, gezondheid en veiligheid, is het van belang om te investeren in een gezond en leefbaar Maastricht. Een gezonde en leefbare omgeving vraagt om een woon- en leefklimaat met een fysieke leefomgeving van goede kwaliteit, waar mensen zich veilig en ontspannen voelen, die de condities biedt aan iedereen om actief te kunnen meedoen in de samenleving en waarbij niemand alleen hoeft te zijn.

Dit thema draagt bij aan de volgende twee van de vijf grote algemene opgaven: het werken aan een inclusieve samenleving en anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering. Aan de hand van het concept Positieve Gezondheid kiest Maastricht voor een integraal perspectief op een gezonde en leefbare omgeving, gericht op het:

1. Faciliteren van samen- en zelfredzaamheid
2. Beschermen tegen schadelijke ontwikkelingen en effecten
3. Bevorderen van een gezonde leefstijl

1. Faciliteren van samen- en zelfredzaamheid

Een gezond en leefbaar Maastricht zet ten eerste in op het faciliteren van samen- en zelfredzaamheid, waarbij de fysieke leefomgeving uitnodigt om actief deel te nemen aan de samenleving. Het tegengaan van eenzaamheid, armoede en segregatie vormt hiervoor de basis. Voldoende werkgelegenheid en zinvol vrijwilligerswerk zijn hiervoor cruciaal, omdat een baan of vrijwilligersfunctie de directe opmaat is naar zingeving, sociale netwerken, welvaart en fysieke gezondheid. Deelname aan de samenleving en verbinding tussen doelgroepen dragen bij aan de versterking van Maastricht als sociale en saamhorige stad.

Spreiding ontmoetingsplekken

Daarnaast is een spreiding van ontmoetingsplekken in de stad cruciaal. Dit zijn locaties waar voorzieningen en publiekstrekkende functies zich concentreren, zoals scholen, zorgfuncties, winkels en horeca. De ontmoetingsplekken zijn veilig ingericht en bereikbaar voor iedereen conform het VN-verdrag voor mensen met een beperking, maar ook voor andere meer kwetsbare doelgroepen zoals kinderen en ouderen. Bijzondere aandacht gaat uit naar de toekomstige locaties voor basis- en voortgezet onderwijs, vaak een vast onderdeel van de centrale ontmoetingsplek of het 'kloppende hart' van een buurt. Directe nabijheid van scholen in woonbuurten is bovendien van belang om kinderen zelfstandig naar school te laten gaan.

Sturen en volgen

De gemeente kiest voor een strategie van 'sturen en volgen'. We sturen op een basisinfrastructuur van ontmoetingsplekken en voorzieningen in de stad, waardoor een evenwichtige spreiding gegarandeerd blijft. Daarnaast volgen we initiatieven uit de markt en samenleving die bijdragen aan een gezond en leefbaar Maastricht, zonder daarbij afbreuk te doen aan de basisinfrastructuur. Initiatieven die een bijdrage leveren aan meer sociale cohesie, verbinding van doelgroepen, welzijn van mensen en een gezondere en veiligere buurt, worden omarmd. Herbestemming van voormalig commercieel en maatschappelijk vastgoed zoals oude scholen, kerken, kantoren en gemeenschapshuizen is één van de mogelijkheden om maatschappelijke initiatieven te faciliteren.

'Hardware' & 'Software'

Ook infrastructurele verbindingen naar diverse gebieden in de stad zijn van belang om het eenvoudiger te maken je te verplaatsen en meer in contact te komen met mensen uit andere stadsdelen. Behalve fysieke condities ('hardware') zijn ook activiteiten en programma's ('software') van belang om de sociale cohesie in de stad te stimuleren. Actieve cultuurparticipatie kan hier een bijdrage aan leveren. Het actief beoefenen van culturele activiteiten en het artistiek ontwikkelen brengt mensen samen, draagt bij aan een open houding en geeft betekenis aan personen en netwerken. Maar ook samen sporten, samen beheren van openbaar groen of elkaar helpen in de dagelijkse zorg dragen hier aan bij.

2. Beschermen tegen schadelijke ontwikkelingen en effecten

Ten tweede werkt Maastricht aan een veilige en gezonde leefomgeving om mensen te beschermen tegen schadelijke ontwikkelingen en effecten in de fysieke leefomgeving. Traditioneel heeft de gemeente een beschermende rol op de gebieden van externe veiligheid, lucht- en geluidshinder. Maastricht wil richting 2040 met diverse knelpunten aan de slag. Het stimuleren van duurzame en schone mobiliteit, meer luchtzuiverend groen en het bewaken van de juiste balans tussen levendigheid en (relatieve) rust in de stad, dragen hier aan bij.

Verbeteren veiligheidsbeleving

Daarnaast krijgt de verbetering van de veiligheidsbeleving prioriteit richting 2040. De fysieke leefomgeving speelt hierin een belangrijke rol, met aandacht voor ontwerp, inrichting en beheer. Voor het veiligheidsgevoel van mensen is het van belang dat de leefomgeving overzichtelijk, beheersbaar, voorspelbaar en aantrekkelijk is. Bovendien moet deze toegankelijk zijn voor kwetsbare doelgroepen (ouderen, kinderen,

mensen met een beperking) of juist níet toegankelijk voor ongewenste doelgroepen. Dat vraagt om een integrale aanpak met aandacht voor hoogwaardig beheer en onderhoud, het voorkomen van leegstand en handhaving.

Klimaatbestendig

Maastricht wil in 2040 een klimaatbestendige stad zijn, die is voorbereid op de gevaren van klimaatverandering. Vergroening is nodig om de stad te verkoelen in hete zomers en water op te vangen na hevige hoosbuien, zodat mensen het hele jaar veilig en comfortabel gebruik kunnen maken van aantrekkelijke private en openbare ruimten. Daarnaast leveren groen en natuur een bijdrage aan CO₂-opvang en de biodiversiteit in de stad. De vergroening van Maastricht zal geleidelijk plaatsvinden en voornamelijk meeliften op de ontwikkelingen en ingrepen richting 2040. De opgave voor Maastricht is om een integrale aanpak te ontwikkelen waarbij vraagstukken op het gebied van hittestress, wateroverlast, gezondheid en veiligheid gezamenlijk worden opgepakt zodra zich daarvoor op publieke en private terreinen kansen voordoen.

3. Bevorderen gezonde leefstijl

Ten derde werkt Maastricht aan het bevorderen van een gezonde leefstijl. In de toekomst besteden we daarom behalve aan vergroening van de stad bijzondere aandacht aan het stimuleren van lopen en fietsen in de stad. Een groener Maastricht biedt meer ruimte voor spelen en bewegen, stimuleert lopen en fietsen en biedt de condities om te sporten in de openbare ruimten. Mensen worden daarbij uitgenodigd om niet alleen elkaar te ontmoeten, maar ook om de natuur in stad en regio op te zoeken.

'Nieuwe ruimteclaims'

De openbare ruimte moet zo zijn ingericht dat bewoners en gebruikers zich veilig voelen en een gezonde leefstijl wordt gestimuleerd. Uitnodigend vormgegeven openbare ruimten voor wandel- en fietsverkeer, sport en spel en groen en natuur zijn hierbij zogenaamde 'nieuwe ruimteclaims'. Op sommige plekken gaan ze ten koste van verhard oppervlak, zoals asfalt en parkeerplekken in de openbare ruimte mits hier voldoende lokaal draagvlak voor is bij bewoners, ondernemers en organisaties. Initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan vergroening worden omarmd. Aanpassingen in de fysieke leefomgeving zijn echter niet genoeg om mensen te stimuleren om gezonder te leven. Ook hiervoor is een combinatie van 'hardware' en 'software' onmisbaar: fysieke aanpassingen én het organiseren van bijpassende activiteiten en programma's.

Lokaal draagvlak

In de toekomst wil Maastricht de betrokkenheid van bewoners en organisaties bij de keuzes over inrichting, gebruik en beheer van de leefomgeving een vast onderdeel maken van plan- en beleidsprocessen. Dit bevordert dat de keuzes aansluiten op de leefstijl van bewoners en tegemoet komen aan hun wensen op het gebied van gezondheid en veiligheid.

Samen werken aan de volgende principes en maatregelen voor het thema 'gezond en leefbaar'

1. Investeer in een spreiding van voorzieningen en ontmoetingsplekken over de stad.
2. Zorg dat deze ontmoetingsplekken in buurten veilig en bereikbaar zijn voor iedereen, met bijzondere aandacht voor kinderen, ouderen en mensen met een beperking.
3. Investeer in veilige en aantrekkelijke routes voor wandelaars en fietsers conform het 'STOP'-principe, de volgorde voor het prioriteren van verschillende vervoersvormen (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, Personenauto).
4. Vergroen de stad met aandacht voor ontmoeting, biodiversiteit, klimaat, bomen en de ruimtelijke identiteit van Maastricht.
5. Benut de hoogwaterveiligheidsopgave om de stad niet alleen veiliger, maar ook aantrekkelijker te maken door te investeren in water- en natuurrecreatie.
6. Zoek actief naar 'koppelkansen': mogelijkheden om verschillende initiatieven en maatregelen aan elkaar te koppelen, zodat deze samen optimaal bijdragen aan een gezonde en veilige leefomgeving (1 + 1 = 3).
7. Investeer in plekken en routes waar mensen in de openbare ruimte kunnen bewegen en sporten, met bijzondere aandacht voor pleinen, parken, fietspaden en (hard)looproutes.
8. Hanteer gezonde en veilige ontwerpprincipes als uitgangspunt voor de (her)inrichting van de openbare ruimte.
9. Stimuleer actieve cultuurparticipatie om mensen te verbinden en te laten bewegen.
10. Werk aan de juiste verlichting in de stad met aandacht voor het bioritme van mens en natuur, veiligheidsbeleving, technologische mogelijkheden, zorgvuldig energieverbruik en ontwikkelingen in de richting van een '24-uurs economie'.

4.3 Thema 3: Beleving en ontmoeting

Aantrekkelijk en veelzijdig

De kracht van Maastricht zit in de diversiteit aan plekken, mensen en functies die de stad rijk is. Dit veelzijdige karakter en de bijzondere fysieke kwaliteiten maken Maastricht ook in de toekomst bij uitstek een stad om diverse sociale, culturele en economische activiteiten te ontplooiën. Maastricht is bovendien een stad met ruimte voor rust én dynamiek in verschillende gebieden. De aantrekkelijke pleinen, parken en andere openbare ruimten nodigen uit om andere mensen te ontmoeten. Maar ook de vele voorzieningen en publieke gebouwen bieden als geheel een stedelijke infrastructuur die het mogelijk maakt om mensen samen te laten komen en activiteiten te organiseren. Dit thema draagt bij aan de volgende twee van de vijf grote opgaven: het versterken van de agglomeratiekracht in de (Eu)regio en het werken aan een inclusieve samenleving.

Juiste balans tussen stedelijke dynamiek en (relatieve) rust

De ambitie richting 2040 is om Maastricht als aantrekkelijke stad van beleving en ontmoeting in stand te houden en daarbij de juiste balans tussen stedelijke dynamiek en (relatieve) rust te bewaken. Er zijn plekken in de stad waar meer levendigheid leidt tot meer kwaliteit. Op andere

plekken is het van belang om de bestaande dynamiek of juist relatieve rust te koesteren. Een fijnmazige spreiding van levendigheid is wat de stad aantrekkelijk maakt en de bestaande kwaliteit in stand houdt: prettig wonen in diverse woonmilieus, variërend van stedelijk wonen in de dynamiek én wonen met dynamiek om de hoek. Daarvoor investeren we in de doorontwikkeling én het behoud van verschillende typen gebieden in de stad, met een mix van sferen en mate van levendigheid. Deze zijn in de gebiedsprofielen nader uitgewerkt (hoofdstuk 5).

Economisch sterk en sociaal rechtvaardig

Het stimuleren van Maastricht als stad van beleving en ontmoeting maakt de stad niet alleen economisch sterk maar zeker ook sociaal rechtvaardig.

→ Economisch sterk

Meer ontmoeting tussen mensen leidt tot meer transacties en kennisdeling. De toekomst van de Maastrichtse economie richt zich steeds meer op de versterking van de kennis-economie. Deze is gebaat bij plekken waar veel mensen samenkomen, met een diversiteit aan functies: zogenaamde 'interactiemilieus'. Het aantrekken en vasthouden van studenten, jong volwassenen, kenniswerkers en arbeidsmigranten is daarbij van levensbelang voor de economische vitaliteit van de stad.

→ Sociaal rechtvaardig

Meer ontmoeting tussen mensen draagt bij aan minder eenzaamheid, kloofvorming en isolement. Deze ontmoeting tussen verschillende sociale netwerken en doelgroepen is echter minder vanzelfsprekend dan voorheen. Er is een groep mensen die steeds minder goed mee kunnen in de snelle, digitale samenleving van nu. Sociale contacten in de buurt zijn echter het fundament van een samenleving: zij dragen bij aan meer sociale cohesie, een hogere veiligheidsbeleving en het welzijn van mensen. Een combinatie van de fysieke randvoorwaarden in gebouwen en de openbare ruimte (hardware) en het 'organiseren' van sociale verbindingen (software) is cruciaal voor deze sociale cohesie.

Centraal stedelijke gebied

De verwachte toename van het aantal bezoekers biedt kansen om op specifieke plekken in de stad economische activiteiten te faciliteren. Het stadshart behoudt haar functie voor bezoekers. Het streven is om de levendigheid wel meer over de stad te spreiden. Daarnaast zijn er binnen het stedelijk gebied ontmoetingsplekken die veelal worden gebruikt door bewoners en functionarissen als 'kloppende harten' van buurten. Hier concentreren zich sociale, culturele en/of commerciële activiteiten. Levendige gebieden en routes binnen het centraal stedelijk gebied zijn als verbindende infrastructuur geschikt voor meer kleinschalige bedrijvigheid, soms in combinatie met wonen. Daarbij heeft elke buurt een specifiek(e) karakter en sfeer. De balans tussen leefbaarheid en levendigheid staat centraal.

Daarnaast is het, ten behoeve van de gewenste spreiding, wenselijk om door verbreding en vermenging van functies meer levendigheid te creëren in gebieden zoals de Brightlands Maastricht Health Campus, Geusselt, Sphinxkwartier, retailpark Belvédère, Brusselsepoort ('hart van west') en 'Centrum Oost'.

Buiten de ontmoetingsplekken, de dynamische gebieden en de (bestaande en nieuwe) levendige gebieden en routes is de woonfunctie dominant in het centraal stedelijk gebied. Uitgangspunt is hier stedelijk wonen met dynamiek om de hoek. Hiermee voorziet Maastricht in een groeiende woonbehoefte van huidige en toekomstige bewoners.

Buiten het centraal stedelijk gebied

De buurten buiten het centraal stedelijk gebied hebben een ander karakter. Het zijn hoofdzakelijk woongebieden met kleinschalige bedrijvigheid aan huis, in specifieke gebouwen of aan enkele levendige routes. Ook binnen deze buurten zijn er levendige ontmoetingsplekken ('kloppende harten') waar de publiekstreckende functies liggen. Juist deze clustering van functies maakt deze plekken interessant en economisch levensvatbaar.

Cultureel erfgoed en ruimtelijke kwaliteit

Cultureel erfgoed en ruimtelijke kwaliteit speelt een bijzondere rol in het stimuleren van meer beleving en ontmoeting in Maastricht. Het bepaalt in hoge mate de identiteit en aantrekkingskracht van Maastricht. Cultureel erfgoed vertelt ons het verhaal van een plek en kan daarmee mensen verbinden met elkaar en met de stad. Daarmee is het benutten van het cultureel erfgoed ook van economisch en sociaal belang. Zorgvuldig omgaan met cultureel erfgoed met respect voor de monumentale en archeologische waarden is daarom van belang bij nieuwe ontwikkelingen. Herbestemming van monumenten en beeldbepalende gebouwen zit in het DNA van Maastricht en krijgt bij nieuwe ontwikkelingen de voorkeur boven sloop en nieuwbouw. Nieuwe technologieën zoals apps en *Virtual Reality* kunnen een bijdrage leveren om de historie en het verhaal van een plek voor een breder publiek toegankelijk te maken.

Cultuurparticipatie

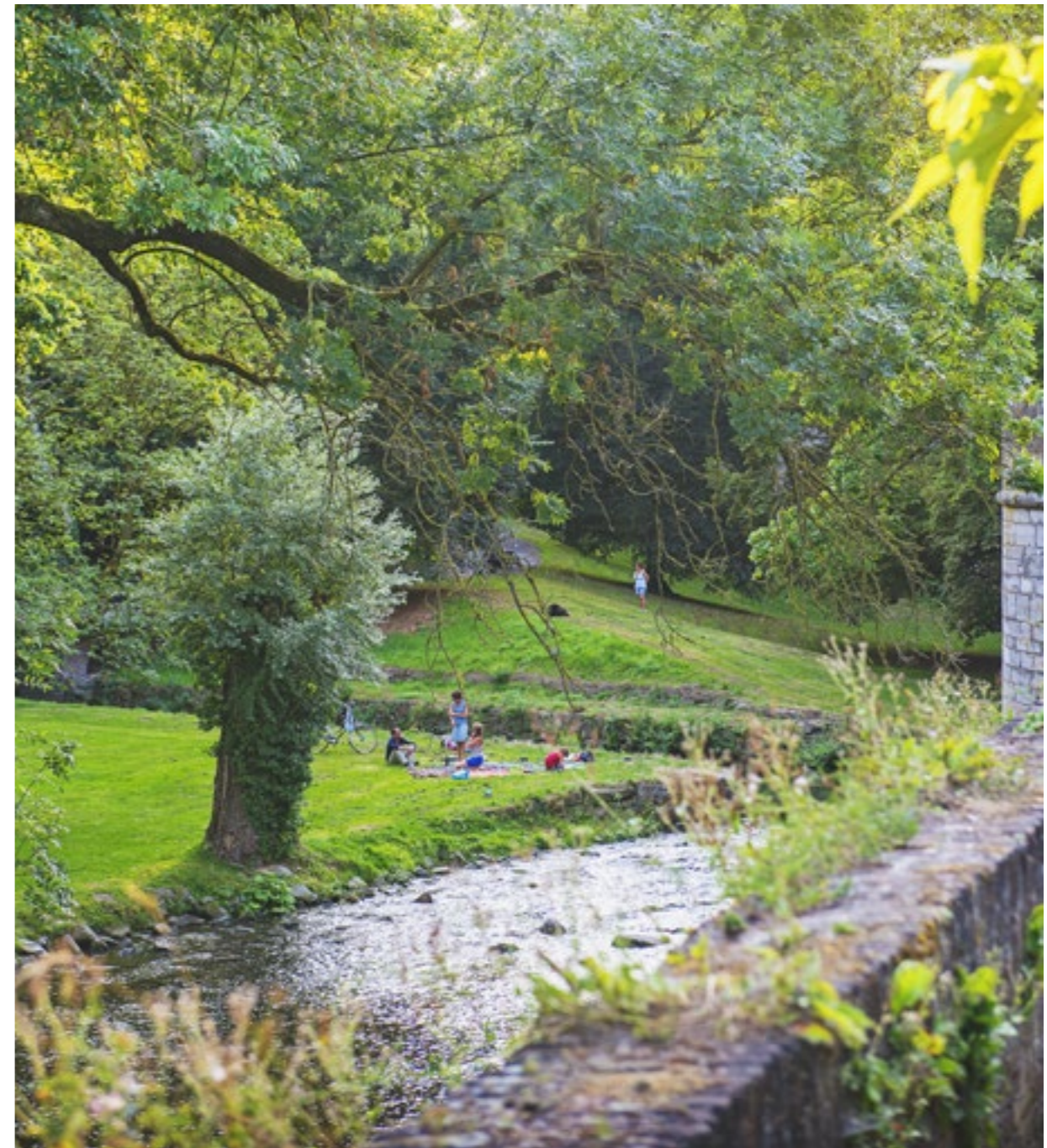
Maastricht wil haar positie als cultuurstad verder versterken. In het kader van beleving en ontmoeting is het stimuleren van actieve cultuurparticipatie in de stad van belang. Bewoners geven aan dat het beoefenen van culturele activiteiten en persoonlijke artistieke ontwikkeling bijdragen aan plezier en sociale contacten. Dat vindt vaker niet-georganiseerd dan georganiseerd plaats. Projecten en initiatieven zitten daarbij vaak op het snijvlak van culturele en sociale activiteiten, sport en spel, ontplooiing en *empowerment* van bewoners. Hiervoor is fysieke en mentale ruimte nodig: experimenteeruimte, fysieke plekken in de stad en een open houding waardoor alle verhalen verteld en gehoord mogen worden. Samenwerking met professionele kunstenaars en instellingen biedt hierbij grote kansen.

Groen, natuur en landschap

Ook in groen- en natuurgebieden vindt ontmoeting tussen mensen en tussen mens en natuur plaats. Het stadspark in de Binnenstad en het Charles Eyck-park worden op dit moment intensief gebruikt. Het is wenselijk om ook in andere groene gebieden de levendigheid te laten toenemen. Voor evenementen in groene gebieden is het wenselijk om, waar mogelijk, in te zetten op spreiding. Andere gebieden lenen zich met hun bijzondere ecologische natuurwaarden minder voor intensief gebruik en zijn meer geschikt voor rustigere activiteiten zoals wandelen, fietsen en passende recreatieve activiteiten.

Samen werken aan de volgende principes en maatregelen voor het thema 'beleving en ontmoeting'

1. Bewaak de balans tussen Maastricht woon-, werk- en bezoekstad, met bijzondere aandacht voor het centraal stedelijk gebied met een hoge dichtheid en diversiteit aan sferen en functies.
2. Versterk de centrale plekken in buurten, inclusief de ondersteuning van nieuwe initiatieven die bijdragen aan meer ontmoeting en sociale verbindingen in buurten.
3. Organiseer samen met bewoners en partners in buurten de ontmoeting tussen diverse doelgroepen en koppel deze ontmoeting aan thema's als veiligheid, gezondheid, cultuurparticipatie en beheer en gebruik van private en openbare ruimte.
4. Versterk de levendige routes in het centraal stedelijk gebied, als overgangszones tussen de dynamische centra en de woongebieden.
5. Versterk 'Maastricht bezoekstad' door het karakter van het stadshart uit te breiden met een cultuur-aanbod gedurende het hele jaar en een diversiteit aan publiekstrekende functies, met name richting Sphinkwartier en de stationsomgeving.
6. Concentreer grote nieuwe ontwikkelingen en publiekstrekende functies in de meest 'dynamische centra' waaraan we prioriteit geven in het ontwikkelingsbeleid.
7. Faciliteer evenementen en publieke activiteiten met een juiste spreiding over de stad en met aandacht voor schaal en reikwijdte (aantrekkingskracht in regio, stad of buurt).
8. Stimuleer met name onderwijsinstellingen, sportverenigingen, culturele instellingen, kunstateliers en 'broedplaatsen' in Maastricht om als open ontmoetingsplek te functioneren, waar mensen vanuit verschillende achtergronden samen komen.
9. Onderzoek de mogelijkheden om (gemeentelijk) vastgoed beschikbaar te stellen voor sociale initiatieven, startups, broedplaatsen en nieuwe concepten, waarbij naast financiële belangen ook brede maatschappelijke waardencreatie wordt meegewogen.
10. Faciliteer kwetsbare doelgroepen met passende voorzieningen, ontmoetingsfuncties en -activiteiten op loop- of fietsafstand.
11. Experimenteer met nieuwe technologieën met bijzondere aandacht voor sociale media, digitale platforms en 'internet of things' toepassingen gericht op verbinding, zorg, beleving en ontmoeting.
12. Benut het aanwezige cultureel erfgoed bij nieuwe ontwikkelingen om het verhaal van een plek te vertellen en mensen met elkaar én met de stad te verbinden.

5. STREEFBELD EN AGENDA

Hoe ziet de fysieke
leefomgeving van
Maastricht er in
2040 uit?

5.1 Inleiding: ruimtelijk streefbeeld en drie instrumenten

Hoe ziet de fysieke leefomgeving van Maastricht er in 2040 uit?

Aan de hand van de drie integrale thema's krijgt de duurzame ontwikkeling van Maastricht de komende decennia vorm. In samenhang vormen deze drie thema's het leidende perspectief voor nieuwe ontwikkelingen en het behoud van bestaande kwaliteiten in de stad.

Ruimtelijk streefbeeld

De vertaling van deze thema's naar de gewenste ontwikkelrichting en maatregelen in de fysieke leefomgeving wordt beschreven in dit hoofdstuk. Daarbij starten we met de omschrijving van het ruimtelijke streefbeeld (par. 5.2). Daarin staan de belangrijkste hoofddoelen voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van Maastricht richting 2040. Vervolgens wordt dit nader uitgewerkt aan de hand van drie instrumenten, die antwoord geven op de vraag: *Op welke manier en op welke plekken in de stad 'landen' de thema's en de daarbij in het vorige hoofdstuk uitgewerkte principes en maatregelen?*

1. Het raamwerk (par. 5.3)

Een samenhangend geheel van de grote fysieke structuren in de stad die de stedelijke ontwikkeling op de lange termijn bepaalt, met aandacht voor mobiliteit, groen, water, openbare ruimten en publiekstreckende functies. Het raamwerk van publieke ruimten schept de condities om gebieden door te ontwikkelen en het gewenste gebruik van de stad te stimuleren.

2. De gebiedsprofielen (par. 5.4)

Een omschrijving en categorisering van verschillende gebieden in de stad waarin het behoud van bestaande kwaliteiten en de prioritering van toekomstige opgaven worden benoemd. De gebiedsprofielen geven richting aan de toekomstige ontwikkeling van gebieden en het faciliteren van nieuwe ontwikkelingen en initiatieven uit de markt en samenleving. Als instrument vormen ze een uitnodiging naar ondernemers, bewoners en andere partners om samen te werken aan de stad.

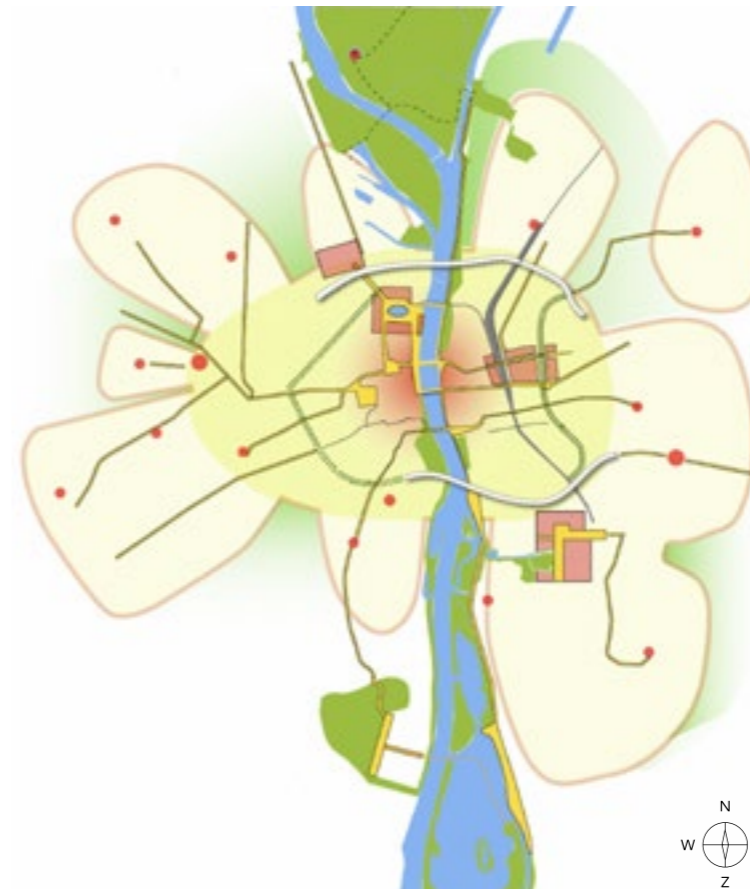
3. De Ladder voor locatiekeuze (par. 5.5)

Leidende principes die worden gehanteerd bij de locatiekeuze van (nieuwe) stedelijke functies. Deze ladder is complementair aan de gebiedsprofielen en biedt een handvat voor ondernemers en initiatiefnemers in hun zoektocht naar mogelijke locaties. In tegenstelling tot de gebiedsprofielen staat hierbij de functie centraal en niet het gebied. Het gaat om principes waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken.

5.2 Ruimtelijk streefbeeld: ontmoetingsplekken, minder barrières en meer verbinding met de Maas

Fijnmazig netwerk van ontmoetingsplekken

In 2040 heeft Maastricht een fijnmazig netwerk van ontmoetingsplekken, dynamische centra en levendige gebieden, die onderling optimaal met elkaar verbonden zijn. De ontmoetingsplekken functioneren idealiter als 'kloppende harten' van de buurten, waar publieke functies zijn geconcentreerd. Dat is niet vanzelfsprekend; sommige voorzieningen in buurten staan onder druk. Richting 2040 willen we een diversiteit aan

Figuur 4

Ruimtelijk streefbeeld Maastricht 2040: schematische weergave

De rode stippen en vlakken geven de dynamische centra en ontmoetingsplekken in buurten weer, die goed met elkaar verbonden zijn. Het donkergele gebied geeft het centraal stedelijk gebied weer, waar het accent ligt op het verbeteren van oost – west verbindingen. De Maas is de centrale as voor het verbeteren van de noord – zuid relatie, inclusief kansen voor ontwikkeling van groen- en natuurgebieden en verbetering van loop- en fietsroutes.

ontmoetingsplekken in stand houden en verder versterken. Het streven is voor alle bewoners een ontmoetingsplek met dagelijkse voorzieningen op loop- of fietsafstand te hebben. In 2040 is de toegankelijkheid van deze plekken verbeterd voor kwetsbare doelgroepen als kinderen, ouderen en mensen met een fysieke beperking. De plekken zijn te bereiken met de fiets en auto en te voet. Bij de inrichting wordt geprobeerd om ze zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor mensen om hier te verblijven en er lopend of fietsend te komen.

Oost-west: barrières verminderen of verzachten

Binnen de stad willen we de oost – west verbindingen verbeteren door barrières te verminderen of verzachten, om de stad gezond en leefbaar te houden en de bereikbaarheid van verschillende gebieden in de stad te verbeteren. Deze barrières liggen met name in het centraal stedelijk gebied: het spoor, de singelstructuur aan de westzijde van Maastricht en de Maas. Om de barrières te verminderen, moeten de verkeersstromen in de stad worden herverdeeld en moeten nieuwe verbindingen worden gemaakt.

Noord-zuid: verbinding met de Maas en toevoegen groen en natuur

Daarnaast willen we de noord – zuid relatie versterken door de verbinding met de Maas te intensiveren en natuur- en groengebieden toe te voegen. De hoogwaterveiligheid van de Maas als grote opgave voor de stad biedt hiervoor kansen. Uitgangspunt hierbij is "ruimte waar het kan en dijken waar het moet". Door de rivier meer ruimte te geven, ontstaan mogelijkheden om aantrekkelijke groen- en natuurgebieden toe te voegen met ruimte voor diverse vormen van recreatie. Loop- en fietsroutes verbinden deze gebieden met de rest van Maastricht en dragen bij aan meer beleving van natuur en passende levendigheid. Er liggen kansen voor grootschalige groen- en natuurontwikkeling aan de noord- en zuidzijde van de historische Binnenstad. Aan de oostzijde van de Maas ter hoogte van de Binnenstad zijn er kansen om een groene Maasoever te maken met aantrekkelijke loop- en fietsroutes, die de Binnenstad verbinden met andere gebieden in Maastricht. Aan de westzijde van de Maas liggen kansen om ter hoogte van de Maasboulevard het contact met de rivier te versterken met publiekstreckende functies in gebouwen en een kwaliteitsimpuls van de openbare ruimte.

5.3 Raamwerk

Het raamwerk schept de condities en juiste randvoorwaarden om Maastricht in de toekomst aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden. Het betreft een concrete uitwerking van het ruimtelijke streefbeeld voor 2040 en is gebaseerd op een aantal principes voor nieuwe (infrastructurele) ontwikkelingen.

(Eu)regionale bereikbaarheid en stedelijke leefbaarheid

De doorontwikkeling van de (Eu)regionale netwerkfunctie van Maastricht gaat leiden tot een toenemende mobiliteit in, van en naar de stad. De sociale en economische dynamiek gaat daarmee stijgen. Het wegennet voor auto- en vrachtverkeer is in de Euregio grotendeels op orde, al blijven er lokale knelpunten. Opgaven liggen in het stimuleren van hoogwaardig en grensoverschrijdend openbaar vervoer, met name verbindingen tussen de steden, campussen en economische centra in de Euregio. Het moet eenvoudig zijn voor mensen om zich snel te verplaatsen binnen de Euregio, waardoor het aantrekkelijker wordt om op verschillende plekken in de regio te

Figuur 5
(Eu)regionaal netwerk
Provincie Limburg (2014),
Provinciaal Omgevingsplan
Limburg

wonen, werken en recreëren. Het *daily urban system* wordt op deze manier vergroot. Voor de nabije buurgemeenten is het van belang om het regionale fietsnetwerk met afstanden tussen 7 en 15 km te optimaliseren, in samenwerking met omliggende gemeenten en de Provincie.

Duurzame verbindingen

Voor het verbeteren van de bereikbaarheid en connectiviteit van de regio op de lange afstanden is de strategie tweeledig. Vliegverbindingen via regionale luchthavens blijven van belang voor de aantrekkelijkheid van de regio voor expats, zakelijk bezoek en toerisme. We blijven actief op zoek naar gelijkwaardige, duurzame alternatieven. We zetten op de lange termijn in op duurzame verbindingen via bijvoorbeeld het hogesnelheidsrelnetwerk van en naar de grote internationaal georiënteerde luchthavens en stations. Dit leidt op den duur tot een duurzaam bereikbare regio.

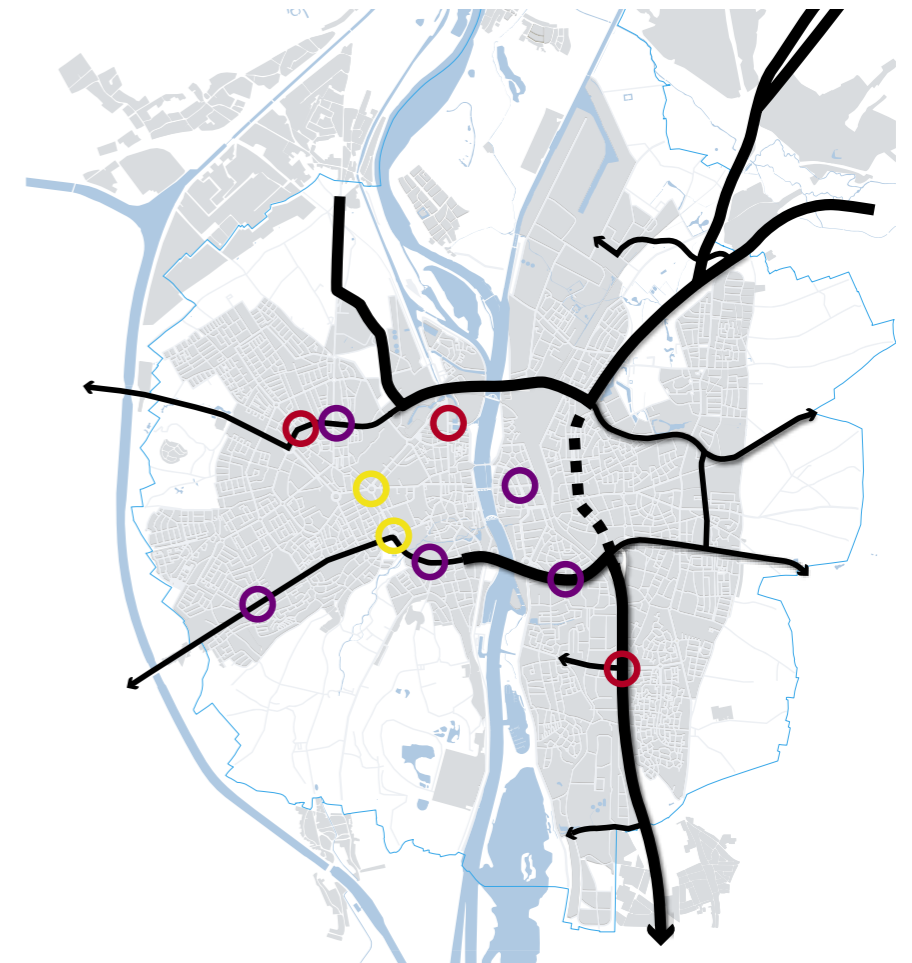
De belangrijkste regionale centra van Maastricht moeten richting 2040 multimodaal bereikbaar blijven of worden (te voet en met de fiets, het openbaar vervoer en de auto). Dat zijn de 'dynamische gebieden' zoals benoemd in de gebiedsprofielen (beschreven in paragraaf 5.4): het stadshart, het Sphinxkwartier, de stationsomgeving, het retailpark Belvédère, de Brightlands Maastricht Health Campus en Geusselt. Met haar vele onderwijsfuncties is multimodale bereikbaarheid ook van belang voor het Jekerkwartier (inclusief Tapijn).

De bereikbaarheid voor de auto vraagt om permanente aandacht gezien de verwachte toename van autoverkeer in stad en regio. In het huidige wegennet van de stad zijn nu al knelpunten zichtbaar. Afrit 55 vanaf de A2 richting de Brightlands Maastricht Health Campus belemmert de doorstroming van autoverkeer vanuit de A2-tunnel en leidt soms tot onveilige situaties. Maatregelen zijn nodig, zeker gezien de verwachte groei van de campus als banenmotor voor stad en regio. Andere knelpunten zien we nu al ontstaan bij de afrit van de Noorderbrug ter hoogte van de Bosscherweg en de rotondes aan de westelijke singelstructuur. Het stimuleren van parkeren op afstand door aanleg van nieuwe 'Park & Ride'- en 'Park & Walk'-locaties moet op termijn een duurzaam alternatief bieden voor het parkeren van bezoekers en werknemers in de Binnenstad.

Figuur 6
Knelpunten

- Leefbaarheid
- Verkeersveiligheid
- Doorstroming

**Duurzame mobiliteit:
meer fietsen en herverdelen
van verkeersdruk in de stad**

Herverdelen verkeersdruk

Om de stad in de toekomst te verduurzamen en bereikbaar te houden, is het noodzakelijk om de verkeersdruk op het autowegennet te herverdelen. Door een mix van stimulerende en beperkende maatregelen kunnen de leefbaarheid én bereikbaarheid van de stad worden verbeterd op plekken waar nu al knelpunten ontstaan en waar in de toekomst knelpunten worden voorzien.

Fietsverkeer verhogen

Belangrijk voor een duurzame mobiliteit in Maastricht is het verhogen van het aandeel fietsverkeer. In vergelijking met andere middelgrote steden in Nederland met een grote studentenpopulatie is het aantal fietsers in de stad opvallend laag. Veel lokale oost-west verplaatsingen vinden nu nog plaats in de auto. Daarom is het cruciaal om te investeren in goede fietsverbindingen, het stimuleren van gedragsverandering en het faciliteren van meer mogelijkheden om fietsen veilig en comfortabel te parkeren, met name in het centraal stedelijk gebied. Ook de hoofdstructuur voor de auto en het openbaar vervoer zal op sommige plaatsen moeten worden aangepast om de overstekbaarheid en leefbaarheid te verbeteren.

**Hoofdinfrastructuur: Maaskruisend
verkeer en parkeren op afstand**

De hoofdinfrastructuur van Maastricht bestaat uit een ruggengraat (A2) en twee ribben (Noorderbrug en Kennedybrug). Met de onder-tunneling van de A2 en het verleggen van de Noorderbrug is de wens uitgesproken om de verkeersintensiteit op de Noorderbrug te verhogen ten opzichte van de Kennedybrug. In de huidige situatie wordt nog niet de volledige capaciteit van de Noorderbrug benut. De Kennedybrug blijft tegelijkertijd ook in de toekomst een belangrijke verkeersas voor autoverkeer om de zuidelijke Binnenstad bereikbaar te houden.

Noorderbrug optimaal benutten

Ambitie is om de verkeersstromen zo te verdelen en specifieke (gebieds)ontwikkelingen zodanig te faciliteren dat de capaciteit van de Noorderbrug beter wordt benut. Nieuwe ontwikkelingen en publieksaantrekkelijke functies faciliteren we daarom in principe zoveel mogelijk aan de noord-

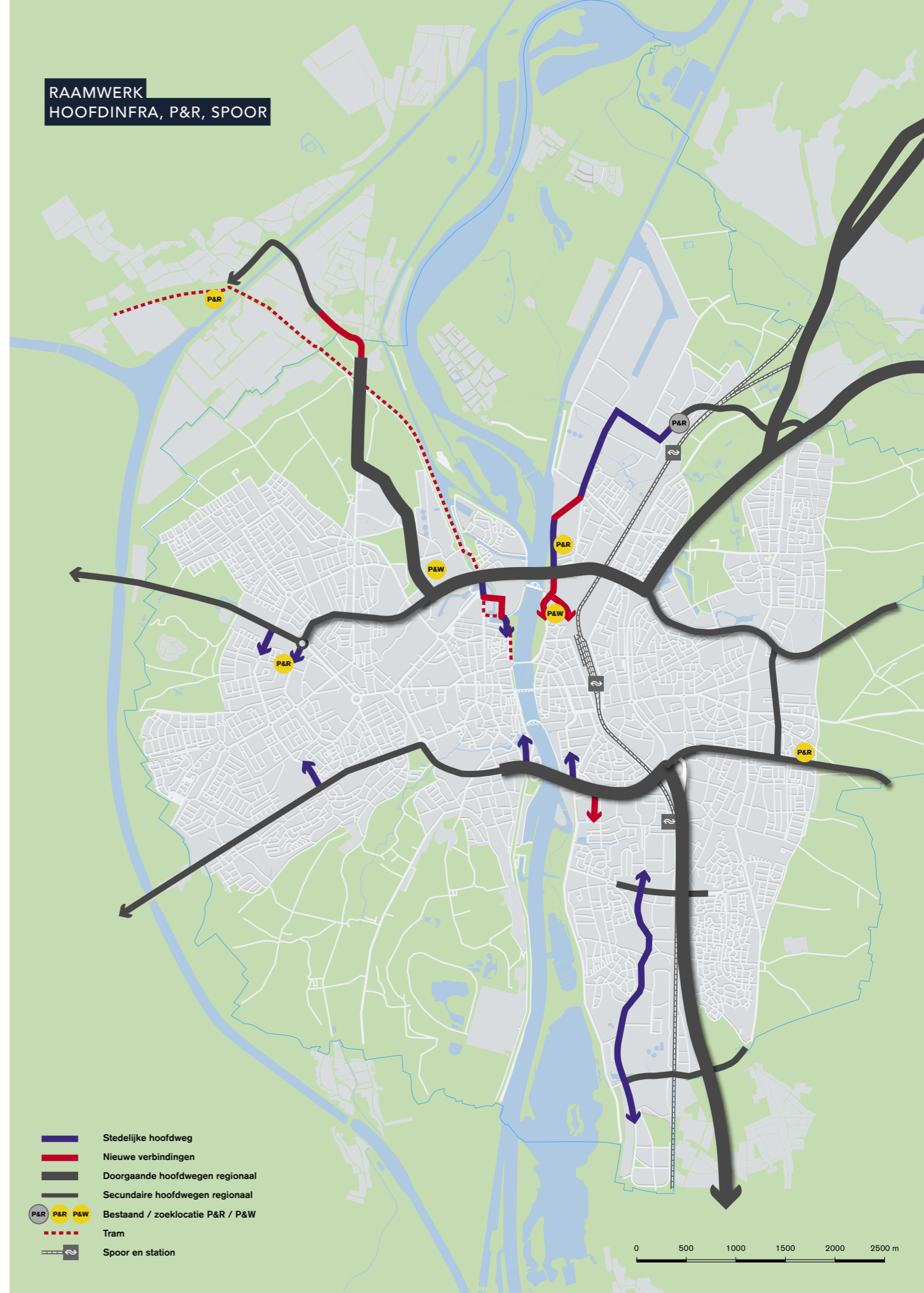
en oostzijde van Maastricht. Daarmee hopen we tevens de intensiteit van de Kennedybrug te verlagen, waardoor op deze brug mogelijk ruimte ontstaat voor voetgangers, fietsers en het verbeteren van de oost-westverbindingen met het openbaar vervoer. Voor maatregelen ten behoeve van de verkeersstructuur in Maastricht-West zijn samenwerking met en maatregelen van onze Belgische partners cruciaal. Maastricht heeft baat bij een rondweg om Smeermaas, om het Belgisch (vracht)verkeer te stimuleren de Noorderbrug te gebruiken in plaats van de Kennedybrug.

'Park & Ride' en 'Park & Walk'

Het stimuleren van parkeren op afstand met 'Park & Ride'- en 'Park & Walk'-locaties is een belangrijk sturingsmiddel om autoverkeer op de juiste manier te verdelen over de hoofdinfrastructuur van de stad. Door deze zoveel mogelijk aan de noordzijde van de stad nabij de Noorderbrug te situeren, worden de bruggen zo min mogelijk belast. Autoverkeer dat vanuit het zuiden komt, wordt ook zoveel mogelijk naar deze locaties aan de noordzijde verwezen. Aan de zuidzijde moet de aanleg van nieuwe 'Park & Ride'- of 'Park & Walk'-locaties worden vermeden om extra belasting op de Kennedybrug te voorkomen en nieuwe locaties aan de noordzijde te koppelen aan andere mobiliteitsstromen, zoals de huidige buslijn richting P+R Maastricht Noord, en de aanleg van logistieke hubs. De bestaande parkeergarages en grote parkeervoorzieningen op maaiveld (geclusterd) in de Binnenstad blijven bestaan om de Binnenstad bereikbaar te houden voor doelgroepen die hiervan gebruik willen blijven maken.

Op de raamwerkkarta zijn diverse zoeklocaties opgenomen voor 'Park & Ride'- en 'Park & Walk'-locaties. De aanleg van een mogelijke nieuwe 'Park & Ride'-locatie op het bedrijventerrein Bosscherveld gebeurt bij voorkeur in de nabijheid van het retailpark Belvédère en kan de huidige 'Park & Walk'-locatie aan de Cabergerweg op middellange termijn vervangen. Voorwaarde is wel dat er wordt gezorgd voor alternatieven in de nabijheid van deze huidige parkeerlocatie als integraal onderdeel van de parkeeroplossingen in het Sphinxkwartier en bedrijventerrein Bosscherveld. Daarnaast moet er worden gezocht naar een 'Park & Ride'-locatie aan de westzijde om de Nobellaan/Potteriestraat en de singelstructuur zoveel mogelijk te ontlasten van autoverkeer dat uit het westen komt. Een 'Park & Ride'-locatie aan de oostzijde zou de Akersteenweg (binnen de bebouwde omgeving) en Kennedy-singel kunnen ontlasten. De effecten van deze maatregelen moeten in samenhang nader worden onderzocht en gemonitord, in combinatie met onder andere de ontsluiting van de Brightlands Maastricht Health Campus inclusief afrit 55.

**RAAMWERK
HOOFDINFRA, P&R, SPOOR**

> Figuur 7
Raamwerk – hoofdinfra, P&R,
spoor

Ontsluiting autoverkeer in het centraal stedelijk gebied

Sphinxkwartier

De toekomstverkenning van het terrein Sappi-Zuid laat zien dat er een mogelijkheid kan ontstaan om de verkeersstructuur te ontvlechten, waardoor het autoverkeer (grotendeels) niet meer door het Bassin hoeft. Dit wordt dan een aantrekkelijker gebied om in te verblijven. De tramverbinding tussen Hasselt en Maastricht blijft over de brug door het Bassin lopen.

Noordoostelijke Maasoever

Momenteel lopen er twee hoofdwegen tussen Limmel en de Maas. Beide worden samengevoegd tot één hoofdweg. De Willem Alexanderweg verliest zijn doorgaande functie, die wordt overgenomen door een verbrede Borgharenweg die aansluit op de huidige kruising Willem Alexanderweg en Balijeweg. In verband met maatregelen voor hoogwaterveiligheid wordt de Franciscus Romanusweg omgelegd met een goede aansluiting op de Noorderbrug. Idealiter wordt deze nieuwe verbinding doorgetrokken naar het station. Mochten op de lange termijn de zogenaamde 'kopsporen' van het station worden opgeheven, dan kan het doortrekken van deze verbinding tot aan het stationsgebouw een impuls geven aan de verblijfskwaliteit rond het stationsgebouw. Een nieuwe 'Park & Walk'-locatie ter plaatse van het huidige winkelcentrum Noorderbrug wordt verbonden met het Sphinxkwartier middels de hierna beschreven nieuwe loop- en fietsbrug over de Maas.

Brightlands Maastricht Health Campus

Een goede verbinding van de Brightlands Maastricht Health Campus met de rest van Maastricht is van belang voor de stad. Door aan de noordzijde in het campusgebied een goede, extra aansluiting vanaf de Kennedybrug te maken, wordt de toegangsweg vanaf de A2 ontlast. Met een aantrekkelijke fietsverbinding over de Kennedybrug en met de Groene Loper wordt ook de toegankelijkheid van het gebied voor voetgangers en fietsers vergroot.

Molensingel/Hoge Weerd

Ook aan de zuidzijde van Maastricht liggen kansen om de beleving en ruimtelijke kwaliteit langs de Maas te vergroten door de verkeersdruk te verplaatsen. Dat zou dan leiden tot meer druk op de Molensingel en minder druk op de Hoge Weerd. Nieuwe ingrepen in dit gebied dienen altijd in samenhang te worden benaderd met de toekomstige ontwikkeling van het bedrijvenpark Maastricht Zuid, de leefbaarheid van bewoners aan de Molensingel en de maatregelen voor hoogwaterveiligheid.

Nieuwe verbindingen en investeren in leefbaarheid

Door het beter benutten van de Noorderbrug voor het autoverkeer en het stimuleren van parkeren op afstand, ontstaan mogelijkheden om de leefbaarheid van bestaande wegen en aangrenzende gebieden in de stad te verbeteren en barrières voor fietsers en voetgangers te verzachten. Daarnaast kunnen ook nieuwe wandel- en fietsverbindingen stimuleren tot meer lopen en fietsen in en rondom de stad.

Borgharen en Itteren

Aan de noordzijde van Maastricht is de aanleg van nieuwe fietsverbindingen van Borgharen naar Limmel van belang om de oude 'dorpen' Itteren en Borgharen beter te verbinden met de rest van de stad. Bovendien wordt daarmee het recreatief gebruik van Noord-Maastricht gestimuleerd.

Nieuwe verbinding over de Maas

Gekoppeld aan de ontwikkelingen op Sappi-Zuid is er tevens een wens om een verbinding over de Maas te maken voor voetgangers, fietsers en mogelijk openbaar vervoer. Deze nieuwe verbinding leidt tot een betere verbinding tussen de stationsomgeving en het Sphinxkwartier en draagt bij aan het stimuleren van meer lopen en fietsen in het centraal stedelijk gebied. Onderzocht moet worden welke oplossing hierbij de voorkeur heeft: aanleg op de oude spoorbrug

of een nieuwe brug bouwen. Hierbij is een gebiedsgerichte benadering noodzakelijk met aandacht voor onder andere maatregelen op het gebied van hoogwaterveiligheid (oostoever), een nieuwe 'Park & Walk'-locatie ter plaatse van het huidige winkelcentrum Noorderbrug (oostoever) en ontwikkelingen in het Sphinxkwartier (westoever).

Spoorbarrière

Het spoor is op dit moment nog een grote barrière in de stad. Verbindingen onder of over het spoor zijn cruciaal voor oost-west verbindingen van verschillende gebieden en mensen in de stad. De ambitie is om ter hoogte van het stationsgebouw en ten noorden van het stationsplein een bovengrondse of ondergrondse verbinding te maken. Ter hoogte van de Duitse Poort moet de oversteekbaarheid en verkeersveiligheid van het spoor verbeterd worden.

Singelstructuren

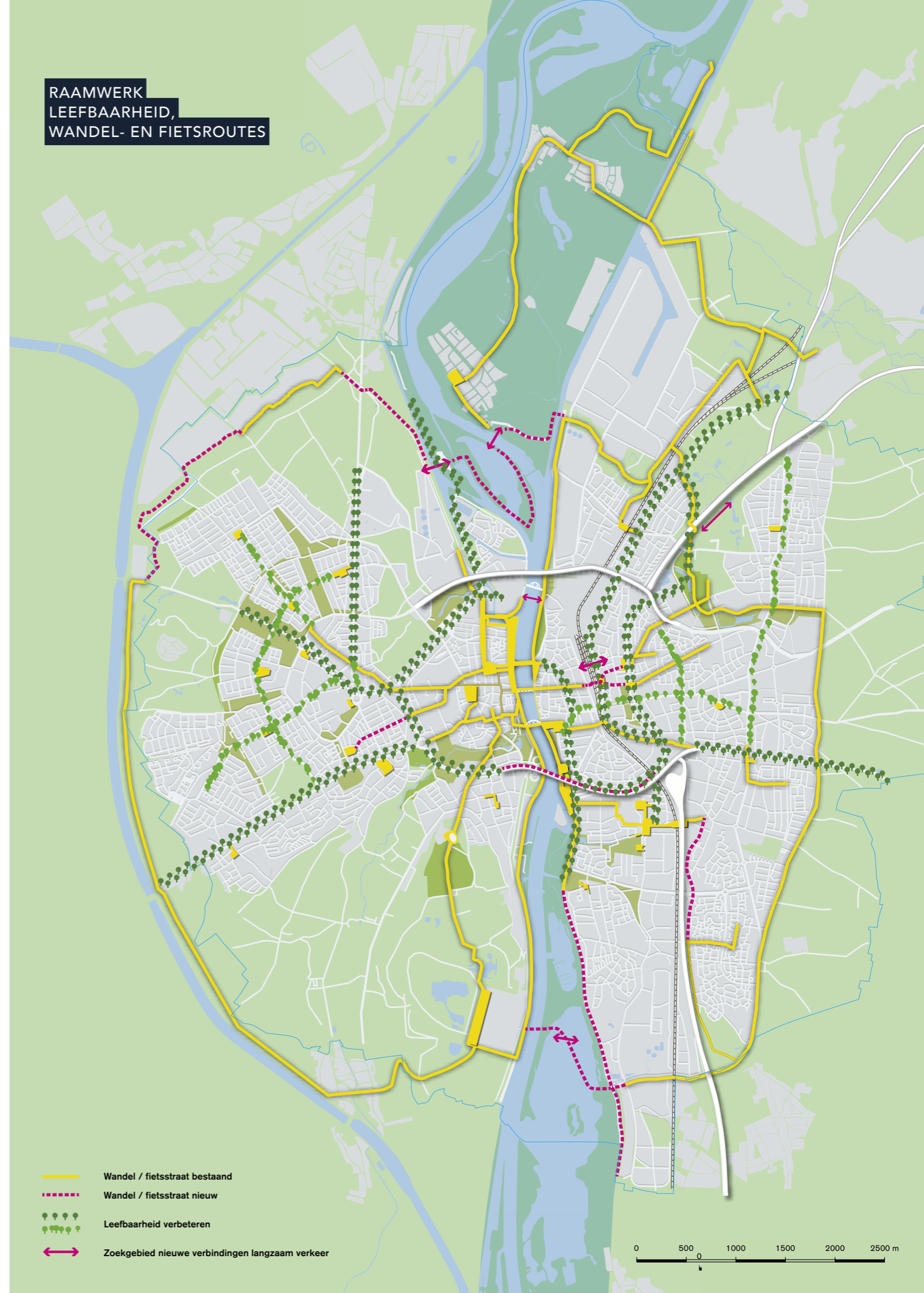
In het verlengde van de Kennedybrug streven we naar het herstellen van de oude singelstructuur aan de westzijde van Maastricht door middel van vergroening en een aangepaste inrichting. Ook kan de oversteekbaarheid op diverse punten (Tongerseweg, Calvariestraat, Sint-Hubertuslaan) worden verbeterd door de verkeersintensiteit op deze verkeersassen te verlagen. Dezelfde strategie streven we na op een aantal radialen, die de hoofdinfrastructuur van Maastricht verbinden met de regio (Tongerseweg, Akersteenweg, Bosscherweg). Ook hier willen we de leefbaarheid verbeteren door de verkeersintensiteit te verlagen, de oversteekbaarheid te vergroten en de wegen waar nodig te voorzien van luchtzuiverend groen.

Kralensnoer

Het gebied van het Retailpark Belvédère via het Sphinxkwartier en de Boschstraat tot aan het stadshart wordt ook wel het 'kralensnoer' genoemd. Door de nabijheid van diverse publieksaantrekkelijke functies en de aangename verbindingen tussen deze gebieden moet een maximale uitwisseling van gebruikers en bezoekers mogelijk worden. Om deze verbinding te realiseren streven we daarom naar meer levendigheid langs het kralensnoer in combinatie met aantrekkelijke routes, met bijzondere aandacht voor lopen en fietsen.

Figuur 8
Raamwerk – leefbaarheid, lopen
en fietsen

RAAMWERK LEEFBAARHEID, WANDEL- EN FIETSROUTES

- Wandel / fietsstraat bestaand
- - - Wandel / fietsstraat nieuw
- Leefbaarheid verbeteren
- ↔ Zoekgebied nieuwe verbindingen langzaam verkeer

Nieuwe groen- en natuurgebieden: kansen door hoogwateropgaven

Noordzijde Maastricht

Aan de noordzijde van de Binnenstad wordt het Rivierpark Maasvallei gerealiseerd. Hier ligt de nadruk op natuurrecreatie. Met een nieuwe aantrekkelijke langzaam verkeersroute voor wandelaars en fietsers richting Bosscherveld en Limmel-Nazareth worden Borgharen en Itteren beter verbonden met de rest van de stad. Dat kan ook de levendigheid in deze 'dorpen' ten goede komen. Langs de oostelijke Maasover vraagt de hoogwateropgave om meer ruimte voor de Maas ter hoogte van de Griend tot aan de Ankerkade, met een aantrekkelijke wandel- en fietsroute langs de Maas.

Zuidzijde Maastricht

Aan de zuidzijde van de Binnenstad liggen kansen voor meer intensief recreatief gebruik van de Maas. Aan de oostzijde van de rivier kan een openbaar dagstrand worden aangelegd, met mogelijk een verbinding over het water naar het ENCI-gebied aan de westzijde. Omdat een strand veel publiek zal aantrekken, moet aan de oostzijde dan wel een volwaardige parkeervoorziening worden aangelegd. Deze kan mogelijk ook bijdragen aan het verminderen van de parkeerdruk in het ENCI-gebied.

Nadere uitwerking: energietransitie

Grote opgave

De energietransitie is benoemd als één van de grote opgaven voor Maastricht richting 2040. Op dit moment wordt er gewerkt aan een Regionale Energiestrategie (RES), waarin samen met partners in de regio afspraken worden gemaakt over hoe de energietransitie in Zuid-Limburg vorm krijgt. Bijzondere aandacht gaat naar plekken waar (grootschalige) energieopwekking plaats gaat vinden en de wijze waarop de bestaande gebouwen in de toekomst van warmte worden voorzien, zodra Nederland in 2050 volledig 'gasloos' is. Streven is om in 2020 naast de RES een warmtevisie vast te stellen, waarin de ambities concreet worden vertaald naar verschillende gebieden en (energie)infrastructuur in Maastricht.

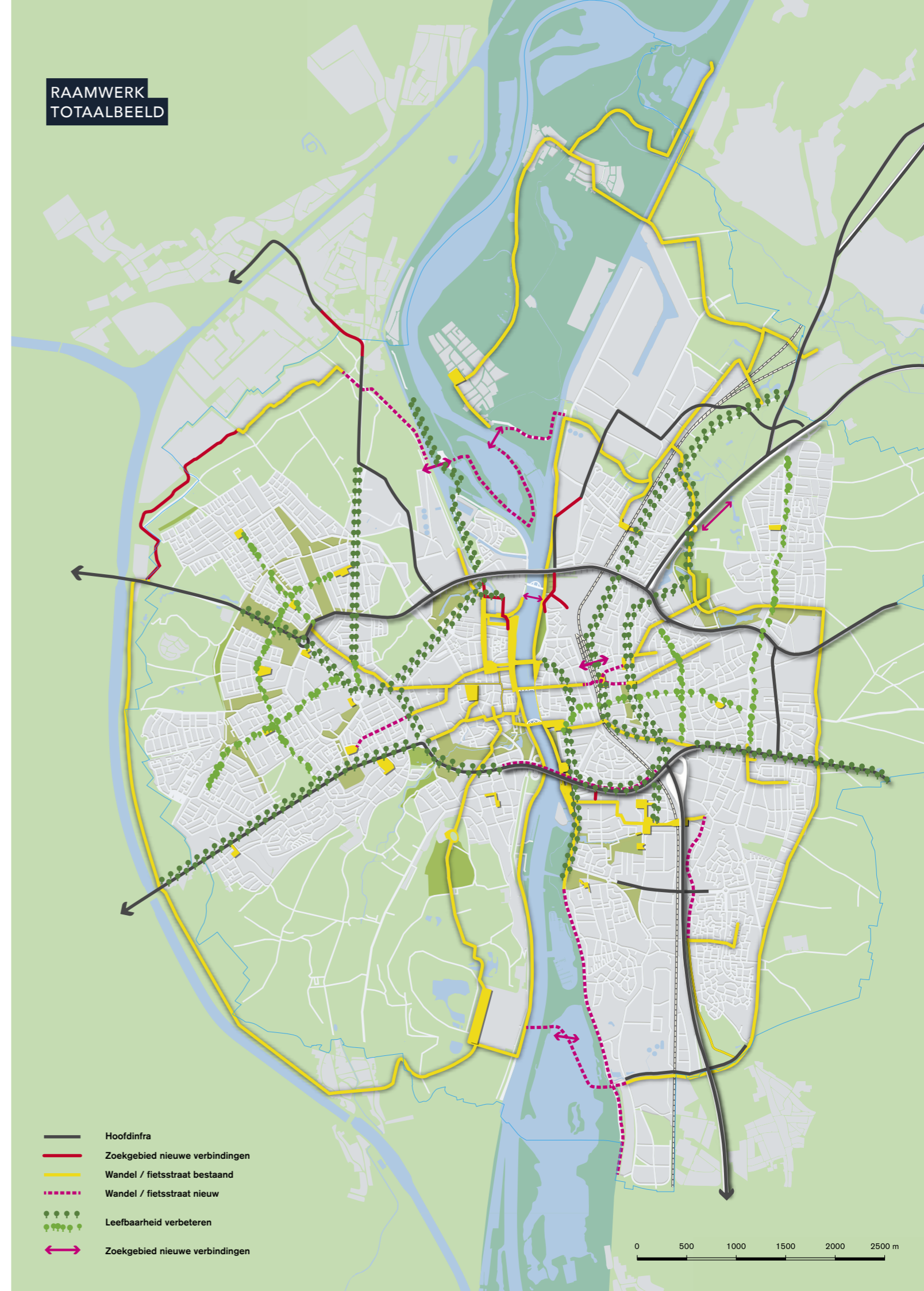
Streven is om de komende jaren een aantal projecten voor grootschalige opwekking te realiseren: de Zonneweide Lanakerveld, de Zonneweide Belvédèreberg, de Waterkrachtcentrale Bosscherveld en de Waterkrachtcentrale Borgharen. Kansen voor energieneutrale of zelfs energieleverende gebiedsontwikkeling zijn er vooral op plekken waar verdichting of nieuwbouw plaats gaat vinden, met bijzondere aandacht voor de Groene Loper. Mogelijke nieuwe projecten komen voort uit de RES. Daarnaast ligt het accent op besparen van de huidige energievraag, met bijzondere aandacht voor het verduurzamen van bestaande gebouwen door isolatie en het stimuleren van duurzame mobiliteit.

Randvoorwaarde: samenwerking met partners

De haalbaarheid van het streefbeeld is van vele partijen afhankelijk. Zo zijn afspraken met de Belgische overheden van groot belang voor de herverdeling van de verkeersdruk in Maastricht. Voor het aanpakken van de hoogwateropgaven in Maastricht is samenwerking met diverse partners noodzakelijk en moeten andere financieringsbronnen worden gezocht. Voor het realiseren van nieuwe verbindingen over het spoor en de Maas moet Maastricht samenwerken met onder andere Prorail, NS en Rijkswaterstaat.

Om de ambities en opgaven te vertalen naar maatregelen is samenwerking met onze strategische partners cruciaal. Samen met hen zoeken we naar hoe we doelen en middelen met elkaar kunnen verbinden om te komen tot concrete oplossingen.

Figuur 9
Raamwerk – Totaalbeeld

5.4 Gebiedsprofilen

Richting voor ontwikkeling

De gebiedsprofilen geven richting aan de toekomstige ontwikkeling van de verschillende gebieden in Maastricht. In de gebiedsprofilen worden de benoemde algemene opgaven, ambities en principes op stedelijk niveau vertaald naar een strategie voor concrete gebieden. Daarbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de bestaande kwaliteiten en waarden van het gebied, de huidige fysieke inrichting en specifieke opgaven die spelen in een gebied.

Drie manieren

De gebiedsprofilen worden op drie manieren gebruikt. Ten eerste vormen ze een uitnodiging aan ondernemers, bewoners en andere partners samen te werken aan de toekomst van de stad. Het verbinden van hun doelen en middelen in het gebied staat hierbij centraal, om zo met een breed draagvlak te werken aan passende acties en activiteiten. Ten tweede dienen de gebiedsprofilen, samen met de Ladder voor locatiekeuze (zie par. 5.5), als sturingsmiddel en toetsingskader voor het faciliteren van nieuwe ontwikkelingen en initiatieven. Ten derde zijn de gebiedsprofilen een opmaat voor het op te stellen Omgevingsplan (nieuwe bestemmingsplan), waarin de gewenste ontwikkelrichting van gebieden wordt vertaald in juridische regels en kaders.

Parallel aan de ontwikkeling van de Omgevingsvisie Maastricht 2040 is er door actieve bewoners van verschillende buurten zelf nagedacht over de toekomst van hun directe leefomgeving. Dit heeft geresulteerd in verschillende soorten 'plannen voor de buurt'. Hierbij wordt door de bewoners zelf verschillende titels gebruikt zoals 'Buurtplan', 'Omgevingsvisie' of 'Gebiedsprofiel'. Voorbeelden hiervan zijn de buurten Céramique, Limmel/Nazareth, Jekerkwartier, Wyckerpoort en Borgharen/Itteren.

Tijdens diverse dialoogsessies met bewoners en partners over de Omgevingsvisie Maastricht 2040, zijn deze plannen door de bewoners ingebracht. Deze zijn als bouwstenen waar mogelijk en relevant in de gebiedsprofilen verwerkt. Daarnaast zijn deze plannen vanuit de buurt samen met de gebiedsprofilen uit deze Omgevingsvisie een mooie startpositie voor de huidige en toekomstige samenwerking tussen gemeente, bewoners en partners in verschillende buurten. Het verbinden van doelen en middelen in het gebied staat hierbij centraal, om zo met een breed draagvlak te werken aan passende acties en activiteiten.

Integraal toekomstbeeld

De profielen beschrijven een integraal toekomstbeeld voor de gebieden, met aandacht voor het gewenste woonmilieu, de sociale en economische dynamiek, de ruimtelijke kwaliteit, de mate van functiemenging, het mobiliteitsbeleid, de mogelijkheden van vergroening en de verduurzaming van gebouwen en de openbare ruimte. Elk gebiedsprofiel is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

→ Beschrijving van het gebied

Waarde en betekenis, de bestaande opgaven en het gewenste toekomstbeeld;

→ Ontwikkelrichting

Opgaven en instrumentarium om het gewenste toekomstbeeld vorm te geven, aan de hand van de algemene en gebiedsspecifieke principes.

Twaalf profielen

In dit deel 1 van de Omgevingsvisie zijn de verschillende buurten en gebieden ingedeeld in twaalf profielen. Voor elk profiel beschrijven we kort de gewenste ontwikkelrichting op hoofdlijnen voor de lange termijn. Om een juiste balans te vinden tussen gezonde en leefbare woonmilieus enerzijds en de levendigheid van beleving en ontmoeting op verschillende plekken in de stad anderzijds, onderscheiden we meer en minder dynamische of levendige gebieden.

Gemiddeld meer kwetsbare buurten: nadere analyse in deel 2

In deel 2 van de Omgevingsvisie gaan we in een apart hoofdstuk 'gebiedsprofilen' in op de gemiddeld genomen meer kwetsbare buurten waar opgaven uit het fysieke, sociale en economische domein samenvallen. Aan de analyse van de buurten liggen de uitkomsten van de Buurtmonitor 2018, de Veiligheidsmonitor 2017 en de GGD Wijkprofilen 2018 ten grondslag. Hierin worden enquêteresultaten over de eigen beleving gecombineerd met feitelijke gegevens over veiligheid respectievelijk gezondheid. Ook de signalen die zijn afgegeven in de bijeenkomsten en gesprekken tijdens de totstandkoming van deze Omgevingsvisie zijn hierin verwerkt. Daarnaast zijn fysieke aspecten meegewogen rondom hittestress, waterproblematiek, aanwezigheid van groen en huidige parkeercijfers. Het is hier de opgave om te komen tot een integrale aanpak waarbij aanpassingen in de fysieke leefomgeving worden gecombineerd met acties en maatregelen uit andere beleidsvelden.

Twaalf profielen

In deel 1 van de Omgevingsvisie onderscheiden we de volgende gebiedsprofielen:

- 1 Stadsrand (met of zonder dorpskernen)
- 2 Parkwijken
- 3 Dorpen
- 4 Stedelijk gebied
- 5 Dynamische centra (bestaand en gewenst)
- 6 Levendige gebieden (bestaand en gewenst)
- 7 Levendige routes (bestaand en gewenst)
- 8 Ontmoetingsplekken (met en zonder detailhandel)
- 9 Stedelijke werklocaties
- 10 Industrie-/bedrijvenparken
- 11 Mogelijke transitiegebieden
- 12 Groen- en natuurgebieden

Algemene principes

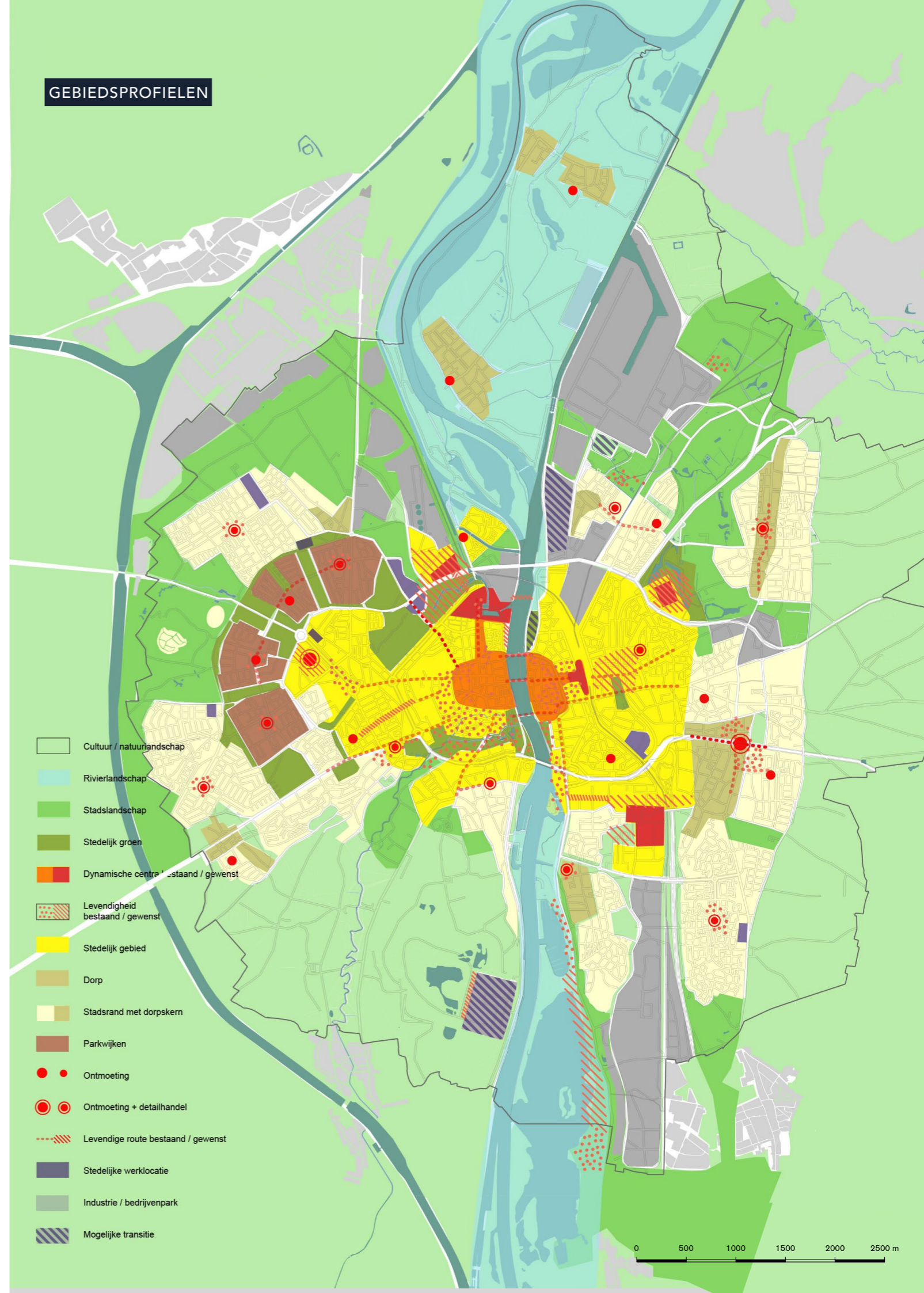
Een aantal algemene principes gelden voor alle gebieden, met uitzondering van de groen- en natuurgebieden en de industrie-/bedrijvenparken. Ze komen voort uit de eerder beschreven opgaven, thema's en principes op stedelijk niveau.

- In samenwerking met en met voldoende plaatselijk draagvlak van bewoners werken aan oplossingen, met daarbij bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen: kinderen, ouderen, mensen die leven in armoede en mensen met een beperking.
- Bewaken van de balans tussen leefbaarheid (woonkwaliteit) en levendigheid (menging van functies), passend bij de verschillende gebieden in de stad.
- Behouden en versterken van de sociale cohesie binnen een diverse bevolkingssamenstelling.
- Behouden en versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat.
- Ruimte bieden voor menging van koop- en huurwoningen, om de voorwaarden te creëren voor gemengde buurten.
- Stimuleren betaalbare woonconcepten en combinaties van wonen en zorg.
- Verduurzamen van de woningvoorraad en overige gebouwen om energiedoelstellingen te behalen, in samenwerking met corporaties, ondernemers en particulieren.

- Stimuleren van herbestemming boven nieuwbouw.
- Behoud en/of hergebruik van monumentale waarden door een zorgvuldige ontwikkeling met respect voor het cultureel erfgoed.
- Bij nieuwe ontwikkelingen in principe energieneutraal of zelfs energieleverend bouwen.
- Bij herinrichting van de openbare ruimte: meer ruimte voor groen (ten behoeve van verkoeling en wateropvang), stimuleren van meer lopen, fietsen en sport en spel, optimaliseren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking en verbeteren van de veiligheidsbeleving.
- Bomen in straten in principe zoveel mogelijk handhaven, waar nodig en mogelijk nieuwe bomen toevoegen.
- Stimuleren van particulieren en ondernemers om private terreinen, daken en voortuinen te vergroenen en waterinfiltratie mogelijk te maken.
- Stimuleren van schone en duurzame mobiliteit, met aandacht voor meer gebruik van fiets en openbaar vervoer, parkeerregulering, elektrische auto's, autodelen en mogelijk inzetten van een milieuzone.

Bovenstaande principes zijn richtinggevend voor nieuwe ontwikkelingen in de stad. Naast deze algemene principes zijn per gebiedsprofiel specifieke richtinggevende principes uitgewerkt. Deze worden hierna beschreven.

Figuur 10
Twaalf gebiedsprofielen

1. Stadsrand (met of zonder dorpskernen)

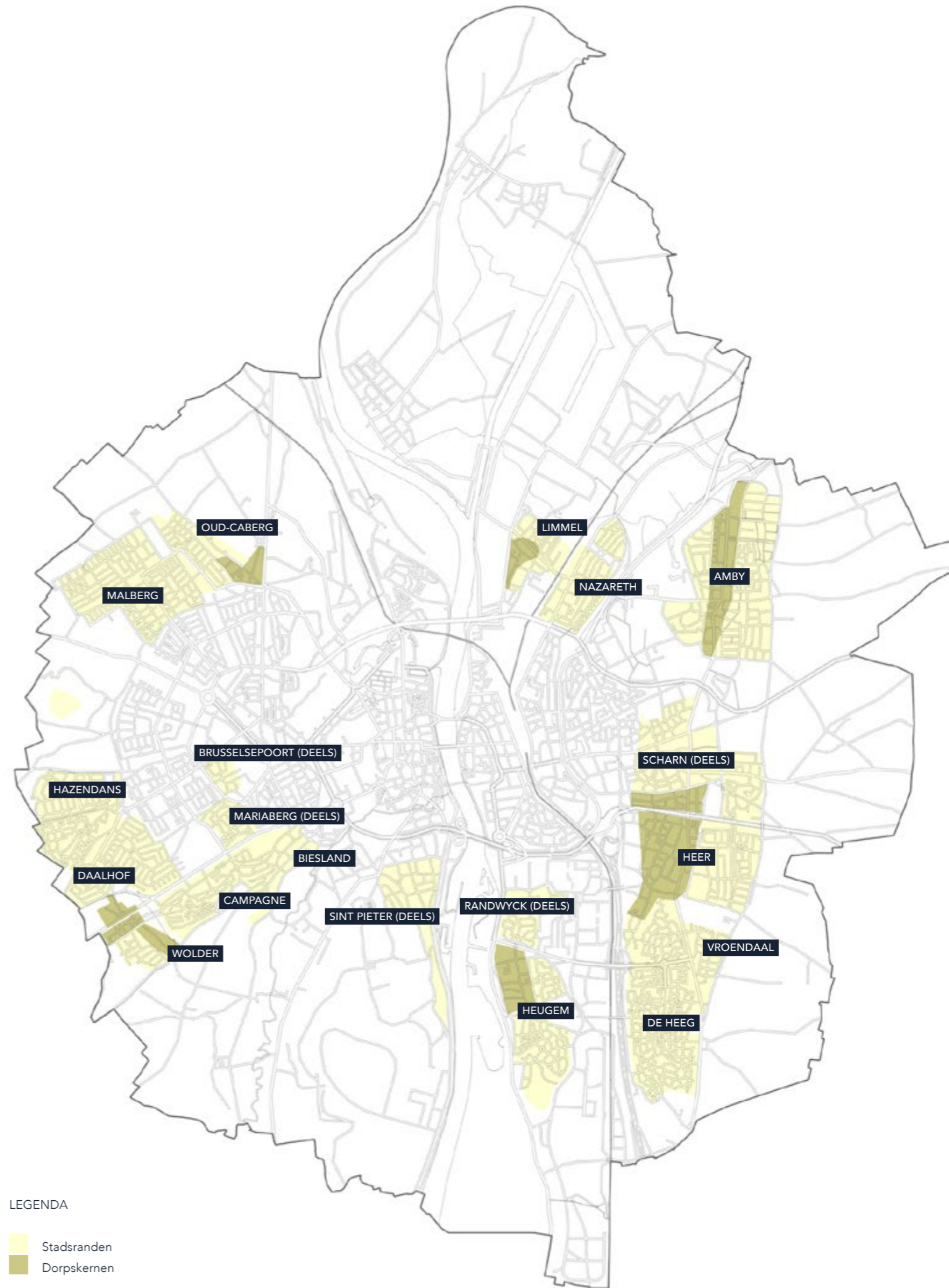
Het gebiedsprofiel 'stadsrand' slaat op de gebieden aan de rand van de stad waar voornamelijk wordt gewoond. Het betreft de buurten Limmel, Nazareth, Amby, Scharn, Heer, Vroendaal, de Heeg, Heugem, Biesland, Campagne, Wolder, Daalhof, Hazendans, Malberg, Oud-Caberg en delen van Mariaberg, Brusselsepoort, Randwyck en Sint Pieter. De directe nabijheid van groene buitengebieden is één van de grote kwaliteiten van deze gebieden. De stedelijke voorzieningen op het gebied van winkels, cultuur en horeca zijn op fietsafstand bereikbaar. Dat onderscheidt deze gebieden van suburbane woonmilieus in het Heuvelland. Er is veel laagbouw met relatief veel groen en grote tuinen in vergelijking met andere woongebieden in de stad. De woningvoorraad bestaat overwegend uit rijtjeswoningen en twee-onder-een-kappers met voortuinen. In sommige 'stadsrand' gebieden bevinden zich vanouds dorpskernen met karakteristieke lintbebouwing. Deze kernen dragen sterk bij aan de identiteit van en binding aan de buurt en fungeren vaak als ontmoetingsplek. In sommige buurten staat de toekomst van voorzieningen in de centrale ontmoetingsplekken onder druk.

Ruim opgezet, groen, duurzaam en veilig

In 2040 onderscheiden de gebieden met het profiel 'stadsrand' zich nog steeds als ruim opgezette woonbuurten, met een groen, duurzaam en veilig woonkarakter. Het historische karakter van en de leefbaarheid in de oude dorpskernen wordt gewaardeerd en versterkt, waarbij de ruimtelijke kwaliteit extra aandacht verdient.

Specifieke principes

- handhaving bestaand woonmilieu. Per saldo worden geen nieuwe huizen toegevoegd. Verdunnen waar nodig, een grotere differentiatie van woningtypes waar mogelijk (koop- en huur, prijsklassen);
- kansen van verdunning benutten om ruimte te creëren voor vergroening en wateropvang;
- bijzondere aandacht voor behoud van ontmoetingsplekken als 'kloppende harten' van de buurten, waarbij onderwijslocaties in combinatie met andere functies als fundament kunnen dienen voor ontmoeting in de buurt;
- parkeerplekken altijd op loopafstand, waar mogelijk en met draagvlak van bewoners minder in straten en meer in zogenaamde hofjes of 'parkeerkoffers';
- verbindingen naar groene buitengebieden in stand houden en waar mogelijk versterken.

LEGENDA

- Stadsranden
- Dorpskernen

2. Parkwijken

De parkwijken liggen aan de westzijde van Maastricht, tussen de 'stadsrand' gebieden en het 'stedelijk gebied'. Het betreft de voormalige parochiewijken Belfort, Pottenberg, Malpertuis en Caberg. Deze gebieden hebben een bijzondere cultuurhistorische en stedenbouwkundige opbouw. In tegenstelling tot het profiel 'stadsrand' grenzen ze minder direct aan het buitengebied. Ze hebben een ruime en groene opzet, met groene verbindingzones tussen de bebouwing. Laagbouw wordt afgewisseld met middelhoogbouw (drie tot vier lagen). Deze buurten scoren anno 2019 gemiddeld minder goed op gezondheid en veiligheid dan het Maastrichtse gemiddelde. Bewoners geven een relatief lage waardering aan de leefbaarheid en veiligheid. Ook in deze gebieden is plaatselijk sprake van een hoge parkeerdruk. In sommige parkwijken staat de toekomst van voorzieningen in de centrale ontmoetingsplekken onder druk.

Prettig, betaalbaar en groen

In 2040 zijn de parkwijken prettige woonwijken waar huidige en toekomstige bewoners betaalbaar kunnen wonen in een groene omgeving en trots zijn op de historisch bijzondere buurt. De leefbaarheid, de sociale cohesie en het veiligheidsgevoel zijn aanzienlijk verbeterd door blijvende aandacht voor ontmoetingsplekken

en het organiseren van sociale activiteiten in samenwerking met bewoners en organisaties. De (fiets)verbindingen met buurtvoorzieningen, de groene buitengebieden, het stadshart en werklocaties zijn verbeterd.

Specifieke principes

- geleidelijke verdunning van de woningvoorraad met behoud van betaalbare woningen;
- rekening houden met de bijzondere cultuurhistorische, stedenbouwkundige en groene waarden;
- investeren in (het behoud van) centrale ontmoetingsplekken als 'kloppende harten' van de buurten. Scholen kunnen als fundament dienen, in combinatie met onder andere zorgfuncties, kleinschalige bedrijvigheid en andere maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan meer ontmoeting in de buurt;
- groene verbindingzones benutten voor meer ontmoeting, bewegen en sporten in de openbare ruimte;
- fysieke maatregelen nemen ter bevordering van een veilige en gezonde leefomgeving, gekoppeld aan activiteiten en programma's in samenwerking met bewoners en maatschappelijke organisaties;
- parkeerplekken altijd op loopafstand, waar mogelijk en met draagvlak van bewoners minder in straten en meer in zogenaamde hofjes of 'parkeerkoffers'.

LEGENDA

Parkwijken

3. Dorpen

De dorpen Itteren en Borgharen onderscheiden zich door een bijzondere landschappelijke ligging, dicht aan de Maas en midden in het toekomstige Rivierpark Maasvallei. Hoogwaterveiligheid is hier een blijvend aandachtspunt. In het algemeen geven bewoners hun woonomgeving een hoge waardering, mede vanwege de sterke sociale cohesie. De dorpen liggen op enige afstand van het stedelijk gebied en hebben een agrarisch karakter met lintbebouwing. Het behoud van een centrale ontmoetingsplek met bijbehorende voorzieningen in de directe nabijheid is een belangrijke opgave voor de toekomst. De diversiteit aan functies zal echter altijd kleiner blijven dan in het stedelijk gebied. Winkels en scholen (dreigen te) verdwijnen en mogelijk kunnen niet alle voorzieningen behouden blijven. Mede daarom zijn er betere verbindingen nodig richting het stedelijk gebied, Limmel-Nazareth en het Buitengoed Geul en Maas. De recreatieve aantrekkingskracht van de dorpen kan beter worden benut, gezien de mooie natuur, de ligging aan de Maas, de opgaven rondom hoogwaterveiligheid en het aanwezige cultuurhistorisch erfgoed.

Aantrekkelijk, ook voor recreatieve bezoekers

In 2040 zijn deze dorpen niet alleen aantrekkelijk voor de huidige bewoners, maar ook voor recreatieve bezoekers van binnen en buiten Maastricht. Met het Rivierpark Maasvallei als groene motor heeft het gebied zich ontwikkeld tot een hoog-

waardig recreatief natuurgebied met optimale wandel- en fietsverbindingen die de dorpen onderling en met de rest van de stad verbinden. Ook de biodiversiteit verbetert door het relatief extensieve gebruik van het gebied.

Specifieke principes

- handhaven bestaande woonmilieu. Per saldo worden geen nieuwe huizen toegevoegd;
- bijzondere aandacht voor het behoud van centrale ontmoetingsplekken als 'kloppende harten'. Een extra impuls is mogelijk met kleinschalige horeca en initiatieven die aansluiten bij de schaalgrootte en het recreatieve karakter van de dorpen;
- verbeteren bereikbaarheid en verbondenheid met omliggende gebieden in Maastricht;
- investeren in natuurontwikkeling voor extensief gebruik, met aandacht voor de biodiversiteit en recreatieve wandel- en fietsroutes.

LEGENDA

■ Dorp

4. Stedelijk gebied

Het stedelijk gebied van Maastricht ligt grofweg tussen Brusselsepoort en Geusselt (oost – west) en tussen Boschpoort en de Brightlands Maastricht Health Campus (noord – zuid). Door de ondertunneling van de A2 en de verlegging van het tracé van de Noorderbrug is dit gebied groter geworden. Het gebied kenmerkt zich door stedelijk wonen met dynamiek om de hoek. Het woonmilieu is onderscheidend in de regio, is het meest divers in Maastricht en voorziet in een grote behoefte. Daarmee is dit gebied geschikt om in de toekomst selectief te worden verdicht met meer woningen en andere functies. Doordat de gebouwen dicht op elkaar staan en soms voortuinen ontbreken, is de ruimtedruk in het stedelijk gebied relatief hoog. Dat leidt op veel plekken tot knelpunten op het gebied van mobiliteit en parkeren, een relatief hoge mate van verstening (hittestress) en plaatselijk wrijving tussen verschillende belangen en doelgroepen.

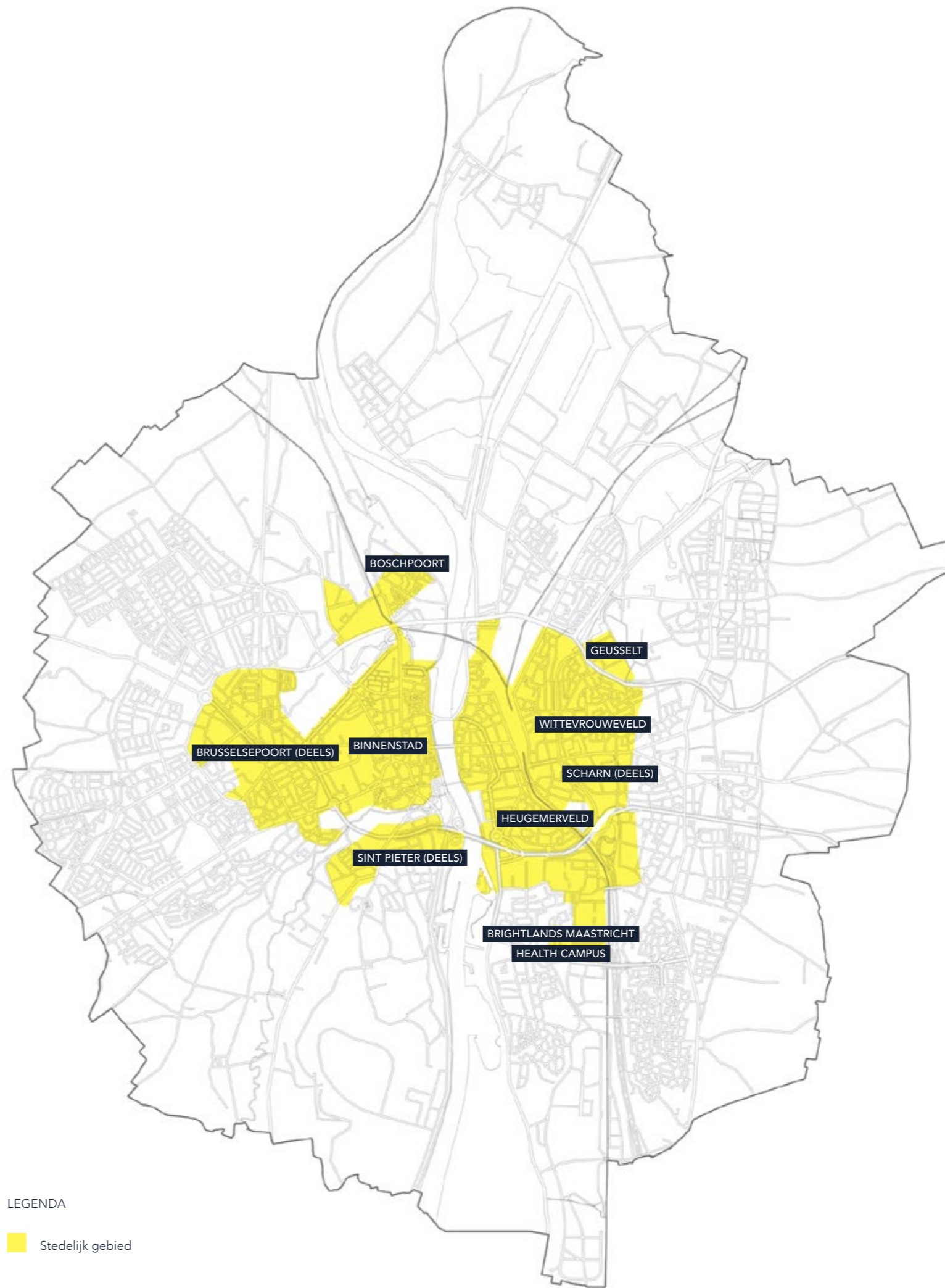
(Hoog)stedelijk en divers

In 2040 biedt het stedelijk gebied nog steeds aantrekkelijke woonmilieus. Het is eenvoudiger geworden je er te verplaatsen te voet of met de fiets. Waar mogelijk zijn buurten groener geworden door bomen toe te voegen en het parkeren meer op afstand te faciliteren en minder in de openbare ruimte. Het woning-

aanbod is aangepast aan de diverse bevolkings-samenstelling, gericht op menging, diversiteit en een juiste balans in doelgroepen, woning-typen, woon/werkcombinaties en prijsklasse.

Specifieke principes

- selectief verdichten in leegstaande gebouwen of op vrijkomende terreinen (in principe niet-zijnde grootschalige groene binnenterreinen), om potentiële bevolkingsgroei op te vangen en te voldoen aan de woningbehoefte van bestaande en nieuwe bewoners;
- behoud en versterken van de sociale cohesie binnen een diverse bevolkings-samenstelling, door ontmoeting in de openbare ruimte te stimuleren en de verblijfskwaliteit te verhogen, een gevarieerd woningaanbod te waarborgen en activiteiten gericht op meer beleving, ontmoeting en verbinding te faciliteren;
- stimuleren van lopen en fietsen, door verkeersbarrières te verzachten en de toegankelijkheid voor mensen met een beperking te verbeteren;
- intensiever fietsgebruik faciliteren met meer fietspaden en voldoende veilige stallingen met laadinfrastructuur voor de e-bike.

LEGENDA

■ Stedelijk gebied

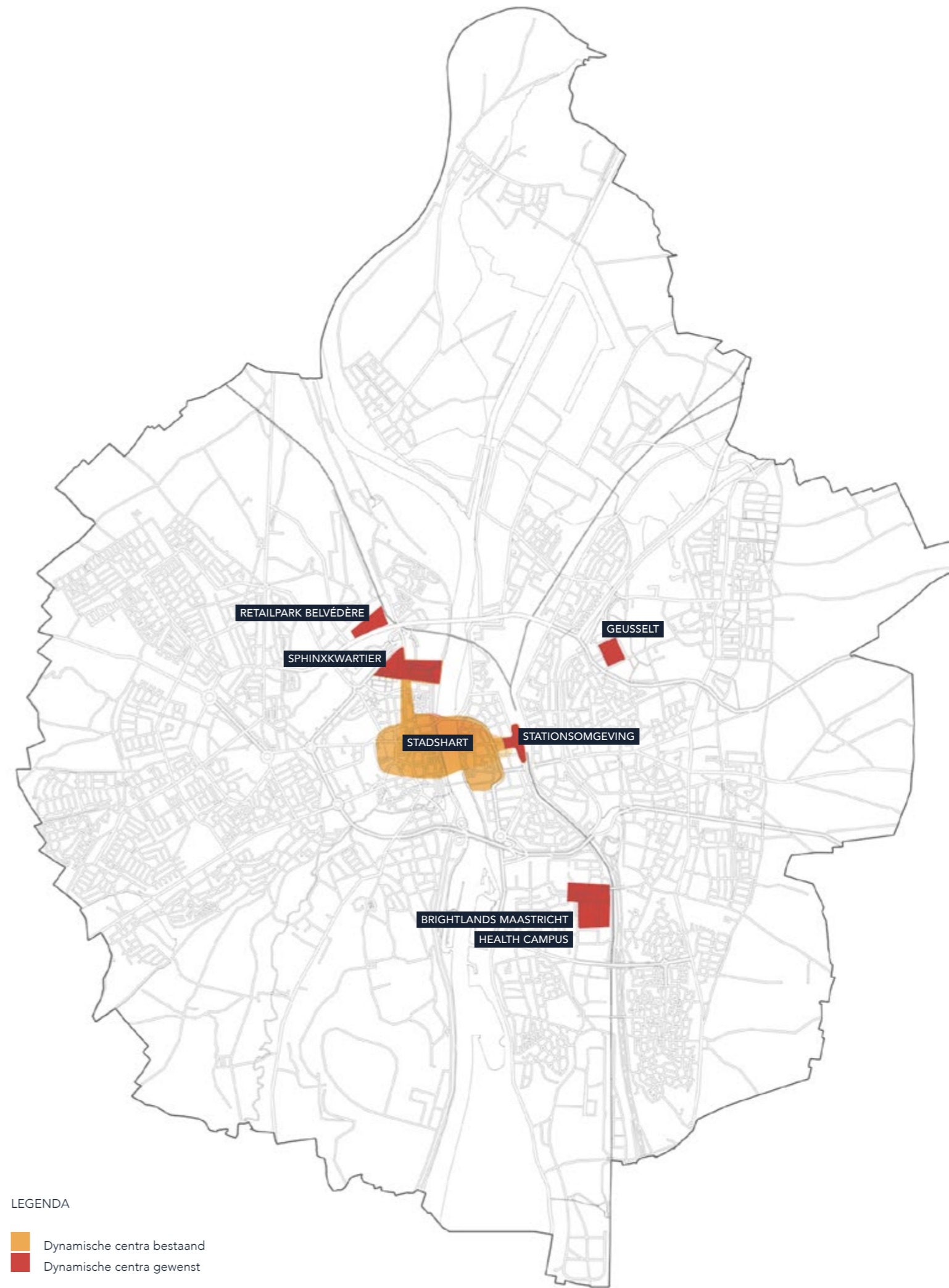
5. Dynamische centra (bestaand en gewenst)

Dit zijn de gebieden met een hoogstedelijke sfeer en een functie voor de hele stad en (Eu)regio. Deze centra hebben een (boven)regionale en zelfs internationale betekenis en leveren daarmee een grote bijdrage aan de (Eu)regionale netwerkfunctie van Maastricht. Door de mix aan voorzieningen in combinatie met unieke ruimtelijke en cultuurhistorische kwaliteiten zijn deze gebieden van belang om beleving en ontmoeting voor bewoners, bezoekers en werknemers te faciliteren. Het betreft hier een deel van de Binnenstad (stadshart, Sphinxkwartier en stationsomgeving) en gebieden buiten de Binnenstad: het retailpark Belvédère, de Brightlands Maastricht Health Campus en Geusselt. In deze gebieden ligt het accent op het toevoegen van stedelijke dynamiek. In deze gebieden wordt ook gewoond in de dynamiek, met uitzondering van het retailpark Belvédère.

In de Binnenstad: stadshart, Sphinxkwartier en stationsomgeving.

Het monumentale en voor Nederland unieke stadshart heeft met haar rijke mix van winkels, horeca, culturele instellingen, stadsparken en stedelijk wonen een internationale aantrekkingskracht. De ruimtelijke kwaliteit is hoog. Het stadshart van Maastricht is bijzonder door onder andere haar middeleeuwse stadsstructuur, het groot aantal kerken en kloosters, de vestingstructuur uit verschillende tijdsperiodes en de verbinding met voormalige industriële gebieden aan de rand van de Binnenstad. De buurt Wyck heeft een bijzondere ligging in het stadshart tussen het station en de Maas, met in het algemeen minder grootschalige winkels en horeca dan aan de westzijde van de Maas. De buurt Céramique, met Plein 1992, de Bordenhal, het Bonnefantenmuseum en het Charles Eyckpark, draagt bij aan de stedelijke dynamiek van het stadshart.

Het streven is om de dynamiek van het stadshart uit te breiden naar het Sphinxkwartier en de stationsomgeving door de intensiteit en diversiteit aan functies te verhogen. Het Sphinxkwartier (inclusief Het Radium en het Frontenpark) leent zich met haar ligging aan de Maas en industrieel erfgoed uit de 19e eeuw bij uitstek voor concentratie en menging van nieuwe concepten, culturele functies, stedelijk wonen en bijvoorbeeld evenementen in de 'stadsweide' (nabij de gashouder en het Frontenpark). De strategie gericht op transformatie en hergebruik van voormalige industriële locaties en gebouwen wordt voortgezet.

LEGENDA

- Dynamische centra bestaand
- Dynamische centra gewenst

De stationsomgeving leent zich met een optimale multimodale bereikbaarheid en als knooppunt voor openbaar vervoer voor meer functies met een (Eu)regionale betekenis en aantrekkingskracht. Het stationsgebouw krijgt meer publieksgerichte functies en de Stationsstraat ontwikkelt zich tot een levendige promenade en entree van de stad. Aan de oostzijde krijgt het stationsgebouw een volwaardige tweede entree, met een aangenamer verblijfsklimaat voor wandelaars en fietsers en goede aansluiting bij Centrum Oost: het 'hart' van de Groene Loper.

Spreiding dynamiek en levendigheid

In 2040 heeft de stedelijke dynamiek zich vanuit het stadshart verspreid richting het Sphinxkwartier en de stationsomgeving, waarmee de toeristische druk meer wordt verspreid. De Boschstraat, het Bassin en Stationsstraat zijn ruimtelijk aantrekkelijker en levendiger geworden met een mix aan functies, waardoor deze als verbindingsassen fungeren tussen de dynamische centra.

Retailpark Belvédère

Dit gebied ligt ten noorden van de Noorderbrug, is goed bereikbaar met de auto en leent zich voor grootschalige, perifere vormen van detailhandel en leisure in de vorm van sport en spel. Concentratie van functies in het retailpark moet leiden tot een eigen aantrekkingskracht, waarmee het gebied meer aansluiting krijgt bij de Binnenstad en onderdeel wordt van het zogenoemde 'kralensnoer': het gebied van het retailpark naar de Binnenstad en vice versa. In 2040 is het retailpark een aantrekkelijk verblijfsgebied met een mix aan functies en goede loop- en fietsverbindingen naar het stadshart.

Brightlands Maastricht Health Campus

De Brightlands Maastricht Health Campus is wat betreft het aantal banen de belangrijkste werklocatie van de stad, waarvan de economische betekenis in de toekomst naar verwachting verder gaat toenemen. Het gebied kenmerkt zich door grootschalige kantoren, het academisch ziekenhuis (MUMC+), het congrescentrum (MECC), een eigen treinstation en de diverse universiteitsgebouwen. De openbare ruimte wordt nu gedomineerd door parkeerplaatsen. In 2040 is de Brightlands Maastricht Health Campus (MHC) uitgegroeid tot een levendige, aantrekkelijke groene campus waar gewerkt, gewoon en geleefd wordt. De ruimtelijke kwaliteit van het gebied is aanzienlijk verbeterd, met meer ruimte voor groen, waterpartijen en stedelijke functies die bijdragen aan ontmoeting in gebouwen en de openbare ruimte. De toevoeging van (studenten) woningen draagt bij aan meer levendigheid gedurende de hele dag. De stationstoegang wordt verbeterd, waardoor meer mensen gebruik maken van het openbaar vervoer. Daarnaast krijgt het gebied betere loop- en fietsverbindingen met omliggende gebieden.

Geusselt

Dit gebied heeft een regionale functie door de concentratie van kantoren, het voetbalstadion van MVV, het sportcomplex inclusief zwembad, woningen en het United World College (UWC) Maastricht. Het gebied kenmerkt zich door grootschalige gebouwen in een groene setting. Het sportpark bestaat uit verschillende domeinen met eigen clubs. Het gebied is onderdeel van een groene long aan de oost- en noordzijde van Maastricht richting het Buitengoed Geul en Maas. De bereikbaarheid van het gebied met openbaar vervoer is beperkt. In 2040 is Geusselt een aantrekkelijk gebied waar werken, wonen, sporten, bewegen en gezondheid centraal staan. Afhankelijk van de marktontwikkelingen kunnen commerciële functies, dienstverlening en/of kantoren gefaciliteerd worden. Het sportpark ten noorden van het stadion functioneert meer als één sportpark voor de gebruikers. De regionale bereikbaarheid voor openbaar vervoer is verbeterd. Ten aanzien van wonen leent dit gebied zich in het bijzonder voor woonzorgcombinaties.

Specifieke principes

- garanderen van optimale (Eu)regionale bereikbaarheid voor alle vervoersmiddelen (auto, openbaar vervoer, fiets en lopen) met bijzondere aandacht voor verbeteren openbaar vervoer;
- aantrekkelijke openbare ruimten en hoge ruimtelijke kwaliteit, waardoor beleving en ontmoeting in gebouwen en openbare ruimten gestimuleerd wordt;
- zorgvuldig hergebruik van (industriële) cultureel erfgoed met respect voor de monumentale en archeologische waarden bij nieuwe ontwikkelingen;
- parkeren op afstand wordt gestimuleerd en parkeren in de openbare ruimte wordt geleidelijk afgebouwd zodra alternatieven zijn gerealiseerd (in gebouwen en/of op afstand);
- slimme vormen van vergroening (behoud en uitbreiding) zijn nodig om hittestress tegen te gaan, ook op particuliere (binnen)terreinen, door bijvoorbeeld gevelgroen en aanplant van bomen;
- koesteren van het woonmilieu 'wonen in de dynamiek'.

6. Levendige gebieden (bestaand en gewenst)

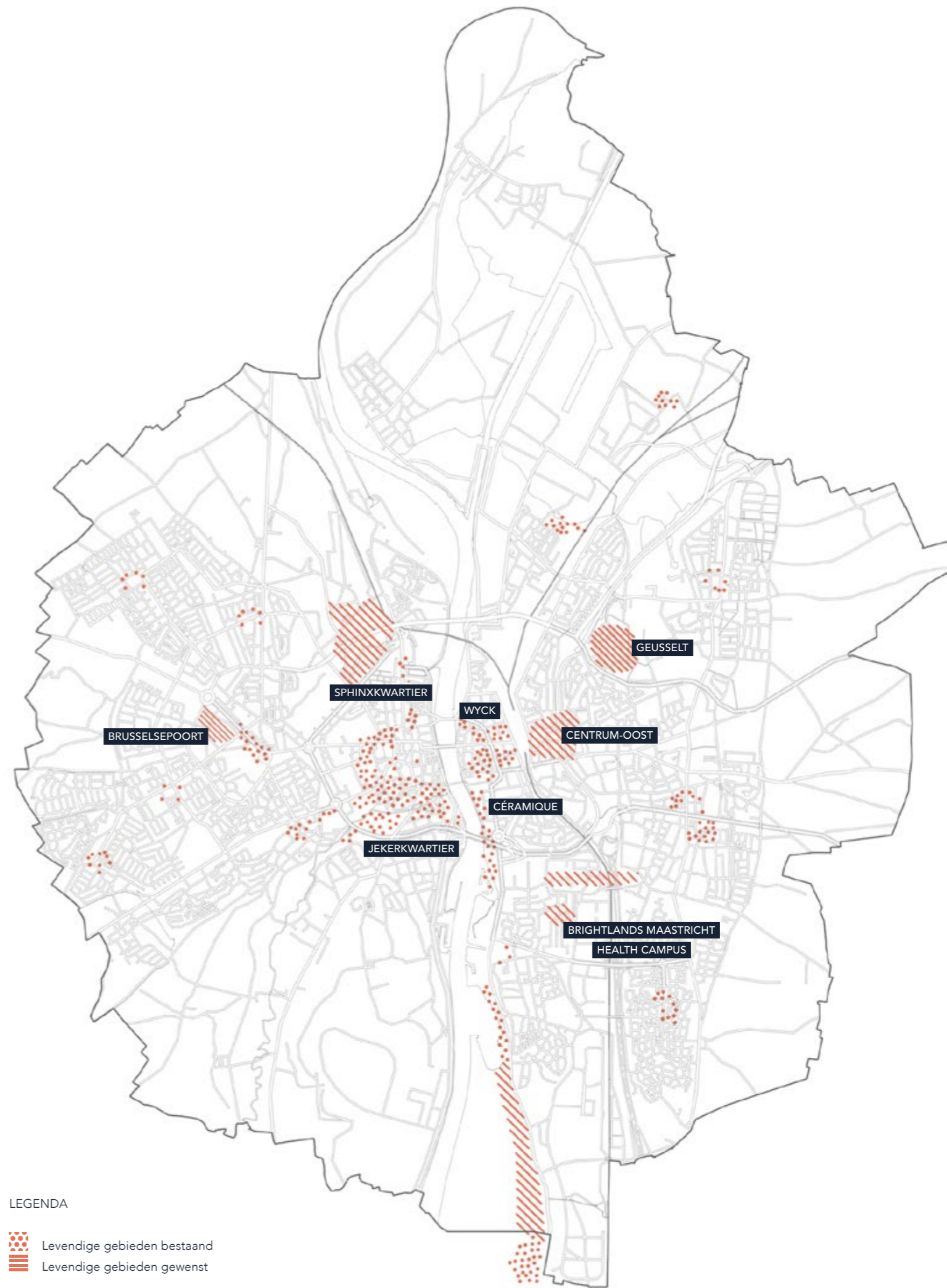
De levendige gebieden dragen ook bij aan de hoogstedelijke sfeer en (Eu)regionale betekenis van de stad, maar liggen buiten de dynamische centra. In deze gebieden komen meerdere publieksaantrekkende functies samen, maar over het algemeen met een lagere intensiteit dan in de dynamische centra. Door de mix aan voorzieningen zijn deze gebieden van belang om beleving en ontmoeting voor bewoners, bezoekers en werknemers te faciliteren. De ruimtelijke kwaliteit is hier hoog. Deels gaat het hierbij om levendige gebieden waarbij het accent ligt op het op peil houden van de bestaande dynamiek: Jekerkwartier en delen van Wyck en Céramique. Deels zijn het gebieden waar het accent ligt op het toevoegen van levendigheid: Centrum Oost en Brusselsepoort.

Jekerkwartier, Wyck en Céramique

Het Jekerkwartier (inclusief het stadspark en Tapijn-gebied) onderscheidt zich van het stadshart door haar historische, 'dromerige' karakter. Kleinschalige galeries, horeca, speciaalzaken en vestigingen van de Universiteit Maastricht en Hogeschool Zuyd creëren een aantrek-

kelijke levendigheid en sfeer. Het stadspark wordt intensief gebruikt, wat druk legt op de natuurwaarden en het beheer en onderhoud. De balans tussen wonen (met name voor bewoners niet-zijnde studenten) en dynamiek (met name door werkers, bezoekers en studenten) vraagt om zorgvuldige afstemming van activiteiten en functies. Met de ontwikkeling in het Tapijn-gebied wordt het groene karakter van dit deel van de stad vergroot. Met de nieuwe invulling van de gebouwen door de Universiteit neemt de omvang van de onderwijsfunctie in dit gebied toe, wat aandacht vraagt voor de regionale bereikbaarheid. In het Jekerkwartier is extra aandacht nodig voor het bewaken van de huidige balans tussen woonkwaliteit en de levendigheid van bezoekers, studenten en werknemers.

Ook delen van Wyck en Céramique zijn geen onderdeel van het dynamische centrum, maar wel van het levendig gebied. Voor Wyck geldt dit voor het gebied tussen het stadshart en de stationsomgeving, waar wonen, hotels en kleinschalige winkels en voorzieningen worden gecombineerd. In Céramique vormt het gebied van het Charles Eyck-park tot aan het Gouvernement een levendige openbare ruimte, met het Bonnefantenmuseum als publiekstrekker. Hier is ruimte voor kleinschalige (culturele) activiteiten in de openbare ruimte. Ook de Avenue Céramique is een levendig gebied met een mix aan kantoren, winkels, cultuur en wonen.

LEGENDA

- Levendige gebieden bestaand
- Levendige gebieden gewenst

Levendig, aanvulling op dynamische centra

In 2040 zijn deze buurten nog steeds levendige gebieden, die aanvullend op de dynamische centra zorgen voor de hoogstedelijke sfeer en functie van Maastricht. In Wyck is in de Stationsstraat meer ruimte gemaakt voor lopen en fietsen en de Wilhelminasingel is beter oversteekbaar voor lopers en fietsers, waardoor vanuit het Centraal Station een volwaardige entree naar de Binnenstad ontstaat vanuit het Centraal Station. In Céramique is de levendigheid langs de Maasoever en de Avenue Céramique behouden. Nabij het Bonnefantenmuseum vinden regelmatig culturele activiteiten in de openbare ruimte plaats. In het Jekerkwartier is er balans tussen woonkwaliteit en levendigheid.

'Centrum Oost'

Het gebied tussen het station, het Voltaplein en de Albert Heijn Scharnerweg noemen we 'Centrum Oost': het nieuwe centrum aan de oostzijde van het Centraal Station en aan de Groene Loper. Dit gebied wacht na de ondertunneling van de A2 op vastgoedontwikkeling. Met de nieuwe Albert Heijn, winkels in de Voltastraat, het trefcentrum en horeca is het gebied al levendiger geworden. De nabijheid van het station maakt het gebied uiterst geschikt voor regionale functies.

Hart van Oost

In 2040 is dit gebied het hart van Maastricht-Oost met een menging van functies waaronder wonen, onderwijs en dienstverlening. Het is een aantrekkelijk woonmilieu geworden voor bestaande en nieuwe inwoners van Maastricht, met name voor mensen die veel gebruik maken van het openbaar vervoer. Het station heeft een volwaardige tweede entree gekregen aan de oostzijde, met een aantrekkelijke verbinding naar de Groene Loper waarbij lopen en fietsen prioriteit krijgen.

Brusselsepoort

Het winkelcentrum Brusselsepoort is de centrale ontmoetingsplek voor Maastricht-West. Grenzend aan het winkelcentrum bevinden zich andere functies zoals onderwijslocaties (primair en voortgezet onderwijs) en kleinschalige leisure functies (met name sport- en spelactiviteiten). Deze locatie is aan vernieuwing toe, met aandacht voor een betere onderlinge infrastructurele en visuele verbondenheid tussen de verschillende functies. Daarnaast is het gebied erg versteend door het dominante autoparkeren rond het winkelcentrum.

Hart van West

In 2040 is Brusselsepoort uitgegroeid tot een belangrijk centrum van de stad als 'hart van west'. Het winkelcentrum is niet alleen vernieuwd maar ook uitgebreid, waarbij verschillende functies elkaar aanvullen en versterken. Het gebied is vergroend met minder dominant parkeren op maaiveld en meer aandacht voor lopen en fietsen. In de directe nabijheid wordt ook gewoond. Deze omgeving leent zich verder voor de aanleg van een 'Park & Ride'-voorziening.

Specifieke principes

- verbeteren van de bereikbaarheid met bijzondere aandacht voor openbaar vervoer en meer prioriteit voor fietsers en voetgangers;
- parkeren in de openbare ruimte clusteren op specifieke plekken en/of geleidelijk vervangen door parkeren op afstand, mits er voldoende alternatieven zijn voor specifieke doelgroepen;
- spreiding van evenementen over de stad, waardoor het stadspark ontlast kan worden.

7. Levendige routes (bestaand en gewenst)

Ontmoetingsplekken verbinden

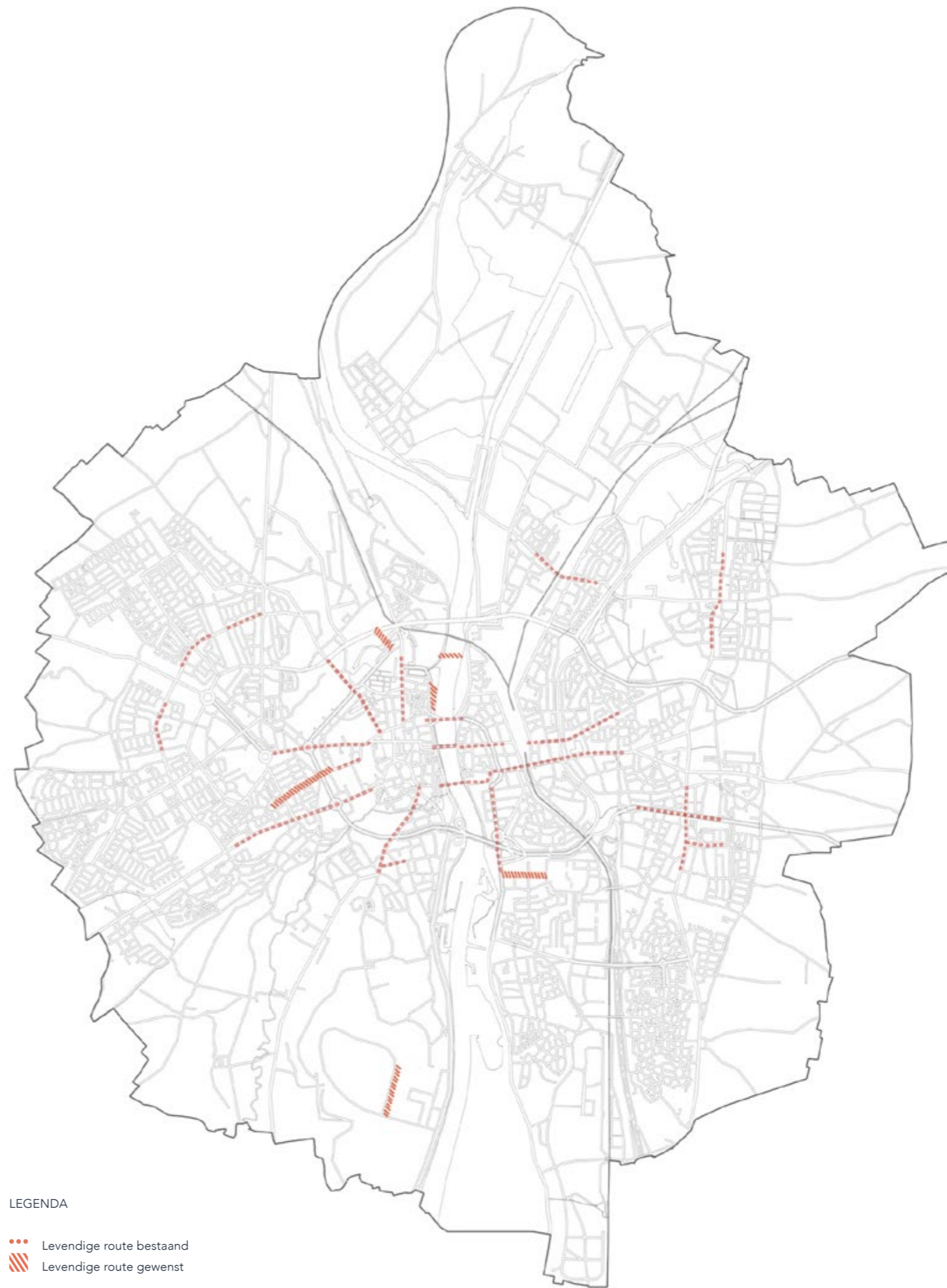
Naast de levendige gebieden zijn er ook levendige routes in de stad. Dit zijn vaak (aanloop)straten die de dynamische centra met ontmoetingsplekken in buurten verbinden. Er liggen aan deze routes van oudsher publieksaantrekkelijke functies in combinatie met wonen. Deze functies zijn meer verspreid en (meestal) kleinschaliger dan in de dynamische centra en ontmoetingsplekken. Deze straten stimuleren ontmoeting en dragen bij aan het gewenste woonmilieu van stedelijk wonen met dynamiek om de hoek. De levendige routes moeten aantrekkelijk en goed oversteekbaar zijn voor voetgangers en fietsers. Parkeren van auto's is met name van belang in de levendige routes buiten de Binnenstad.

Levendig, aanvulling op dynamische centra

In 2040 vormen de levendige routes een aangename aanvulling op de dynamische centra en ontmoetingsplekken. Ze lenen zich uitstekend voor zorgfuncties, buurtfuncties, broedplaatsen, ateliers en diverse woningtypen. Bij het faciliteren van nieuwe (kleinschalige) functies wordt per route gekeken waar meer levendigheid gewenst is, in aanvulling op de dynamische centra, ontmoetingsplekken en levendige gebieden.

Specifieke principes

- versterken van levendigheid met buurtgerichte functies, aanvullend op de centrale ontmoetingsplekken in buurten;
- meer prioriteit voor lopen en fietsen dan voorheen, per gebied maatwerk nodig ten aanzien van bereikbaarheid van auto en openbaar vervoer;
- bijzondere aandacht voor oversteekbaarheid van deze routes voor voetgangers en fietsers.

LEGENDA

- Levendige route bestaand
- ▨ Levendige route gewenst

8. Ontmoetingsplekken (met en zonder detailhandel)

Kloppende harten

Naast de dynamische centra, de levendige gebieden en de levendige routes is er ook levendigheid in de ontmoetingsplekken in woonbuurten, waar diverse functies zich concentreren. Ze liggen deels binnen en deels buiten het centraal stedelijk gebied. Het zijn de sociale en/of economische 'kloppende harten' in en voor de buurten. Diverse (meestal kleinschalige) vormen van bedrijvigheid, wonen en zorg, zorgfuncties, scholen, horeca, cultuur en andere publieksaantrekkende functies komen hier samen. De concentratie van functies en activiteiten stimuleert de spontane ontmoeting en (economische) levensvatbaarheid van maatschappelijke, commerciële en culturele ondernemers. Een aantal ontmoetingsplekken maken onderdeel uit van de hoofdstructuur detailhandel, zoals de winkelcentra Brusselsepoort, Malberg, Heer en Amby. Hier wordt gericht beleid gevoerd om supermarkten en andere winkels te concentreren. Deze plekken dienen als solide 'basis' voor het netwerk van ontmoetingsplekken in de stad. Bereikbaarheid voor de auto (inclusief voldoende parkeerplaatsen) en het openbaar vervoer zijn hier cruciaal. Sommige andere ontmoetingsplekken staan onder druk, met name in de dorpen, parkwijken en stadsrand. Behoud en versterken van deze plekken is cruciaal om de levendigheid en daarmee leefbaarheid in deze buurten overeind te houden. De ruimtelijke

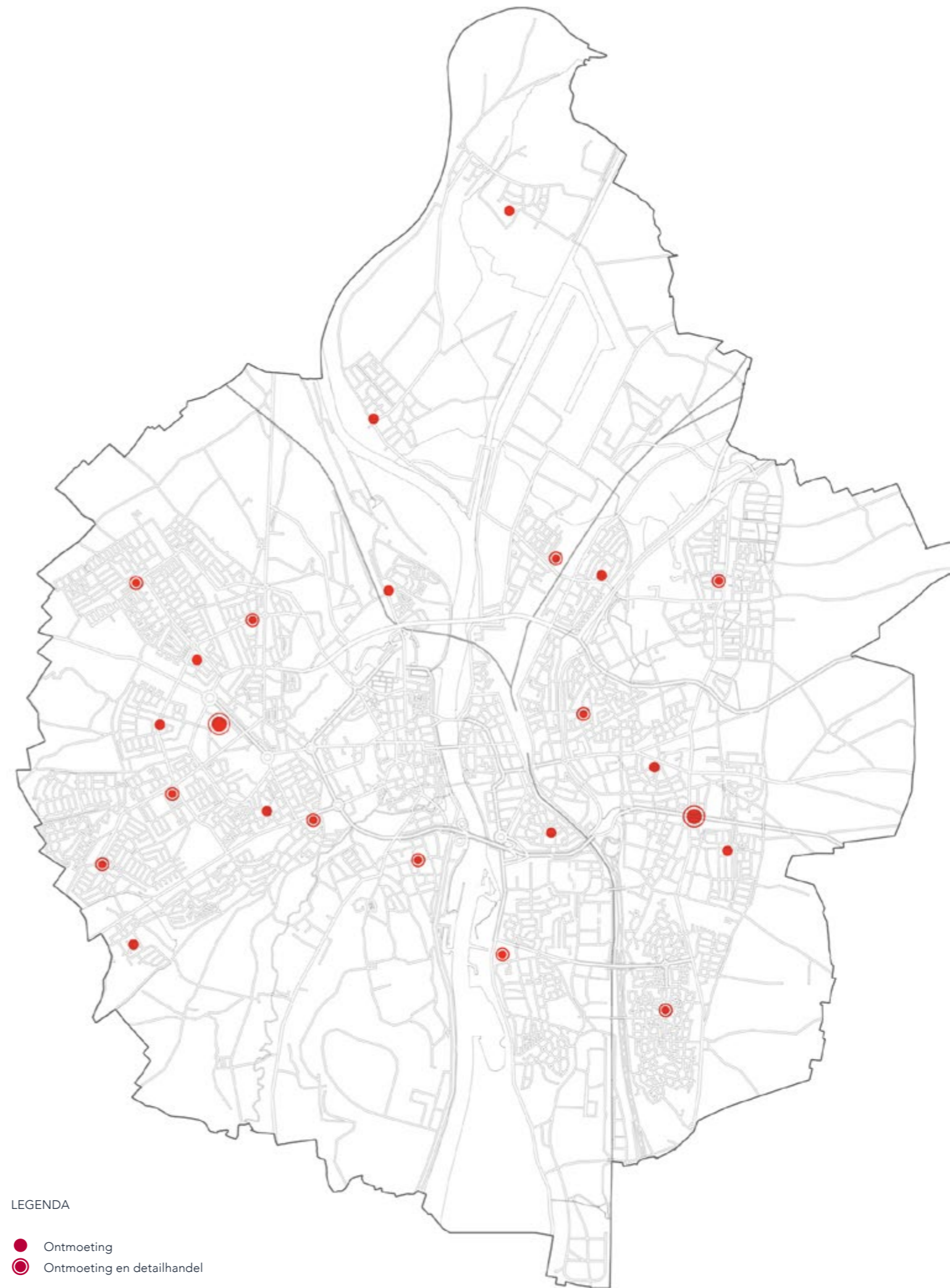
kwaliteit is hier van belang om de aantrekkelijkheid, veiligheid en leefbaarheid te garanderen en daarmee het gebruik van deze plekken te stimuleren. Herbestemming van leegstaande (monumentale) panden heeft hier een eerste voorkeur, met flexibiliteit voor het vestigen van verschillende functies.

Spreiding van ontmoetingsplekken

In 2040 heeft Maastricht de spreiding van ontmoetingsplekken in de stad overeind gehouden. Deze locaties vullen de dynamische centra en levendige gebieden en routes aan en hebben een belangrijke functie voor de buurten. De bereikbaarheid en ruimtelijke kwaliteit zijn geoptimaliseerd.

Specifieke principes

- eerste voorkeurslocatie voor publieksgerichte functies op buurt- en wijkniveau, met aandacht voor spreiding van grote en kleine ontmoetingsplekken;
- basisscholen en combinaties van wonen en zorg bij voorkeur in (de directe nabijheid van) ontmoetingsplekken;
- bij herinrichting wordt gestreefd naar een gezonde en veilige omgeving, met bijzondere aandacht voor de kwetsbare doelgroepen kinderen, ouderen en mensen met een beperking;
- stimuleren van vergroening met aandacht voor bomen, verticaal groen en initiatieven van ondernemers, organisaties en bewoners uit de buurt;
- een goede en veilige multimodale bereikbaarheid, waar prioriteit wordt gegeven aan lopen en fietsen.

LEGENDA

- Ontmoeting
- Ontmoeting en detailhandel

9. Stedelijke werklocaties

Voor midden- en kleinbedrijf

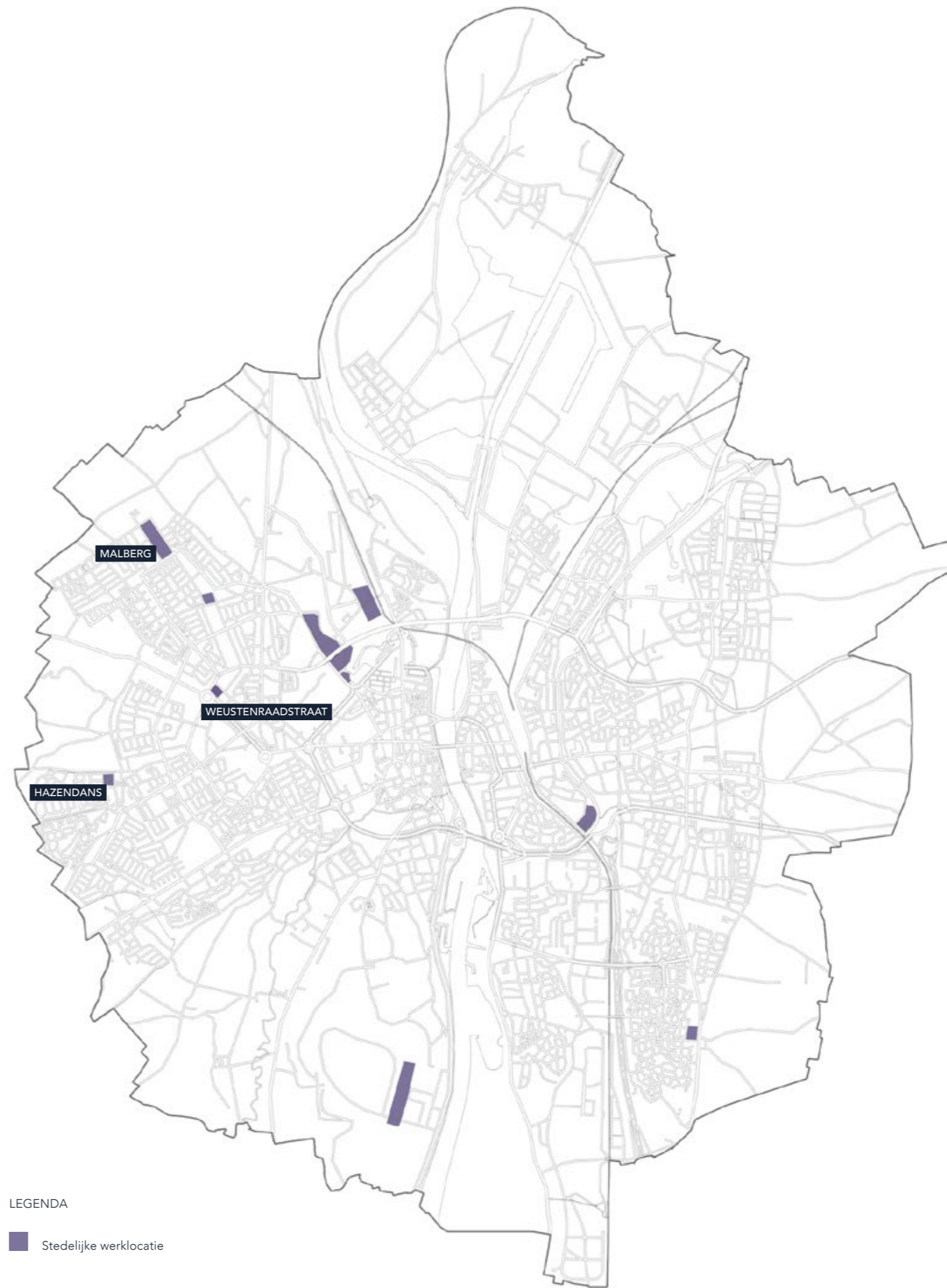
De stedelijke werklocaties zijn kleinschalige bedrijfsterreinen voor vestiging van het midden- en kleinbedrijf. Deze gebieden liggen nabij de woonomgeving zoals op de Hazendans, aan de Weustenraadstraat en in Malberg. De nadruk ligt hier op ontmoeting, functiemenging en flexibilisering. Deze gebieden lenen zich niet voor solitaire detailhandel, kantoren, woningen, maatschappelijke functies en logiesverstrekking, maar wel voor bijvoorbeeld kringloopcentra, sportieve recreatie, ateliers en creatieve werkplaatsen met culturele activiteiten. Innovatieve functies kunnen hier tot bloei komen, bij voorkeur in leegstaande of vrijkomende gebouwen.

Bedrijvigheid, innovatie en kruisbestuiving

In 2040 zijn de stedelijke werklocaties aantrekkelijke locaties voor diverse vormen van bedrijvigheid, innovatie en met kruisbestuiving tussen ondernemers en andere organisaties.

Specifieke principes

- optimaliseren van multimodale bereikbaarheid (lopen, fietsen, openbaar vervoer en auto);
- specifieke functiemenging en ontmoeting is mogelijk in gebouwen.

LEGENDA

■ Stedelijke werklocatie

10. (Industriële) bedrijvenparken

Grootschalige locaties

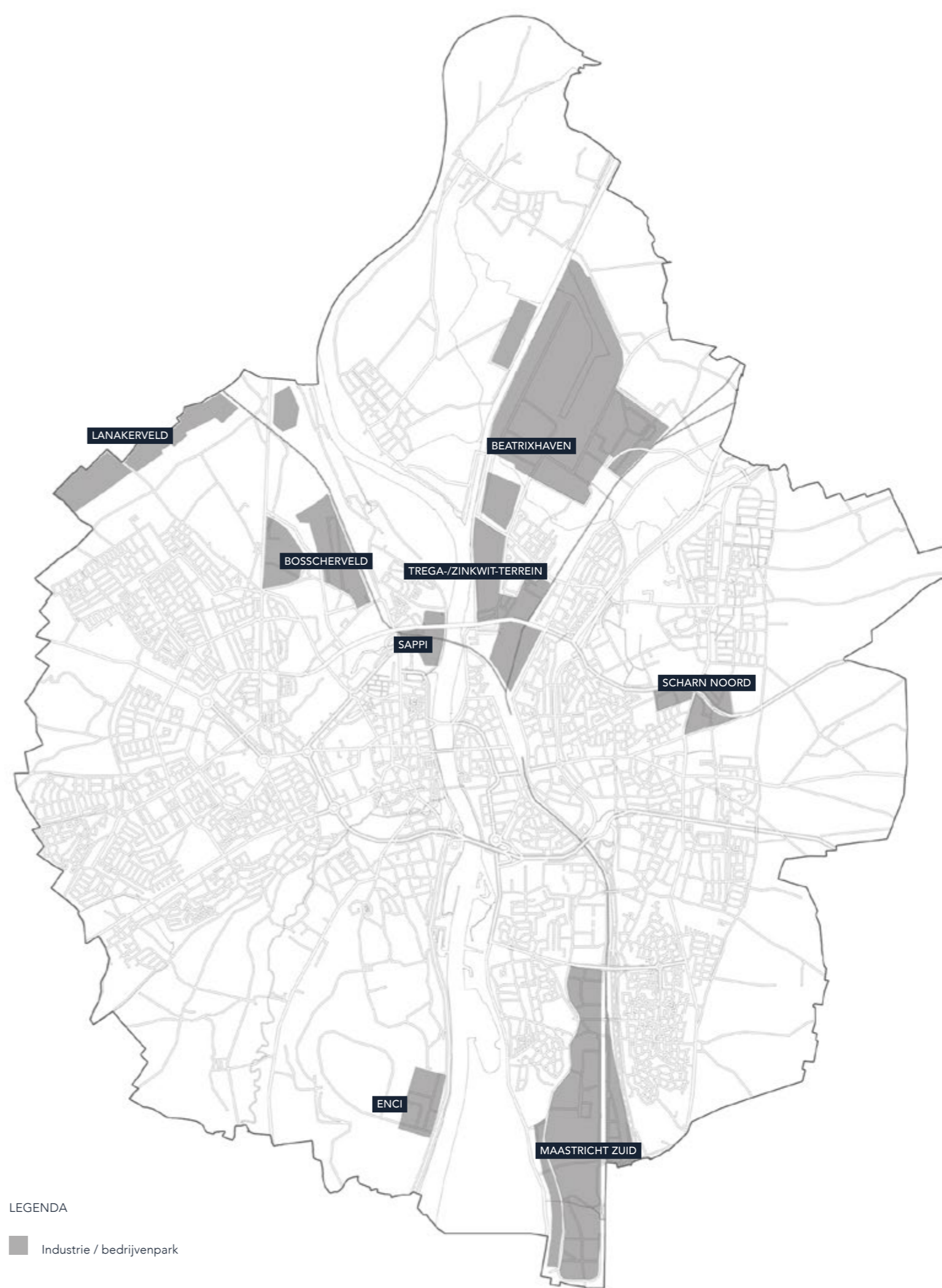
Naast de stedelijke werklocaties zijn er grootschalige (industriële) bedrijvenparken zoals de Beatrixhaven, Maastricht Zuid, Scharn Noord en Bosscherveld. Deze locaties zijn van grote economische en sociale betekenis voor Maastricht. De bedrijven in deze gebieden zorgen voor werkgelegenheid waarvan de stad en regio profiteren. Goede multimodale bereikbaarheid, met name voor autoverkeer en openbaar vervoer maar ook voor fietsers, is hierbij van belang. Vanwege (externe) veiligheidsredenen liggen deze locaties meer aan de randen van de stad. Op de bedrijvenparken is het midden- en kleinbedrijf gevestigd met daarnaast ook grootschalige bedrijvigheid op het gebied van met name groothandel, productie en verwerking van goederen. Op gezonde (industriële) bedrijvenparken is een geluidzone vastgesteld waardoor deze locaties ook geschikt zijn voor bedrijvigheid met milieuhinderlijke activiteiten. Functiemenging is hier beperkt mogelijk. Voor bedrijven op de bedrijvenparken zijn wel mogelijkheden voor (ondergeschikte maar) bijbehorende kantoorfuncties en productiegebonden detailhandel. Daarnaast zijn in deze gebieden mogelijkheden voor een facilitypoint en kleinschalige horeca voor werknemers. Deze gebieden lenen zich niet voor solitaire detailhandel, kantoren, woningen, maatschappelijke functies en logiesverstrekking.

Cruciaal voor grootschalige bedrijven en ondernemerschap

In 2040 blijven de (industriële) bedrijvenparken cruciaal voor het faciliteren van grootschalige bedrijven en ondernemerschap. De nadruk ligt op productie en (arbeidsintensieve) logistieke bedrijvigheid. Ook vindt er steeds vaker energieopwekking plaats, bijvoorbeeld op daken, met windmolens of windturbines en via gebruik van restwarmte.

Specifieke principes

- permanente aandacht voor externe veiligheid;
- garanderen van multimodale bereikbaarheid, met name voor autoverkeer en openbaar vervoer;
- stimuleren multifunctioneel ruimtegebruik ten behoeve van de energietransitie, door slimme combinaties van gebruik van gebouwen (op daken) en (productiegebonden) activiteiten (restwarmte).

11. Mogelijke transitiegebieden

Mogelijk andere functie

Een aantal gebieden in Maastricht benoemen we als 'transitiegebieden': zij zouden in de toekomst mogelijk deels of geheel een andere functie kunnen krijgen voor de stad. Deze gebieden dragen bij aan de flexibiliteit en het aanpassingsvermogen van de stad. Afhankelijk van toekomstige demografische, economische en/of sociale ontwikkelingen kunnen deze worden ingezet voor diverse doeleinden. Het gaat om de volgende gebieden:

- Trega-/Zinkwit-terrein: nu een bedrijventerrein, op termijn mogelijk geschikt voor kleinschalige bedrijvigheid, 'Park & Ride', wonen of een combinatie hiervan;
- bedrijventerrein in het ENCI-gebied: nu een (industriële) bedrijventerrein, op termijn mogelijk geschikt als stedelijke werklocatie en/of een combinatie van meer recreatieve en culturele functies;
- de Griend: nu een stedelijke groenzone, op termijn mogelijk geschikt voor selectieve bebouwing met publieksaantrekkende functies;
- locatie voormalige penitentiaire inrichting Overmaze (grenzend aan bedrijvenpark Beatrixhaven): nu een opvanglocatie voor het COA, op termijn mogelijk geschikt als stedelijke werklocatie.

Specifieke principes

- flexibel in te zetten in de tijd, met respect voor bestaande (regionale) programmatische kaders;
- indien de bestemde functie van een gebied wijzigt maar er is een evidente ruimtevrage voor deze bestemde functie, dienen nieuwe locaties benoemd te worden (voor hoogwaardige werkgelegenheid bij voorkeur) in de stad of, als dat niet mogelijk blijkt te zijn, in de regio ter compensatie van bestaande bestemmingsplanruimte;
- de toekomstige functie wordt vormgegeven in gesprek met de bestaande eigenaar en met respect voor huidig gebruik.

12. Groen- en natuurgebieden

De groen- en natuurgebieden betreffen de in hoofdzaak open, grotendeels onbebouwde gebieden die de stad omringen. Deze gebieden kunnen grofweg in vier soorten gebieden worden onderscheiden:

1. Cultuurlandschap

Dit zijn de belangrijkste groen- en natuur gebieden buiten de woonbuurten aan de rand van de stad. Deze gebieden kenmerken zich (op hoofdlijnen) door incidentele bebouwing met (hoofdzakelijk) een agrarische bestemming in een weids landschap (met kleine landschapselementen). Doel is om de landschappelijke kwaliteit waar nodig te versterken en daarnaast te komen tot een zo duurzaam mogelijk natuurlijk en agrarisch gebruik van de gronden.

2. Stadslandschap

Deze gebieden liggen aan de rand van de stad. Ze zijn soms zijn ingesloten door infrastructuur en deels zijn verstedelijkt met niet agrarische functies. Dit kunnen landgoederen zijn, maar ook vormen van industriële bedrijvigheid, instituten en onderwijsfuncties. De balans tussen natuur- en landschapswaarden enerzijds en meer stedelijke functies anderzijds staat hier centraal.

3. Rivierlandschap

Dit is de Maas en het aangrenzende winterbed, waarin vanuit de Waterwet allerlei beperkingen gelden voor bouwen en andere activiteiten. Het beleid is gericht op natuurontwikkeling en, waar dat kan, het stimuleren van recreatief (mede)gebruik. Initiatieven zijn slechts mogelijk als ze een bijdrage leveren aan de waterafvoer en/of wateropslag. Levensduur is met name gewenst aan de zuidoostelijke maasoever.

4. Stedelijke groenzones

Dit zijn de stedelijke parken en groene verbindingzones die de diverse gebieden met elkaar verbinden en een belangrijke bijdrage leveren aan het dagelijks leven van bewoners, bezoekers en werknemers. In deze gebieden staan ontmoeting en recreatie centraal, met aandacht voor spreiding en draagkracht (groenbeheer) van verschillende gebieden. In sommige gebieden is meer levendigheid gewenst, rekening houdend met het eigen karakter en

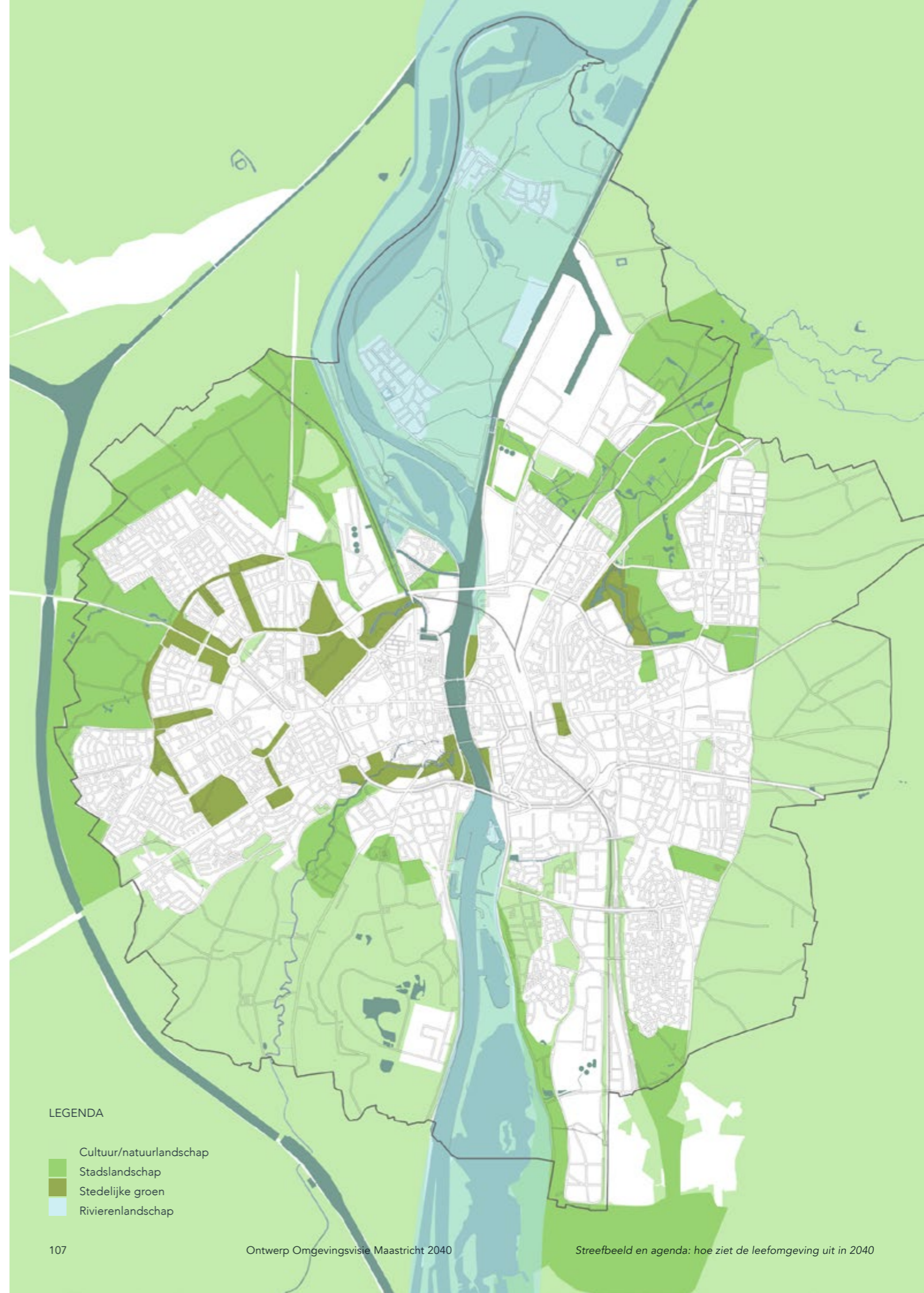
de verbinding met omliggende voorzieningen. Dit zijn onder andere het Frontenpark, Geusselt, de Brightlands Maastricht Health Campus en langs de zuidoostelijke maasoever.

Koesteren en duurzaam ontwikkelen

In 2040 wordt het cultuurlandschap duurzaam gebruikt en ze zijn gevrijwaard gebleven van kassen of teeltondersteunende objecten. Op sommige plaatsen is het oorspronkelijke cultuurlandschap hersteld met vormen van stadslandbouw. In het stadslandschap hebben voormalige landgoederen nieuwe stedelijke functies gekregen, waarbij de daarbij behorende parken openbaar toegankelijk zijn geworden. Het Rivierlandschap, met de Maas als verbindend element, heeft zich ten noorden van Maastricht ontwikkeld tot een nat natuurgebied van formaat. Ten zuiden van Maastricht ligt het accent meer op watergebonden recreatie en meer levendigheid, onder andere in de vorm van een openbaar dagstrand. De stedelijke groenzones zijn belangrijke ontmoetingsplekken in de stad, waarbij steeds meer gebieden intensief worden gebruikt voor diverse georganiseerde en niet-georganiseerde activiteiten.

Specifieke principes

- vasthouden aan het principe 'compacte stad in een weids landschap', dus in principe geen nieuwbouw in groen- en natuurgebieden;
- geen verdere intensivering en schaalvergroting van het agrarisch grondgebruik;
- recreatief gebruik stimuleren voor wandelaars en fietsers;
- beschermen van natuurwaarden en bevorderen diversiteit.

LEGENDA

- Cultuur/natuurlandschap
- Stadslandschap
- Stedelijke groen
- Rivierlandschap

5.5 Ladder voor locatiekeuze

Voor een duurzame ontwikkeling van de stad zal Maastricht de volgende principes hanteren bij de locatiekeuze van stedelijke functies. Van de principes kan gemotiveerd worden afgeweken. De Ladder voor locatiekeuze sluit aan op de gebiedsprofielen zoals hiervoor omschreven.

Algemeen

Stedelijke functies met een publiekstrekking worden in principe gerealiseerd in de dynamische centra, ontmoetingsplekken en levendige gebieden en routes. Daarnaast heeft herbestemming van een bestaand gebouw de voorkeur boven nieuwbouw. Voorwaarden daarbij zijn dat de functie past in het profiel/de bestemming van het gebied en dat het gebouw geschikt of geschikt te maken is voor de functie.

Steeds meer initiatieven uit markt en samenleving bestaan uit een menging van functies. Deze nieuwe concepten zijn niet onder één noemer te vangen. Afhankelijk van de dominante functie en publieksaantrekkende werking van een initiatief, wordt op basis van de Ladder voor locatiekeuze gezocht naar de meest geschikt locatie.

Wonen

Als een plek wordt gezocht voor de bouw van een bepaald type woningen, moet zoveel mogelijk worden aangesloten bij het bijbehorende woonmilieu. Specifieke woningen voor ouderen en woonzorgcomplexen worden gebouwd nabij voorzieningencentra. Voor studentenhuisvesting wordt de voorkeur gegeven aan grootschalige complexen, met bijzondere aandacht voor de Brightlands Maastricht Health Campus. Werken aan huis is mogelijk, mits het pand in hoofdzaak de woonfunctie behoudt en er geen hinderlijke werkzaamheden plaatsvinden.

Kantoren

De grootschalige kantoren met een regionale functie moeten zoveel mogelijk multimaal bereikbaar zijn. Nieuwe grootschalige kantoorfuncties vinden bij voorkeur een plek in Randwyck-Noord bij de Brightlands Maastricht Health Campus en de stationsomgeving, daarna bij de Geusselt. Kleinere kantoren kunnen ook in en rond de Binnenstad (inclusief het Sphinxkwartier) worden gevestigd.

Bedrijven

Bedrijven moeten goed bereikbaar zijn vanaf de hoofdinfrastructuur. Dit geldt met name voor de meer grootschalige bedrijven met een regionale functie. Nieuwe vestigingen zijn mogelijk op de bestaande of in ontwikkeling zijnde bedrijventerreinen en stedelijke werklocaties, passend bij de ter plaatse aanwezige segmentering en milieuruimte.

Detailhandel

Reguliere detailhandel en aanverwante dienstverlening vestigt zich voornamelijk binnen de hoofdwinkelstructuur in de Binnenstad en bij of in bestaande winkelcentra als onderdeel van de detailhandelstructuur.

Horeca

Het hotelbeleid is er op gericht het aanbod selectief te verbreden met nieuwe concepten. Het accent voor deze functie ligt in en rond de Binnenstad (inclusief het Sphinxkwartier en de stationsomgeving). Voor de horeca zijn concentratiegebieden binnen de Binnenstad aangewezen. Buiten de concentratiegebieden in de Binnenstad is vestiging van nieuwe functies in principe niet mogelijk in de kernwinkelstraten en in de rest van de Binnenstad slechts onder voorwaarden. In de woongebieden is vestiging alleen mogelijk als het een voorziening voor de betreffende buurt is.

Culturele functies

Podia voor podiumkunsten en presentatieplekken die een groot publiek genereren bevinden zich bij voorkeur in de Binnenstad. Andere culturele functies kunnen ook elders in de stad een plek vinden, waarbij voor creatieve broedplaatsen leegstaande panden (tijdelijk) kunnen worden gebruikt. Culturele functies die met name op buurtniveau een rol vervullen, worden bij voorkeur gevestigd nabij de ontmoetingsplekken. Ook in de openbare ruimten kunnen culturele activiteiten plaatsvinden, bij voorkeur in de dynamische centra, levendige gebieden en nabij ontmoetingsplekken.

Onderwijs

Voor het hoger onderwijs is vestiging met name gewenst in en rond de Binnenstad en in de Brightlands Maastricht Health Campus (MHC). In de MHC ligt de nadruk op hoger/wetenschappelijk medisch onderwijs en datasciences. Voor (beroeps)onderwijs met een sterke regionale functie is de multimodale bereikbaarheid en samenwerking met het bedrijfsleven van belang. Bij het voortgezet onderwijs is spreiding over

beide oevers van de stad belangrijk. Het primair onderwijs is gebaat bij een evenwichtige spreiding van robuustere voorzieningen over de buurten, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de ontmoetingsplekken.

Sport en recreatie

Buitensportaccommodaties worden gespreid over de stad en geconcentreerd in de multifunctionele kwaliteits- en basissportparken. Binnensport zal plaatsvinden op de bestaande locaties; nieuwe locaties worden indien mogelijk gevestigd dichtbij het voortgezet of hoger onderwijs. Sporten en bewegen in de openbare ruimte vindt plaats in de stedelijke groenzones (met name in de stadsparken, en kleinere parken in buurten) en langs de langzaam verkeersroutes door de stad, bij voorkeur op plekken waar levendigheid kan worden toegevoegd (zie gebiedsprofielenkaart, par. 5.4).

Zorg en gezondheidsfuncties

Verpleeghuizen zijn in het algemeen grootschalige werk- en bezoekslocaties, waarvoor multimodale bereikbaarheid belangrijk is. Maatschappelijke opvang moet verspreid plaatsvinden in principe in en rond de Binnenstad of in ontmoetingsplekken. Bij de regionale gezondheidszorg ligt het accent op de oostzijde van de stad (Randwyck en omgeving Vijverdal). Gezondheidscentra die op wijkniveau functioneren kunnen terecht bij de ontmoetingsplekken.

Jeugd en welzijn

We gaan uit van een beperkt aantal grote gemeenschapshuizen, evenwichtig verspreid over de stad, aangevuld met een aantal kleinere voorzieningen verspreid over wijken, bij voorkeur gesitueerd nabij ontmoetingsplekken. Ook wijkinformatiepunten en Centra voor Jeugd & Gezin zouden daar moeten landen. Hetzelfde geldt voor de kinderopvang en peuterspeelzalen, het liefst gekoppeld aan basisscholen in (nieuwe) Integrale Kindcentra.

Evenementen

Voor grootschalige evenementen wordt ingezet op een zorgvuldige spreiding over diverse locaties en gedurende het jaar. Op basis van een afweging tussen effecten op imago, beleid en leefbaarheid in de stad worden keuzes gemaakt welke evenementen waar en wanneer een plaats kunnen krijgen. Locatiematrixen zijn hiervoor een belangrijk instrument. Voor elk evenement is maatwerk nodig, met primair aandacht voor schaal, veiligheid, toegankelijkheid, synergie

tussen evenement en locatie, dagenbelasting van locaties, geluid en ecologische waarden. Om 'beleving en ontmoeting' ook in de openbare ruimte van (woon)buurten te stimuleren, wordt ruimte geboden voor (met name) kleinschalige evenementen en activiteiten mits rekening wordt gehouden met de dominante woonfunctie in (de woon)buurten. Deze vinden bij voorkeur plaats in de nabijheid van de centrale ontmoetingsplekken in buurten.

6. REALISATIESTRATEGIE

Hoe en wanneer
gaan we dat
realiseren?

6.1 Uitgangspunten en werkwijze

Inleiding

De programmatische behoefte en bijbehorende ruimtevrage van Maastricht richting 2040 is onzeker. Daar waar in grote delen van Nederland groei resulteert in een toenemende ruimtevrage, blijft de situatie voor Zuid-Limburg onduidelijk. Er zijn scenario's die groei voorspellen voor Maastricht, maar er zijn er ook die uitgaan van lichte krimp. Dit vraagt bij het realiseren van de ruimtelijke ambities om een hoge mate van flexibiliteit.

Geleidelijke, gebiedsgerichte transformatie
Grootschalige gebiedsontwikkelingen op basis van een blauwdrukplan en één gebiedsexploitatie zullen hierdoor steeds minder aan de orde zijn. We zetten in op een geleidelijke, gebiedsgerichte transformatie op basis van heldere strategische doelen die in samenwerking met diverse partners zijn opgesteld en worden gerealiseerd. Het koppelen van verschillende opgaven en deze in samenhang benaderen is hierbij essentieel. Met de Omgevingsvisie geven we richting aan een langjarige strategie met voldoende flexibiliteit om in te spelen op de kansen en mogelijkheden die zich voordoen. Deze aanpak wordt zowel voor grote projecten als voor kleine maatregelen in buurten toegepast. Voor grote projecten blijven langdurige programma's en partnerschappen zeer gewenst.

Koesteren van bestaande waarden

De aantrekkingskracht en identiteit van Maastricht wordt mede bepaald door de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Maastricht is een prachtige stad om in te wonen, werken en verblijven. De uitdaging voor de komende decennia is het verbinden van bestaande waarden aan de opgaven van nu en van de toekomst. Vier centrale waarden worden daarom gekoesterd en dienen als uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving:

1. **de monumentale kwaliteit en internationale sfeer**
2. **Maastricht als compacte stad in een weids landschap**
3. **een hoogwaardige en authentieke fysieke leefomgeving**
4. **prachtig stedelijk wonen in diverse woonmilieus**

Herbestemming, flexibiliteit en tijdelijk gebruik

Meer kleinschalige en flexibele stadsontwikkeling met de nadruk op herbestemmen biedt kansen om in te spelen op het dagelijks leven van bewoners en gebruikers met een groeiende behoefte aan meer vrijheid, invloed en diversiteit. Herbestemming van bestaande gebouwen en ruimtes, flexibiliteit en tijdelijk gebruik spelen in het gemeentelijk beleid een belangrijke rol.

Initiatieven faciliteren

Maastricht wil (kleinschalige) initiatieven van inwoners, bestaande en nieuwe ondernemers en partners in buurten zoveel mogelijk faciliteren en ruimte bieden voor starters, tijdelijke functies, experimenten en broedplaatsen. Dit past bij de nieuwe relatie tussen gemeente en samenleving. Nieuwe (bouw)initiatieven moeten wel passen binnen de programmatische kaders die gelden voor bijvoorbeeld woningbouw, detailhandel, bedrijvigheid en kantoren. Ze worden onder meer beoordeeld op hun toegevoegde waarde voor de stad en effect op de bestaande voorraad en de eventuele leegstand die zich daarin voordoet. De uitdaging is een balans te vinden tussen enerzijds het bieden van flexibiliteit en experimenteer ruimte en anderzijds het versterken van de kwaliteiten die passen binnen de gebiedsprofielen en de stad als geheel.

Juiste opgave op het juiste schaalniveau

De opgaven van Maastricht hebben een betekenis voor de buurt, de stad en/of de regio. We streven naar ruimtelijke ontwikkelingen die doeltreffend zijn op verschillende schaalniveaus en waar nodig met regionale partners worden opgepakt. De ondertunneling van de A2 is een voorbeeldproject waarbij samen met andere overheden wordt gewerkt aan het slechten van barrières, vernieuwing van de fysieke leefomgeving en het realiseren van maatschappelijke doelen. Deze filosofie willen we in de toekomst vaker toepassen.

Regionale agenda

De (Eu)regionale netwerkfunctie van Maastricht krijgt vorm door aan verschillende opgaven en ambities te werken. Dat kan alleen in samenwerking met overheden zoals het Rijk, Provincie Limburg, het Waterschap en partners zoals Rijkswaterstaat, ProRail en NS. De volgende ontwikkelingen krijgen hierbij prioriteit:

- grootschalige **integrale gebiedsontwikkelingen** met een regionale functie: het Sphinxkwartier, de Groene Loper en de Brightlands Maastricht Health Campus op de korte termijn. Op de middellange termijn investeren in de ontwikkeling van Stad en Spoor, met bijzondere aandacht voor de spoorkruisingen, de programmatische ontwikkeling in de stationsomgeving en de ontwikkeling van 'Centrum Oost';
- de aanpak van de **hoogwaterveiligheid** om de toekomstbestendigheid van de stad en regio op lange termijn te waarborgen;
- investeren in het **regionale mobiliteitssysteem**, met bijzondere aandacht voor de bereikbaarheid van regionale centra, grensoverschrijdend openbaar vervoer en fietsnetwerken geschikt voor fietsen en e-bikes in de (Eu)regio;
- de **Regionale Energiestrategie (RES)** met aandacht voor het verkleinen van de huidige energievraag én opwekken van duurzame energie.

Gebiedsgerichte aanpak

Maastricht kiest ervoor om in de toekomst meer gebiedsgericht te werken, waarbij fysieke, economische, sociale en veiligheidsopgaven in samenhang worden benaderd. De buurt staat centraal, niet het betreffende beleidsveld. De gemeente streeft daarbij naar brede waardencreatie in en met buurten, door verschillende problemen en kansen in samenhang te benaderen en waar mogelijk te koppelen. Dat vraagt om een aanpak met een juiste balans tussen 'sturen en volgen' als gemeente. Daarbij is het niet meer altijd vanzelfsprekend dat de gemeente het initiatief neemt bij het oplossen van diverse vraagstukken. Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties kunnen en willen vaak zelf werken aan een leefbare stad. Dat vraagt om maatwerk per buurt en per opgave, met aandacht voor de juiste partners, de juiste prioriteiten en de gewenste ontwikkelrichting per gebied. De gebiedsprofielen zijn hierbij richtinggevend maar niet 'in beton gegoten' of allesomvattend. De 'agenda van de buurten' wordt in de toekomst

samen met bewoners en partners vormgegeven. De gemiddeld genomen meer kwetsbare buurten (zoals beschreven in de gebiedsprofielen in deel 2 van de Omgevingsvisie) krijgen hierbij extra aandacht.

Uitgangspunten

Het versterken van de relatie tussen de gemeente en de samenleving is in deze gebiedsgerichte aanpak een doel op zich. Daarbij hanteren we vier uitgangspunten.

1. **Werken aan een gedeeld eigenaarschap voor de leefomgeving** tussen bewoners en overheid, waarbij het leven van bewoners en het dagelijks gebruik van de leefomgeving centraal staan. Initiatieven vanuit bewoners worden hierbij omarmd.
2. **Nauwere relatie tussen gemeente en samenleving**, waarbij een duurzame dialoog tussen bewoners, partners en gemeente de basis vormt voor het aanpakken van concrete opgaven en ambities. Het opbouwen van vertrouwen is hiervoor cruciaal, waarbij de gemeente zich opstelt als gelijkwaardige, betrouwbare partner. Daarbij krijgt zij ook een meer verbindende rol tussen de leef- en systeemwereld. Het streven is om als gemeente meer als één organisatie te werken in en met de buurt. Indien nodig is de gemeente (meer) fysiek aanwezig in de buurt.
3. **Verbinden van wensen en ambities**: de top-down-agenda (beleidsdoelen, gebiedsprofielen) wordt verbonden met de bottom-up-agenda (wensen en behoeften van bewoners en aanwezige organisaties). Zo komt een gezamenlijke agenda voor een gebied of buurt tot stand, waarbij bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en gemeente doelen en middelen verbinden.
4. **Lange en korte termijn opgaven**: er is tegelijkertijd aandacht voor complexe, grote opgaven op lange termijn (energietransitie, klimaatadaptatie) én praktische, kleinere zaken op korte termijn (beheer en onderhoud, faciliteren buurtinitiatief). Beiden hebben een directe impact op de leefbaarheid in buurten.

Stedelijke transformatie

De stedelijke transformatie vindt geleidelijk plaats en in een lager tempo dan bijvoorbeeld in de jaren negentig. Dit vraagt om een andere aanpak en resulteert in langere 'ontwikkeltermijnen' van de diverse gebieden. Fasegewijs worden er onderdelen gerealiseerd maar ook

programma's bijgestuurd en gewijzigd, waarbij kan worden ingespeeld op nieuwe sociaaleconomische dynamiek. Deze flexibeler aanpak laat onverlet dat er richting 2040 nog steeds enkele grotere gebiedsopgaven liggen die om een meer integrale en programmatische aansturing vragen. Deze komen in paragraaf 6.2 aan bod.

Naast de grotere gebiedsopgaven ligt het accent op geleidelijke transformatie van het stedelijk gebied. Het straatbeeld zal in de toekomst gefaseerd op diverse plekken veranderen om ambities op het gebied van klimaatadaptatie en de energietransitie te kunnen realiseren. Denk hierbij aan herinrichtingen van de openbare ruimte (gericht op onder andere meer groen en stimuleren van lopen en fietsen) en het verduurzamen van de woningvoorraad (om doelstelling van de energietransitie te behalen). Om deze ambities te realiseren is het van belang om koppelkansen te benutten in relatie tot gebiedsontwikkelingen en de onderhoudsprogramma's.

Twee principes

Voor de duurzame instandhouding van de fysieke ruimte maken investeringsprogramma's en onderhoudsprogramma's deel uit van de gemeentelijke begroting. Door deze programma's te relateren aan de ambities in deze Omgevingsvisie, kan op onderdelen invulling gegeven worden aan deze gestelde ambities. Daarbij moet gewerkt worden volgens twee principes:

→ **Ontwikkelen en beheer**: een systematische aanpak waarbij de ontwikkeling en het beheer van de fysieke ruimte niet gescheiden zijn. Bij ontwikkelen vindt een koppeling plaats tussen de structurele aandacht, kennis en investeringsstromen die besloten liggen in het domein van het beheer, en de slagkracht van het domein van de ontwikkeling; en

→ **Beherend ontwikkelen**: een strategie waarbij de openbare ruimte in buurten zich langzaam maar gestaag kan ontwikkelen, door kleinere ingrepen en investeringen in plaats van een grootschalige aanpak.

PlanMER

Sinds het Besluit mer per 1 april 2011 moet in alle gevallen een afweging worden gemaakt over de noodzaak een milieueffectrapportage (MER) op te stellen. Daarbij is een MER geen doel op zich; ze faciliteert de besluitvorming en geeft bestuurders inzicht in de milieuconsequenties van de belangrijkste keuzes uit de Omgevingsvisie.

In deze Omgevingsvisie worden een aantal ruimtelijke ambities benoemd, waaruit projecten en maatregelen kunnen worden afgeleid met mogelijke positieve of negatieve milieueffecten. Dat geldt in het bijzonder voor de verkenning van diverse maatregelen in het kader van de hoogwaterveiligheid, een onderzoek naar de toekomst van de Kennedybrug in relatie tot de ontsluiting van de Brightlands Maastricht Health Campus (inclusief afslag 55) en mogelijke nieuwe locaties voor energieopwekking.

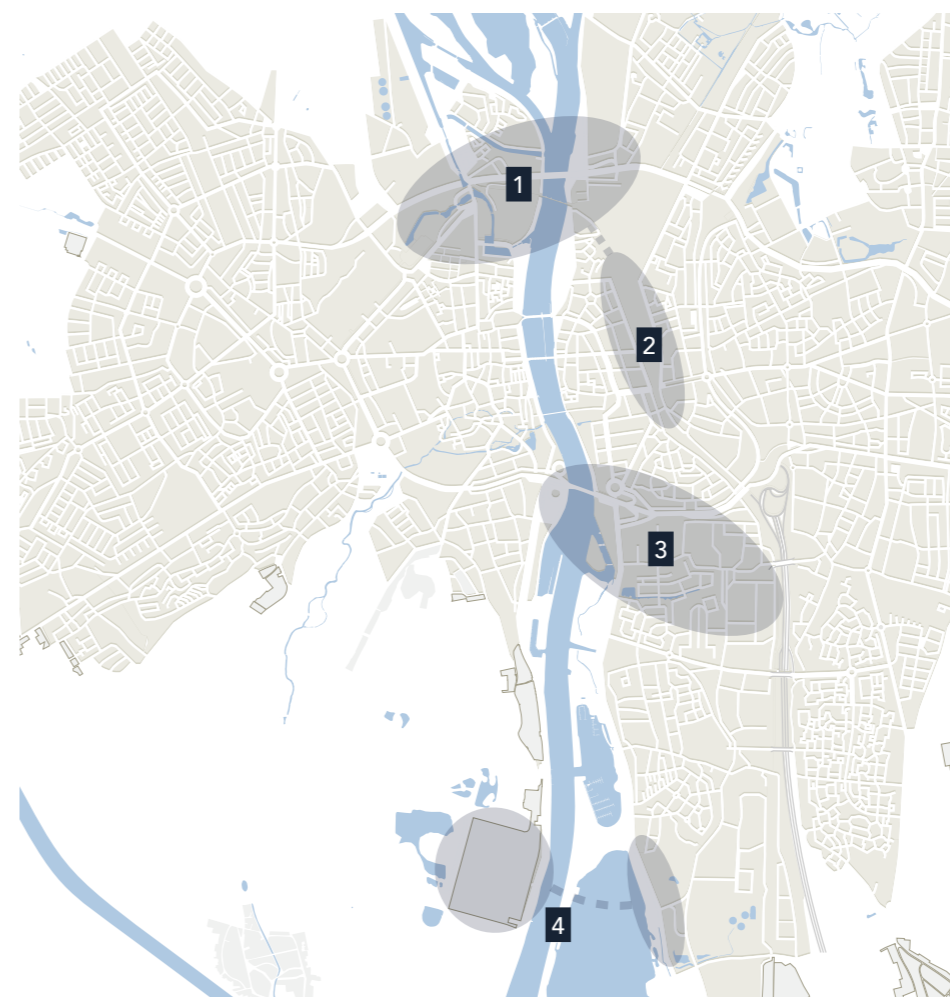
In het kader van deze Omgevingsvisie worden nog geen definitieve keuzes gemaakt, maar wordt nader onderzoek gestart in diverse trajecten. Vanuit een integraal perspectief worden vervolgens niet alleen milieueffecten maar ook de sociale, ruimtelijke en financieel-economische consequenties in beeld gebracht op basis van verschillende scenario's. Het streefbeeld zoals uitgewerkt in de Omgevingsvisie fungeert hierbij als uitgangspunt, maar op basis van nader onderzoek kan er gemotiveerd van worden afgeweken. Een planMER voor de gehele Omgevingsvisie biedt nu geen meerwaarde, omdat de hoeken van het speelveld onvoldoende duidelijk zijn. Om deze reden is ervoor gekozen nu geen planMER op te stellen.

6.2 Integrale gebiedsontwikkelingen

1 + 1 = 3

In het streven naar Maastricht als motor voor de (Eu)regionale economie én het verbeteren van de lokale kwaliteit van leven, spelen een aantal 'strategische, integrale gebiedsontwikkelingen' een sleutelrol. Deze gebieden hebben een regionale functie en krijgen prioriteit in het (ontwikkelings)beleid van Maastricht. Hier vindt de meer grootschalige stedelijke transformatie plaats en komen de opgaven en ruimtelijke ambities in het raamwerk en de gebiedsprofilen bij elkaar. In deze gebieden worden dus nieuwe ontwikkelingen en programma's geconcentreerd om projecten van de grond te krijgen. Een gebiedsgerichte aanpak, waarbij de opgaven in samenhang worden benaderd, ligt hierbij voor de hand. Om ontwikkelingen mogelijk te maken bestaat er voor deze gebieden tevens de mogelijkheid om van bestaande lokale en/of regionale beleidskaders af te wijken. Zo ontstaan 'koppelkansen' en kan werk met werk worden gemaakt (1 + 1 = 3).

Gebiedsontwikkelingen 2019

Het gaat om de volgende gebieden:

1. Sphinxkwartier in relatie tot de oostelijke Maasoever

Omgeving Sphinxkwartier en oostelijke Maasoever, met aandacht voor de ontwikkeling van een aangepaste verkeerstructuur rond het Bassin, de herontwikkeling van de gebouwen aan de westelijke Maasoever, meer ruimte voor de Maas, een nieuwe verbinding over de Maas, het realiseren van nieuwe loop- en fietsverbindingen aan de oosttoever van de Maas en onderzoek naar de mogelijke transitie van het gebied Trega/Zinkwit.

2. Stad en Spoor

Stad en Spoor, met aandacht voor nieuwe verbindingen over het spoor om de bestaande spoorbarrière te slechten, de herontwikkeling van het stationsgebouw, de verkeerstructuur in Wyck, de aansluiting bij een toekomstige nieuwe verbinding over de Maas richting Sphinxkwartier, een tweede stationsentree aan de oostzijde en de verbinding met 'Centrum Oost'.

3. Brightlands Maastricht Health Campus in relatie tot de Kennedybrug

Ontwikkelingen in de Brightlands Maastricht Health Campus (MHC) in relatie tot de onderzoeksopgave rond de Kennedybrug, met aandacht voor een goede ontsluiting van de MHC voor voetgangers, fietsers en automobilisten, het opwaarderen van het treinstation, het toevoegen van functies die passen in het gebied om meer levendigheid te creëren en een betere fiets- en loopverbinding via de Kennedybrug van de

4. Zuidelijk Maasdal

Meer ruimte voor de Maas aan de zuidzijde van de Binnenstad in relatie tot het ENCI-gebied, met een onderzoeksopgave voor de mogelijkheden voor een openbaar dagstrand aan de oosttoever met mogelijke nieuwe parkeerlocatie, een mogelijke verbinding over het water naar het ENCI-gebied, met aandacht voor het bedrijvenpark Maastricht Zuid en het vergroten van de beleving langs de Maas door aanleg van aantrekkelijke loop- en fietsverbindingen.

6.3 Fasering van opgaven en maatregelen: een agenda

Korte en (middel)lange termijn

Hoe de stad kan gaan veranderen de komende jaren, wordt op hoofdlijnen geschetst voor de korte termijn (2025) en (middel)lange termijn (2030-2040). Het betreft een mogelijk toekomstbeeld per fase, waarbij het duidelijk mag zijn dat het geschetste beeld in 2040 onzekerder is dan het beeld in 2025.

Maastricht in 2025

Sphinxkwartier

De woningen op Sphinx Zuid zijn gebouwd, Het Radium is gevuld met creatieve en culturele bedrijvigheid en The Student Hotel, Loods5 en de Muziekgieterij zijn inmiddels een begrip in de regio en daarbuiten. Woningen zijn gerealiseerd in het Lindenkruis en boven Loods5. De aanleg van het tramtracé is gereed. Het Frontenpark is bekend als stadspark met bijpassende levendigheid. De aantrekkelijkheid van de Boschstraat is verbeterd door verbetering van de openbare ruimte en toevoeging van publieksaantrekkelijke functies.

Retailpark Belvédère

Het retailpark en bijbehorende parkeerlocatie zijn in ontwikkeling en er wordt een aanzet gemaakt voor de verbinding naar de Binnenstad. In 2040 moet het retailpark gereed zijn inclusief leisure in de vorm van sport en spel.

Brightlands Maastricht Health Campus

Het centrale hart van de campus is tot ontwikkeling gekomen met de bouw van Mosae Vita, verbouwing van het MECC en herinrichting van de openbare ruimte. Het gebied is een aantrekkelijke, levendige plek geworden met tijdelijke en definitieve studentenhuisvesting en een intensief gebruikte openbare ruimte. De bereikbaarheid van de campus en de rest van Randwyck-Noord voor auto's is door slimme aanpassingen gegarandeerd.

Stad en Spoor

Het stationsgebouw is na de renovatie en uitbreiding met publieke functies weer het bruisende middelpunt in een aantrekkelijke omgeving. Aan de oostzijde van de sporen is de openbare ruimte direct langs het spoor opnieuw ingericht. Het internationaal busstation is in bedrijf. Op basis van het verkeersonderzoek uit 2019 wordt de verkeersstructuur geoptimaliseerd.

Centrum Oost

De ruimtelijke ontwikkeling is in gang gezet met de bouw van de nieuwe woningen langs de Groene Loper en de ontwikkeling van de voormalige KPN-locatie. In Centrum Oost zijn nieuwe publieksaantrekkelijke functies toegevoegd, waaronder mogelijk primair en/of voortgezet onderwijs. Hierdoor kent het gebied een hele nieuwe levendigheid.

Tapijn

De ontwikkeling is afgerond en het gebied is in gebruik. Alle monumentale gebouwen zijn door de universiteit in gebruik genomen en het gebied is volledig openbaar en onderdeel van het stadspark.

ENCI-gebied

De voormalige ENCI-groeve is in gebruik als recreatieve omgeving in goede balans met bijzondere natuurontwikkeling. Het bedrijf ENCI heeft haar bedrijfsvoering aangepast na het stopzetten van de mergelwinning. Dit biedt ruimte voor de vestiging van nieuwe bedrijven. De overgangszone tussen groeve en bedrijfsterrein komt langzaam tot ontwikkeling.

Buitengoed Geul en Maas

De karakteristieke gebouwen hebben een nieuwe bestemming gekregen met (publieksaantrekkelijke) functies die passen in de groene recreatieve ontwikkeling.

Herstructurering

De herstructurering in de buurten Mariaberg, Caberg-Malpertuis en Wittevrouwenveld is afgerond. Binnen de stadsbrede saldo nul afspraken zijn verouderde woningen gesloopt en toekomstbestendige betaalbare woningen teruggebouwd. De openbare ruimte aansluitend aan deze woningbouw is heringericht.

Energiestrategie

De Regionale Energiestrategie (RES) en lokale warmtevisie hebben geleid tot de eerste stappen op weg naar een klimaatneutraal Maastricht. Er is meer bewustzijn en draagvlak in de samenleving

en samen met partners zijn nieuwe projecten gestart. De gemeentelijke organisatie ligt op koers om in 2030 volledig klimaatneutraal te zijn.

Infrastructurele projecten

Onderzoek naar diverse zoeklocaties voor nieuwe P&R- en P&W-locaties hebben geleid tot de aanleg van de eerste extra locatie. De leefbaarheid rondom de singelstructuur is verbeterd door stimulerende maatregelen, waaronder meer gebruik van fiets en openbaar vervoer en parkeren op afstand. De Tongerseweg is aangepakt en heeft een kwaliteitsimpuls gekregen waardoor de leefbaarheid is verbeterd. De tram is gerealiseerd waardoor nieuwe dynamiek ontstaat rondom de knooppunten van openbaar vervoer; Boschstraat en Mosae Forum. Voor fietsparkeren in de dynamische en levendige gebieden zijn passende oplossingen gevonden.

Blauwe Loper

De Blauwe Loper is gerealiseerd, waardoor de aantrekkelijkheid van Mariaberg als woonbuurt in het stedelijk gebied is vergroot. De route van en naar de Binnenstad is met kleinschalige publieke functies (in principe niet-zijnde reguliere detailhandel) levendig en een aangename toevoeging op de voorzieningen in de Binnenstad.

Kwetsbare buurten

In de kwetsbare buurten zijn de veiligheid en leefbaarheid verbeterd door middel van een gebiedsgerichte aanpak. Door als één overheid in buurten te functioneren is het vertrouwen in de lokale overheid als betrouwbare partner gestegen, is de sociale cohesie verhoogd en is het veiligheidsgevoel significant toegenomen. Samen met bewoners en actieve organisaties is de fysieke leefomgeving gezonder en aantrekkelijker geworden, waarbij het proces minstens net zo belangrijk is gebleken als het eindresultaat.

Maastricht in 2030-2040

Sphinxkwartier

Rond het Bassin zijn Sappi-Zuid en het Landbouwbelaan tot ontwikkeling gekomen. Er is een dynamisch gebied ontstaan met menging van functies, waaronder verschillende woningtypen en diverse initiatieven op het gebied van innovatief, creatief, cultureel en/of ambachtelijk ondernemerschap. Mogelijk is/zijn ook (een) grootschalige culturele functie(s) en/of onderwijsinstelling(en) in dit gebied geland. Sphinx-Noord

is uitontwikkeld. Het stedelijk autoverkeer wordt afgewikkeld via het nieuwe tracé van de Maasboulevard waardoor de Boschstraat en Bassinbrug meer verblijfskwaliteit hebben gekregen. Er is een oeververbinding voor langzaam verkeer gerealiseerd tussen het Bassin en een mogelijke P&W-voorziening op de oostoever van de Maas.

Brightlands Maastricht Health Campus

Het zuidelijke deel van de campus komt steeds meer tot ontwikkeling. Door de groei van het aantal arbeidsplaatsen, studenten en bewoners komt een directe auto-ontsluiting vanaf de Kennedybrug steeds meer in beeld. Er zijn aantrekkelijke fiets- en voetgangersverbindingen gekomen met de Maas, de Binnenstad en de Groene Loper. Het treinstation is verbeterd en ontwikkeld tot een intensief gebruikt OV-knooppunt en volwaardige entree van de campus.

Stad en Spoor

Centrum Oost heeft zich ontwikkeld tot een levendig gebied en de planontwikkeling voor het gebied tussen het station en de nieuwe oeververbinding is in volle gang. Het internationaal knooppunt krijgt vorm door een volwaardige drielandentrein en verbeterde (inter)nationale intercityverbindingen. Daarnaast zijn er betere en extra verbindingen over het spoor gekomen voor fietsers en voetgangers. De (economische) dynamiek is toegenomen door intensivering van programma's.

ENCI

De scenariokeuze heeft geleid tot een ontwikkeling van het gebied tot een recreatief aantrekkelijke plek met bovenregionale aantrekkingskracht.

Zuidelijk Maasdal

Voor de eerste deelgebieden zijn plannen gemaakt waarbij de verbetering van de hoogwaterveiligheid wordt gekoppeld aan stedelijke, groene en recreatieve ontwikkelingen.

Kwetsbare buurten

Een gebiedsgerichte aanpak heeft geleid tot een duurzame relatie tussen gemeente en de bewoners van en actieve organisaties in deze buurten.

6.4 Investeringsagenda

(Co)financiering en samenwerking

De afgelopen jaren zijn enorme (financiële) krachtsinspanningen geleverd voor onder andere de ondertunneling van de A2, de verlegging van het Noorderbrugtracé en ontwikkelingen in het Belvédère gebied en de Groene Loper. De ambities van Maastricht blijven onverminderd hoog. Er wordt de komende jaren geïnvesteerd in zowel het raamwerk als ontwikkelingen in diverse gebieden, al ligt het investeringsniveau lager dan bij bovengenoemde projecten. Daarnaast dienen zich nieuwe langjarige investeringen aan voor de in paragraaf 6.2 geschetste integrale gebiedsontwikkelingen.

Alle gebruikers profiteren

Het gemeentelijk aandeel in de publieke investering is aanzienlijk. Samenwerking en cofinanciering is echter noodzakelijk om deze opgaven en ambities te realiseren. Alle gebruikers van de stad profiteren ervan: inwoners, werkers en bezoekers krijgen een aantrekkelijker Maastricht met een sterker sociaal en economisch klimaat. De investeringen leiden tot meer banen en welvaart in Maastricht. Deze Omgevingsvisie agendeert gebiedsontwikkelingen en andere opgaven waarvoor de benodigde investeringen nog niet zijn vastgesteld en waarvoor nog dekking moet worden gezocht. De besluitvorming daarover zal plaatsvinden in het kader van de integrale investeringsagenda en de begrotingscyclus van de gemeente Maastricht in 2020 en verder.

Mogelijke nieuwe financiële instrumenten

De publieke middelen ten behoeve van de investeringsagenda kennen diverse bronnen zoals de algemene middelen, cofinanciering en subsidies. Daarnaast benoemen we twee andere instrumenten die middelen kunnen genereren:

1. een Fonds Bovenwijkse Voorzieningen (art. 6.13, lid 6, Wro en art. 6.2.4 onder e Bro); en
2. de mogelijkheid om financiële bijdragen te vragen aan ruimtelijke ontwikkelingen (art. 6.24, eerste lid, onder sub a van de Wro).

Bovenwijks

Een voorziening wordt 'bovenwijks' genoemd als de voorziening niet alleen profijt oplevert voor het exploitatiegebied, maar ook voor andere ontwikkelingen. Onder 'Bovenwijkse Voorzieningen' vallen kosten in verband met werken, maatregelen en voorzieningen die van belang zijn voor meerdere exploitatiegebieden. Om de kosten van dergelijke voorzieningen te mogen verhalen dient voldaan te zijn aan de zogenaamde PPT-criteria: profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid.

Bijdrage ruimtelijke ontwikkelingen

Een 'bijdrage ruimtelijke ontwikkelingen' is een bijdrage die de gemeente en een initiatiefnemer op basis van vrijwilligheid afspreken. Het gaat hierbij niet om kostenposten die genoemd zijn op de kostensoortelijst, maar om een bijdrage aan belangrijke fysieke maatschappelijke functies als bijvoorbeeld natuur, waterberging, recreatie, infrastructuur, culturele en maatschappelijke voorzieningen. Anders dan bij het verhalen van kosten gelden de PPT-criteria hierbij niet.

Op basis van de Wro afdeling 6.2 en 6.4 bestaat derhalve de mogelijkheid om bij bouwplannen voor onder meer woningen, bedrijven, detailhandel en kantoren een bijdrage te vragen voor het realiseren van andere maatschappelijk relevante ontwikkelingen binnen de gemeente. Om de instrumenten van kostenverhaal te activeren laat de gemeente Maastricht een Nota Kostenverhaal door de gemeenteraad vaststellen. De gemeente Maastricht kent op dit moment namelijk niet een Fonds Bovenwijkse Voorzieningen.

Doelbestemming

Met het vaststellen van de Omgevingsvisie 2040 en een (nog op en vast te stellen) Nota Kostenverhaal wordt de mogelijkheid tot kostenverhaal gebaseerd op het meest actuele ruimtelijke ontwikkelperspectief voor de stad. De doelbestemming wordt afgestemd op de opgaven en focus die we aanbrengen met de Omgevingsvisie en de gemeentelijke ontwikkelingen hierin. Op basis van deze Omgevingsvisie wijzen we hier op onder meer de volgende concrete ruimtelijke ontwikkelingen als doelbestemming:

- de vier grote integrale gebiedsontwikkelingen zoals benoemd in paragraaf 6.2; en
- maatregelen ten behoeve van versterking van het raamwerk, waaronder:
 - afrit 55, A2 – Oestlingerbaan;
 - verkeersontsluiting Brightlands Maastricht Health Campus - Kennedybrug tracé;
 - leefbaarheid Kennedybrug tracé;
 - spoorkruisingen nabij Centraal Station Maastricht en emplacement;

- verlegging Franciscus Romanusweg - verlengen François de Veyestraat;
- oeververbinding Maas ter hoogte van het Bassin/Sappi;
- verleggen Maasboulevard bij Sphinxkwartier;
- leefbaarheid/oversteekbaarheid van onder meer singels, rotondes, Tongerseweg;
- 'Park & Ride'- en 'Park & Walk'-voorzieningen;
- aanpak hittestress in buurten door vergroening.

7 / De bijdrage aan een ruimtelijke ontwikkeling keert (hoogstwaarschijnlijk) via artikel 13.22 terug in de Omgevingswet.

